

Handelshögskolan
VID GÖTEBORGS UNIVERSITET

Företagsekonomiska Institutionen
Avdelningen för redovisning och finansiering

FULLSTÄNDIG, FÖRENKLAD eller INGEN REVISION?

- en studie kring behovet av revision i mindre aktiebolag ur
ett kreditgivarperspektiv

**Magisteruppsats i företagsekonomi
Externredovisning
Vårterminen 2005**

Handledare: Jan Marton
Författare: Marie Andersson 80
Anneli Paulsson 77

Sammanfattning

Examensarbete i Företagsekonomi, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet, Redovisning och Finansiering, Magisternivå, Vårterminen 2005.

Författare: Marie Andersson och Anneli Paulsson

Handledare: Jan Marton

Titel: Fullständig, förenklad eller ingen revision? – en studie kring behovet av revision i mindre aktiebolag ur ett kreditgivarperspektiv.

Problembakgrund: Nyligen gav Svenskt Näringsliv professorerna Per Thorell och Claes Norberg i uppdrag att undersöka nyttan med och kostnaden för revision i små aktiebolag. Undersökningen resulterade i en rapport som presenterades den 16 mars 2005 och debatten kring revisionsplikten i mindre aktiebolag blev återigen aktuell. Många debattörer har åsikter i frågan och ståndpunkterna går åt olika håll. Uttalandena bygger dock inte på objektiva data eller vetenskaplig forskning och behovet av revision i mindre aktiebolag är i praktiken ännu inte utrett fullt ut. Det finns således ett tydligt behov av att undersöka den verkliga nyttan av årlig revision i mindre aktiebolag utifrån ett kreditgivarperspektiv. Vår studies huvudproblem är: *Vilken nytta ser kreditgivare med lagreglerad revision för mindre aktiebolag? Vilka möjliga konsekvenser ser kreditgivare vid ett borttagande av revisionsplikten?*

Syfte: Syftet med vår studie är att undersöka behovet av och nyttan med revisionsplikt för mindre aktiebolag ur ett kreditgivarperspektiv. Ett bisyfte är att undersöka om kreditgivare ser förenklad revision som ett möjligt och ändamålsenligt alternativ. Syftet är även att utreda vilka konsekvenser som kreditgivare ser av ett eventuellt borttagande av revisionsplikten.

Avgränsningar: Vi avser att enbart fokusera på bolagsformen aktiebolag. Vi avgränsar oss även till följande grupper bland kreditgivare: banker, factoringbolag och leasingföretag.

Metod: För att genomföra undersökningen har vi använt oss av en kvalitativ metod. Empiriinsamlingen har skett genom personliga intervjuer med tolv kreditgivare.

Slutsatser: Undersökningen visar att nyttan med den reviderade årsredovisningen är obestridbar för kreditgivare. Reviderat material blir än mer viktigt för factoringbolag. Kreditgivarna menar dock att omfattningen på revisionen skulle kunna reduceras med en i princip bibehållen nytta som följd, sett ur deras perspektiv. En förenklad revision skulle alltså, med utgångspunkt i detta, vara motiverad.

Förslag till vidare forskning: Vi anser att det vore intressant att undersöka kreditgivares nytta av den reviderade årsredovisningen i mindre städer än de som är utgångspunkt i denna uppsats. En ytterligare intressant forskningsfråga är hur en förenklad revision konkret skulle kunna utformas.

Nyckelord: *Nytta med revision, revisionsplikt, mindre aktiebolag, kreditgivare.*

Förord

Vi vill härmed, när uppsatsen är avslutad, ta tillfället i akt och tacka de personer som har ställt upp för att hjälpa oss med vår uppsats.

Först och främst vill vi tacka samtliga respondenter för Er medverkan och för att Ni tog Er tid att besvara våra frågor. Utan Er hade inte uppsatsen varit möjlig att genomföra. Tack för visat intresse och för att Ni tagit Er tid!

Vi vill även tacka vår handledare Jan Marton för Dina råd, Ditt engagemang och Ditt tålamod. Tack för en exemplarisk handledning!

Ett tack riktas även till medlemmar i opponentgruppen för Era insiktsfulla och värdefulla kommentarer och råd som hjälpt oss att föra uppsatsarbetet framåt. Tack för kreativa åsikter och idéer!

Slutligen vill vi även tacka nära och kära för att Ni bistått med stöd och korrekturläsning. Ingen nämnd ingen glömd!

TACK!

Göteborg, 3 juni 2005

Marie Andersson

Anneli Paulsson

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	1
1.1 BAKGRUND	1
1.2 PROBLEMDISKUSSION	1
1.3 PROBLEMFÖRMULERING	3
1.4 SYFTE	3
1.5 AVGRÄNSNINGAR	4
1.6 INITIATIVTAGARE TILL UPPSATSEN	4
1.7 UPPSATSENS FORTSÄTTA DISPOSITION.....	4
2. TEORETISK REFERENSRAM	5
2.1 REVISION	5
2.1.1 Vad är revision och varför behövs den?	5
2.1.2 Nyttan med och kostnaden för revision.....	5
2.2 INTERNATIONELL ASPEKT PÅ REVISION	6
2.2.1 Allmän omvärldsbeskrivning.....	6
2.2.2 Avregleringen i England	7
2.3 REVISION I MINDRE FÖRETAG – KAN DEN FÖRENKLAS?	8
2.4 KREDITGIVARE	9
2.4.1 Factoring	9
2.4.2 Leasing.....	10
2.5 KREDITBEDÖMNING.....	10
2.5.1 Bedömning av kreditrisk	11
2.5.2 Kreditbedömningsprocessen	11
2.5.3 Informationsunderlag vid kreditbedömning.....	12
2.5.4 Studier kring den reviderade årsredovisningens praktiska betydelse för kreditgivare.....	13
3. METOD	15
3.1 METODENS BETYDELSE	15
3.2 KVALITATIV ELLER KVANTITATIV METOD?	15
3.3 INSAMLING AV DATA	15
3.3.1 Insamling av primärdata.....	15
3.3.2 Insamling av teoretisk referensram.....	16
3.4 INTERVJUMETOD.....	16
3.4.1 Urval av respondenter	16
3.4.2 Intervjuunderlag	17
3.4.3 Genomförande av intervjuer	18
3.5 EMPIRISTRUKTUR OCH ANALYSMETOD	19
3.6 STUDIENS GILTIGHETSANSPRÅK	20
3.6.1 Validitet.....	20
3.6.2 Reliabilitet.....	21
4. EMPIRI	23
4.1 SAMMANSTÄLLNING AV SVAR FRÅN BANKERNA	23
4.1.1 Kreditbedömningsprocessen	23
4.1.2 Nyttan med och betydelsen av årsredovisningen	24
4.1.3 Revisionsberättelsen	25
4.1.4 Lagstadgad årlig revision?	26
4.1.5 Eventuella konsekvenser vid ett borttagande av revisionsplikten	26
4.2 SAMMANSTÄLLNING AV SVAR FRÅN FACTORINGBOLAGEN	27
4.2.1 Kreditbedömningsprocessen	27
4.2.2 Nyttan med och betydelsen av årsredovisningen	28
4.2.3 Revisionsberättelsen	29
4.2.4 Lagstadgad årlig revision?	29

4.2.5 Eventuella konsekvenser vid ett borttagande av revisionsplikten	30
4.3 SAMMANSTÄLLNING AV SVAR FRÅN LEASINGFÖRETAGEN.....	30
4.3.1 Kreditbedömningsprocessen	31
4.3.2 Nyttan med och betydelsen av årsredovisningen	31
4.3.3 Revisionsberättelsen	33
4.3.4 Lagstadgad årlig revision?	33
4.3.5 Eventuella konsekvenser vid ett borttagande av revisionsplikten	34
5. ANALYS.....	35
5.1 KREDITBEDÖMNINGSPROCESSEN	35
5.2 NYTTAN MED OCH BETYDELSEN AV ÅRSREDOVISNINGEN.....	36
5.3 REVISIONSBERÄTTELSEN	39
5.4 LAGSTADGAD ÅRLIG REVISION?	40
5.5 EVENTUELLA KONSEKVENSER VID ETT SLOPANDE AV REVISIONSPLIKTEN.....	42
6. SLUTDISKUSSION	43
6.1 SLUTSATS	43
6.2 FÖRFATTARNAS EGNA REFLEKTIONER	46
6.3 FÖRSLAG TILL VIDARE FORSKNING	46
7. KÄLLFÖRTECKNING.....	48
BILAGA 1 INTERVJUFRÅGOR.....	I
BILAGA 2 EMPIRISKT MATERIAL.....	III

1. Inledning

I detta inledande kapitel presenteras bakgrunden till valt uppsatsämne, vilken följs av en problemdiskussion där aktuell debatt belyses. Ur problemdiskussionen formas problemformuleringar och uppsatsens syfte. Vidare presenteras valda avgränsningar samt uppsatsens fortsatta disposition, allt för att öka förståelsen samt överskådligheten för läsaren.

1.1 Bakgrund

I Sverige råder revisionsplikt för samtliga aktiebolag (Aktiebolagslagen 10 kap., 1 §) och samma revisionsstandard ska efterlevas oberoende av om revisionen avser publika bolag eller privata aktiebolag. Innehållet i och omfattningen av den svenska revisionen påverkas i stor utsträckning av den internationella utvecklingen. Efter den senaste tidens bolagsskandaler har omvärldens fokus och krav på revisorn ökat, vilket fått till följd att strängare revisionsregler tagits fram. Sedan 1 januari 2004 gäller nya riktlinjer för genomförande av revision i Sverige, *Revisionsstandard i Sverige (RS)*, som är en anpassning till den internationella revisionsstandarden *International Standards on Auditing (ISA)*. Denna revisionsstandard är framarbetad för revision i stora bolag och ställer hårda krav på revisionen varför dess lägsta nivå höjs (Balans, 2004:2:b) och med större bolag som utgångspunkt blir RS ändamålsenlig. När samma standard tillämpas vid revision av mindre företag leder det emellertid till mer omfattande och kostsamma revisioner. Många mindre aktiebolag uppnår inte nytta i förhållande till kostnaderna i samma utsträckning som större aktiebolag. En anledning är den organisationsstruktur som är karakteristisk för mindre aktiebolag där ägare, styrelse och verkställande direktör ofta är samma person (Balans, 1995:8-9). Detta gör att antalet intressenter för denna typ av företag i många fall är begränsat (Balans, 1994:8-9).

EGs Fjärde Direktiv tillåter att vissa mindre bolag undantas revision (70/660/EG). Till skillnad från Sverige och övriga nordiska länder har därför de flesta länder i Europa inte krav på revision i samtliga aktiebolag. Mindre aktiebolag i dessa länder undantas från revisionsplikt och behöver därmed inte bära ovan nämnda revisionskostnader. Exempelvis har Frankrike aldrig haft revisionsplikt för mindre aktiebolag. Den aktuella trenden är att allt fler länder som har revisionsplikt väljer att avskaffa densamma. Ett exempel på detta är England som under en dryg tioårsperiod stegvis avskaffat revisionsplikten för mindre aktiebolag. Traditionellt sett har alltså länderna i Norden varit unika i sin hårda reglering gällande revision för samtliga aktiebolag. I Finland planeras dock revisionslättnader och ett förslag om frivillig revision håller på att arbetas fram. Även i Danmark har ett förslag lagts fram där slopad revisionsplikt proponeras (Thorell & Norberg, 2005). Vid en eventuell tillämpning av EUs nuvarande maxgränsvärden skulle revision krävas i endast tre procent av Sveriges 250 000 aktiebolag (SRF Konsulten, 2005:3).

1.2 Problemdiskussion

Frågan om revisionspliktens vara eller icke vara för samtliga aktiebolag har debatterats i omgångar i Sverige. Nyligen gav Svenskt Näringsliv professorerna Per Thorell och Claes Norberg i uppdrag att undersöka nyttan med och kostnaden för revision i mindre

aktiebolag samt orsaken till att Sverige avviker från övriga europeiska länder i detta avseende. Undersökningen resulterade i en rapport som presenterades den 16 mars 2005 och debatten kring revisionsplikten blev återigen aktuell. Eftersom nyttan med revision inte går att bevisa menar Thorell och Norberg (2005) att revisionsplikten inte är motiverad. Inga-Lisa Axenborg, auktoriserad revisor, menar dock att samma argument kan användas *för* revisionsplikten eftersom det saknas empiriska bevis på att revisionen kostar mer än den nytta som skapas (Balans, 2005:4:a).

Carl-Gustaf Burén, talesman för Svenskt Näringsliv i redovisningsfrågor, menar att revisionsplikten innebär en konkurrensnackdel för svenska småföretag sett ur ett internationellt perspektiv (Dagens Industri, 2005-02-25). Mikael Carlson, ordförande i Sveriges Redovisningskonsulters Förbund, ifrågasätter också varför Sverige, till skillnad från övriga medlemsstater inom EU, så intensivt håller kvar vid revisionsplikten för mindre aktiebolag:

”Varför skulle för övrigt småföretag vara mer brottsbenägna här än i övriga Europa? Trots att nästan alla andra EU-länder har avskaffat revisionsplikten i småföretagen, finns den alltså kvar i Sverige” (Dagens Industri, 2005-03-29, s. 4).

Leif Lundfors, auktoriserad revisor, menar att utgångspunkten måste vara de *svenska* behoven och dessa behöver nödvändigtvis inte stämma överens med övriga europeiska länders behov. Utifrån detta resonemang anser han att det finns starka skäl att behålla revisionsplikten i samtliga svenska aktiebolag. Lundfors uttrycker vidare att länder som inte har revisionsplikt kompenserar detta med ett välutvecklat alternativt kontrollsystem. I nuläget har Sverige inte någon väl utbyggd offentlig taxeringsrevision och ett borttagande av revisionsplikten är därför idag inte möjlig (Balans, 1994:5).

Ett av de främsta argumenten för att behålla revisionsplikten är just den kontrollfunktion som revisionen faktiskt utgör. Att driva företag i aktiebolagsform innebär avsaknad av personligt ansvar (Aktiebolagslagen 1 kap., 1 §). Av denna anledning blir revisionen med sin granskande funktion ett balanserande och naturligt motkrav menar revisionspliktens förespråkare (Dagens Industri, 2005-04-04). Lundfors uttrycker sig på följande sätt:

”Svensk lagstiftning har valt att skydda tredje man via mycket höga krav på publicitet. Detta innebär att ägarna, styrelsen och inte minst verkställande direktören lämnas stor frihet att besluta på bolagets vägnar förutsatt att alla intressenter informeras om beslutet på ett trovärdigt sätt” (Balans, 1994:5, s. 40).

Ytterligare argument för revisionsplikten är de positiva effekter som revisionen för med sig i form av ökat förtroende för företag och dess verksamhet och att granskningen leder till minskade risker för företagets intressenter (Pressmeddelande från FAR, 2005-03-16). Revisionspliktens motståndare menar dock att argumentet om ökat förtroende inte håller eftersom ägare, styrelse och företagsledning ofta är samma person i mindre aktiebolag. Konklusionen blir att en revision i dessa företag inte skapar något större mervärde i form av ökat förtroende för företaget. Mikael Carlson ifrågasätter dessutom starkt den nuvarande lagstiftningsprocessen för framtagande av revisionsregler där utgångspunkten är det vikande förtroendet för större, noterade företag på grund av den senaste tidens bolagsskandaler. Carlson menar att processen sker utan hänsyn till mindre aktiebolag och deras behov. Han ser istället slopad revisionsplikt som ett led i ett anpassningsarbete, där en ändamålsenlig revision för mindre aktiebolag är det slutgiltiga målet (Dagens Industri,

2005-03-29). Stefan Persson, auktoriserad revisor, uttrycker samma önskan i en intervju i Balans:

”Det är bättre att revisionen för vissa företagstyper är marknadsefterfrågad och inte påtvingad (...) utan revisionsplikt kan företaget välja bort revisionen vissa år” (Balans, 2004:2:a, s. 17).

Vår slutledning utifrån detta blir således att om revisionsplikten för mindre aktiebolag slopas behöver det inte betyda att revisionen som fenomen försvinner i dessa företag. Tjänsten skulle istället kunna vara marknadsefterfrågad. Ett annat alternativ skulle kunna vara att behålla plikten men att minska omfattningen på revisionen i mindre aktiebolag i syfte att skapa en mer ändamålsenlig och anpassad granskning av dessa företag.

Ett litet aktiebolag möter i olika utsträckning intressenter vars efterfrågan på och nytta av reviderade rapporter varierar. Av dessa intressenter är Skatteverket, med sin funktion att bevaka samhällets intressen, förmodligen en motståndare till en efterfrågebaserad revisionslösning (Balans, 2004:2:b). Det verkliga behovet hos intressentgruppen kreditgivare är dock inte lika tydligt. Det får antas att kreditgivare inte har samma regelbundenhet i sin efterfrågan av reviderade årsredovisningar. Gunvor Engström, VD i Företagarna, menar att denna form av revision endast behöver göras när företag ställer en låneförfrågan (Balans, 2004:2:c). Å andra sidan utjämnar revisionsplikten obalansen mellan starka och svaga kreditgivare, vilket betyder att alla får tillgång till reviderat material utan att behöva kräva detta (Balans, 1994:5). Många debattörer har åsikter i frågan och ståndpunkterna går åt olika håll. Uttalandena bygger dock inte på objektiva data eller vetenskaplig forskning och behovet av revision i mindre aktiebolag är i praktiken ännu inte utrett fullt ut. Det finns därför ett tydligt behov av att undersöka den verkliga nyttan av och efterfrågan på årlig revision i mindre aktiebolag utifrån ett kreditgivarperspektiv. Hur stor denna nytta är beror på hur viktiga de reviderade räkenskaperna är för kreditgivarnas kreditbeslut.

1.3 Problemformulering

Diskussionen ovan leder fram till problemformuleringar uttryckt i två huvudfrågor och två delfrågor:

- Vilken nytta ser kreditgivare med lagreglerad revision för mindre aktiebolag?
- I vilken utsträckning använder kreditgivare reviderat material i kreditbedömningsprocessen?
- På vilket sätt upplever kreditgivare att revisorn och dennes granskningsarbete skapar nytta?
- Vilka möjliga konsekvenser ser kreditgivare vid ett borttagande av revisionsplikten?

1.4 Syfte

Syftet med vår studie är att undersöka behovet av och nyttan med revisionsplikt för mindre aktiebolag ur ett kreditgivarperspektiv. Nyttan analyseras genom att undersöka kreditgivares faktiska användning av reviderad information samt genom att utreda när

och hur kreditgivare värdesätter revisorns arbete. I samband med studien av nyttan med revision uppkommer frågan om vilka alternativ till revision som finns. Ett bisyfte är därför att undersöka om kreditgivare ser förenklad revision som ett möjligt och ändamålsenligt alternativ. Syftet är även att utreda vilka konsekvenser som kreditgivare ser av ett eventuellt borttagande av revisionsplikten.

1.5 Avgränsningar

Utifrån de givna problemformuleringarna blir en avgränsning till att enbart fokusera på bolagsformen aktiebolag naturlig. Vi avgränsar oss även till följande grupper bland kreditgivare: banker, factoringbolag och leasingföretag.

1.6 Initiativtagare till uppsatsen

Uppsatsen skrivs på initiativ av FARs revisionskommitté som, genom styrelsemedlemmen Helena Adrian, uttryckt ett intresse av att få undersökt intressenters upplevda nytta av revisionsplikt för mindre aktiebolag. Avsikten är att uppsatsen ska utgöra en del av det underlag som kommer att ligga till grund för den fortsatta diskussionen gällande revisionsplikten för mindre aktiebolag. Uppsatsen skrivs, som tidigare nämnts, utifrån ett kreditgivarperspektiv. En annan grupp skriver parallellt en uppsats utifrån samma uppdrag med inriktning mot statliga myndigheter*.

1.7 Uppsatsens fortsatta disposition

I Kapitel 2, *Teoretisk referensram*, presenteras en översikt av revisionen och dess syfte samt nyttan med och kostnaden för revision. Kapitlet fortsätter med att en internationell aspekt på revisionsplikten belyses varefter en beskrivning av kreditbedömningsprocessen ges.

I Kapitel 3, *Metod*, presenteras valt tillvägagångssätt i studien, hur tankegångarna har gått och förklaringar ges till de val som gjorts. Genomförandet av intervjuer, empiristruktur och analysmetod återges. En diskussion förs också kring studiens validitet och reliabilitet.

I Kapitel 4, *Empiri*, redovisas det empiriska material som är resultatet av de tolv genomförda intervjuerna. En redogörelse för respektive undergrupps svar görs separat.

I Kapitel 5, *Analys*, kopplas teorin till empirin i syfte att resonera fram svar på problemformuleringarna.

Uppsatsens avslutande Kapitel 6, *Slutsats*, återkopplar till det inledande kapitlet. Här besvaras uppsatsens problemformuleringar. Egna reflektioner och funderingar, samt förslag till vidare forskning presenteras utifrån de tankar som dykt upp under arbetets gång.

* Uppsatsen skrivs av Kristina Ekeblad och Jenny Hedberg och titeln är *Revisionsplikt – myndigheternas välsignelse? – En studie av Skatteverkets och Ekobrottsmyndighetens nytta av revision i mindre aktiebolag*.

2. Teoretisk referensram

I detta kapitel presenteras inledningsvis en översikt av revisionen och dess syfte, samt nyttan med och kostnaden för revision. Kapitlet fortsätter med att en internationell aspekt på revisionsplikten belyses varefter en beskrivning av kreditbedömningsprocessen ges.

2.1 Revision

2.1.1 Vad är revision och varför behövs den?

Revision innebär att revisorn granskar företagets årsredovisning och bokföring, samt företagsledningens förvaltning av bolaget (Revisionslag, 5 §). I revisorns arbete ingår att i efterhand kritiskt granska, bedöma och ge utlåtande om redovisning och förvaltning (FARs Revisionsbok, 2004). Arbetet ska slutligen utmytna i en revisionsberättelse (Revisionslag, 6 §) vilken kan vara ren eller oren. Att revisionsberättelsen är oren betyder att revisorn gjort anmärkningar mot företagets redovisning eller företagsledningens agerande (Revisionslag, 28-30 §§).

I Sverige måste samtliga aktiebolag årligen genomgå en revision (Aktiebolagslagen 10 kap., 1 §). Orsaken är de utmärkande dragen för aktiebolagsformen som innebär avsaknad av personligt ansvar. Risken är därmed begränsad till det satsade kapitalet (Aktiebolagslagen 1 kap., 1 §) och ett naturligt motkrav blir att företaget genomgår en opartisk granskning i form av revision. Ett aktiebolag möter också ett flertal externa intressenter** som måste kunna bedöma företagets finansiella situation utifrån årsredovisningen. Revisionen verifierar att de finansiella rapporter som exponeras återger en ekonomiskt rättvisande bild av företaget, samt att ledningen genomfört sitt uppdrag på ett tillfredsställande sätt. Eftersom resultatet av revisorns granskning senare används av företagets intressenter i syfte att fatta beslut med revisionen som utgångspunkt utgör den oberoende revisionen en grundförutsättning som säkrar kvaliteten på granskningsarbetet. Granskningens funktion blir således att skapa möjligheter för intressenterna att utvärdera om företaget styrs på ett tillfredsställande sätt (Diamant, 2004). Granskningsprocessen är därmed en förutsättning för ett väl fungerande näringsliv och samhälle (FARs Revisionsbok, 2004).

2.1.2 Nyttan med och kostnaden för revision

Vid ekonomiska beslut och analyser utgör beaktande av de kostnader och den nytta som agerandet framkallar en genomgripande begränsning (Riahi-Belkaoui, 2000). Processen med att ta fram redovisningsinformation och redovisningsrapporter, inkluderat revisorns granskning, ger upphov till kostnader och nytta. Nyttan ligger i de förbättrade och mer välgrundade beslut som tas tack vare att en rättvisande bild av företaget exponeras för dess intressenter. De reviderade ekonomiska rapporterna kan exempelvis innebära bättre möjligheter till extern lånefinansiering. Kostnaderna uppkommer vid förbrukningen av resurser då informationen ska produceras, sammanställas och granskas (Smith, 2000; Törnquist, 1997). Det centrala i teorin är att en lag, ett beslut eller en regleringsåtgärd är

** I uppsatsen avses med intressent den part som använder den reviderade årsredovisningen som underlag för beslut.

motiverad om nyttan överstiger kostnaderna och i enlighet med detta får informationens tillförlitlighet och relevans kompromissas i de fall kostnaden överstiger nyttan (Falkman, 2000).

Som tidigare nämnts syftar revisionen till att skapa tillförlit till de finansiella rapporter som företag lämnar. Behovet av en oberoende granskning uppkommer alltså på grund av den asymmetriska informationen som existerar då en extern part har begränsad insyn i företagets ekonomiska situation och det är här som agentteorin tar sin utgångspunkt. Denna kan förklaras som att agenten, det vill säga de som styr företaget, har mer information än principalen, det vill säga företagets intressenter. Denna informationsasymmetri påverkar principalens möjlighet att verifiera att företaget styrs på ett ändamålsenligt och tillfredsställande sätt. Enligt agentteorin uppkommer därför ett behov av en opartisk granskning av företagets finansiella rapporter på grund av att informationstillgången skiljer sig åt mellan principalen och agenten. För att minska risken för oönskat agerande från agenten kräver principalen ofta att företaget genomgår en granskning och granskningens funktion blir således att överbrygga informationsasymmetrin (Adams, 1994). För större företag utgör exempelvis aktieägare en väsentlig principal eftersom dessa överlåter styrningen till företagsledningen, vilket skapar en informationsasymmetri. Kopplat till mindre företag utgör till exempel långivare en principal eftersom denna intressent inte kan verifiera huruvida den finansiella informationen som företaget lämnar är rättvisande eller inte. Den rådande informationsasymmetrin ger upphov till en efterfrågan på reviderade finansiella rapporter och utifrån detta resonemang ger revisionen upphov till nytta (Collis, Jarvis & Skerratt, 2004).

2.2 Internationell aspekt på revision

2.2.1 Allmän omvärldsbeskrivning

Frågan kring revisionsplikt behandlas på olika sätt runt om i världen. De federala myndigheterna i USA har valt att endast kräva lagstadgad revision för noterade bolag, vilket gör att relativt stora bolag undantas kravet. Revisionen för dessa bolag är istället vanligtvis marknadsefterfrågad och en granskning sker i de fall det är ett krav från intressenter såsom exempelvis långivare. Detta leder till att en revision genomförs då den anses ge upphov till en ömsesidig nytta (Nobes & Parker, 2000). Många icke-publika bolag anlitar på frivillig basis en revisor som granskar deras finansiella rapporter. Anledningen kan vara att de vill leva upp till kraven från kreditgivare eller att de av andra affärsmässiga skäl väljer att låta sina finansiella rapporter bli föremål för granskning. Icke-publika bolag kan även välja att låta genomföra en mindre omfattande granskning av den ekonomiska rapporteringen. Effekten blir att revisorn i dessa fall endast kan göra ett begränsat tillstyrkande av den finansiella ställningen (Goodhead, 2000).

1978 gav EU genom EGs Fjärde Direktiv medlemsstater rätt att undanta vissa bolag från den revisionsplikt som samtidigt introducerades. Artikel 11 i detta direktiv bestämmer gränserna för mindre bolag uttryckt i balansomslutning, nettoomsättning och antal anställda. Artikel 51 ger medlemsstaterna rätt att befria bolag från revision i de fall bolagen inte överskrider två av tre gränsvärden (70/660/EG). För närvarande är gränsen

för balansomslutning 3,65 miljoner euro, gränsen för nettoomsättning 7,3 miljoner euro och antalet anställda får uppgå till maximalt 50 (Rådets Direktiv 2003/83EG). Artikel 53(2) föreskriver att rådet var femte år, på uppdrag av kommissionen, ska se över och vid behov revidera gränserna för undantagande i syfte att anpassa dem till den ekonomiska och monetära utveckling som råder inom gemenskapen (70/660/EG).

Av de länder som tillhörde EU innan den senaste utvidgningen år 2004 har samtliga medlemsländer, förutom Malta och länderna i Norden, undantagit vissa mindre aktiebolag från revisionsplikt i enlighet med det Fjärde Direktivet. Medlemsländerna har valt att utnyttja EUs gränsvärden i olika utsträckning och definierar sina nationella undantagsgränser på skilda sätt. Luxemburg, Nederländerna och England accepterar frånvaro av revision för företag vars verksamhet ligger nära eller når upp till EUs maximalt tillåtna gränsvärden. De nordiska länderna utmärker sig med att fortfarande kräva revision i samtliga aktiebolag oavsett storlek. Anledningen till dessa likartade krav i Norden skulle kunna vara likheter i ländernas aktiebolagsrätt (Thorell & Norberg, 2005), men även likheter i den nordiska företagsstrukturen och företagskulturen som bygger på tillit kombinerad med förnuftig kontroll. Både Danmark och Finland har dock arbetat fram förslag att avskaffa revisionsplikten i mindre aktiebolag (Balans, 2005:3).

2.2.2 Avregleringen i England

Vi väljer att i nedanstående framställning beröra avregleringen endast i England. Anledningen till att just England är intressant att titta närmare på är att debatter och diskussioner föregått varje förändring av revisionspliktens omfattning. I debatten har argument som beaktar nyttan med revisionen ställts mot argument som beaktar kostnaden för densamma. Tänkbara effekter av borttagandet på båda sidor har således uppmärksamats. Inför varje förändring har även konsekvenserna av föregående förändring utvärderats och beaktats. I vår studie anser vi denna aspekt vara relevant att framställa då vi ska göra en utvärdering av nyttan med revisionsplikten. Vi väljer bort att beskriva situationen i resten av Storbritannien eftersom det kan förekomma detaljskillnader i regleringen inom denna region.

England har under en dryg tioårsperiod stegvis gjort avkall på revisionsplikten för mindre aktiebolag. Gränsvärdena för undantag har höjts tre gånger och värdena ligger sedan den senaste höjningen år 2004 på EUs maximalt tillåtna gräns (Thorell & Norberg, 2005). *The Companies Act 1985* bestämmer vilka bolag som trots att de inte överskrider lättnadsgränserna ändå måste genomgå årlig granskning. Det handlar i dessa fall bland annat om publika aktiebolag och aktiebolag som driver finansiell verksamhet. Lagen skyddar även minoritetsägarna genom att ge aktieägare med ett aktieinnehav på minst tio procent rätt att kräva en reviderad årsredovisning (DTI, 2003).

1993 valde England att undanta bolag med en omsättning på upp till 90 000 pund från krav på revision. Samtidigt erbjöds mindre bolag med en omsättning på mellan 90 000 pund och 350 000 pund en möjlighet att genomföra en förenklad revision med en mindre omfattande årsredovisning som följd. 1997 togs dock möjligheten till en mindre omfattande årsredovisning bort eftersom den inte ansågs vara nödvändig. Istället höjdes gränsen för revisionsplikt till en omsättning upp till 350 000 pund. Efter flera

överläggningar höjdes gränsen ytterligare och undantaget kom att omfatta företag med en omsättning på upp till 1 miljon pund med början från och med år 2000 (DTI, 2003).

I en rapport som lades fram i juli 2001 rekommenderade *Company Law Review* att omsättningsgränsen skulle höjas till EU:s högsta tillåtna nivå, vilket motiverades med att nyttan med revisionsplikt för mindre företag inte vägde upp kostnaden. Av rapporten framgår att en höjning av gränsen för de bolag som undantas revisionsplikt skulle ge mindre företag en möjlighet att välja revision i de fall de anser att revisionen ger upphov till ett mervärde. Aktieägarna skulle dock fortfarande kunna kräva att företaget ska genomgå en revision. Kreditgivare, liksom reglerande myndigheter, skulle även i fortsättningen kunna granska siffrorna i resultatet genom att studera kontoutdrag, diverse intyg och liknande och på så sätt fortfarande ha en möjlighet att verifiera resultatet (DTI, 2003).

I den engelska debatten har ett av de främsta argumenten för att undanta vissa företag från revisionsplikt varit just ekonomiska skäl. För räkenskapsåret 2001/2002 valde 68 procent av de undantagna företagen att inte genomgå revision varav följden blev stora kostnadsbesparingar. Andelen företag som väljer att avstå från revision tenderar dock att minska när gränsvärdena för undantag höjs (DTI, 2003). Collis (2003) rapport visar att ju större bolag som undantas desto färre tenderar att välja bort revisionen. Anledningen är att nyttan har benägenhet att minska mer än kostnaderna vid ett borttagande av revisionen. En förklaring till detta kan vara att kreditgivare ändå kräver reviderad finansiell information eller sätter en högre ränta vid utlåning i de fall en reviderad årsredovisning inte finns tillgänglig (Collis, 2003).

2.3 Revisionen i mindre företag – kan den förenklas?

Det allmänna syftet med reviderad finansiell information är att tillhandahålla det informationsunderlag som intressenter efterfrågar och behöver. Enligt Thorell (1994) är dessa intressenter avhängigt vilken typ av företag det handlar om. Exempelvis möter ett mindre företag generellt sett färre intressenter än ett större företag. I riktigt små företag, där ledning och ägare sammanfaller, är många gånger kreditgivare och Skatteverket de främsta, och kanske enda, intressenter som efterfrågar företagets reviderade årsredovisning. Det ligger i sakens natur att dessa intressenter har ett stort intresse för omfattningen på och typen av information som företaget tillhandahåller. Mindre aktiebolags situation kan jämföras med större företags dito vars främsta intressent är aktieägarna. Informationsbehovet skiljer sig således åt, vilket borde visa sig i skillnader i lagstadgade krav på företagen (Thorell, 1994).

Revisionsstandard i Sverige (RS) utgör ett arbetsredskap för revisorer i deras granskningsprocess och innehåller grundläggande principer och viktiga tillvägagångssätt i revisionsarbetet. RS ska tillämpas vid samtliga revisioner oavsett företagsstorlek. Vissa förenklingar finns dock omnämnda i standarden avseende revision i mindre företag, men skillnaderna och förenklingarna omfattar inte RSs samtliga delar (RS, RevU 1005). I debatten kring revisionsplikten har det tydliggjorts att vissa debattörer är av uppfattningen att revisionen borde förenklas för mindre företag (se bland annat Balans, 2005:4:c). Med utgångspunkt i pågående diskussioner inom EU kring ett nytt

bolagsrättsligt direktiv om revision framgår dock att en förenklad version av RS inte kommer att tillåtas inom EU. Att skapa en alternativ och förenklad version av RS är således inte aktuellt (<http://europa.eu.int/> samt M. Johansson, Revisorsamfundet, personlig kommunikation, 2005-05-16).

I den aktuella debatten har ett antal uttalanden lagts fram gällande en förenkling av revisionens omfattning. Inga-Lisa Axenborg, auktoriserad revisor, anser att revisionsplikten bör behållas, men med förutsättningen att revisionen av de mindre bolagen förenklas för att bli mer ändamålsenlig (Balans, 2005:4:a). FARs generalsekreterare Dan Brännström menar att man istället för att avskaffa revisionsplikten bör verka för bättre anpassade regelsystem för mindre aktiebolag och för att uppnå detta krävs separata regler för små respektive stora företag (Balans, 2005:4:b). Det finns även debattörer, såsom exempelvis Hans Sjölund, auktoriserad revisor, som förespråkar en datorstödd revision för mindre aktiebolag. Sjölund menar att detta eventuellt skulle kunna ske utan inblandning av kvalificerade revisorer, i syfte att väsentligen minska omfattningen på revisionen och kostnaderna för att genomföra densamma (Balans, 2005:4:c). I SME-gruppen (*Small and Medium Enterprises*), en projektgrupp tillsatt av FARs Revisionskommitté, diskuteras för närvarande huruvida den nuvarande revisionen skulle kunna förenklas i mindre aktiebolag och vad man i så fall skulle kunna ersätta densamma med. Ett förslag är att en omarbetning och modifiering av den nuvarande *Standard för översiktlig granskning* skulle kunna utgöra ett alternativ (H. Adrian, FARs Revisionskommitté, personlig kommunikation, 2005-05-10). Målet med *översiktlig granskning* i den nuvarande tappningen är att revisorn ska undersöka huruvida den ekonomiska informationen i allt väsentligt upprättats enligt fastställd föreställningsram för ekonomisk rapportering. Eftersom denna typ av granskning är mer övergripande till sin karaktär är sannolikheten att revisorn får reda på betydelsefulla förhållanden lägre. Detta medför att graden av osäkerhet i det bestyrkande som lämnas efter en sådan granskning är större (RS 120). Det finns dock en möjlighet att en omarbetning av denna skulle bli mer funktionell för revision i mindre aktiebolag.

Det framtida rättsläget inom EU är fortfarande oklart och detta skapar en diskrepans gällande uppfattningarna om den framtida utformningen av revision i mindre aktiebolag. Detta tydliggörs av de oförenliga uttalandena som redovisats ovan.

2.4 Kreditgivare

Det finns en mängd kreditgivare på den svenska kreditmarknaden, såsom exempelvis banker, factoringbolag och leasingföretag. Nedan redogörs för huvuddragen i kreditgivningsformerna factoring och leasing eftersom dessa inte handhar traditionella krediter. Gällande bankkrediter avser vi endast att behandla utlåning i form av vanliga rörelsekrediter varför vi inte anser det vara relevant att i detta kapitel redogöra för processen som följer när kredit har beviljats.

2.4.1 Factoring

Factoring innebär att ett företags fordringar i form av fakturor överlåts och pantsätts till ett finansbolag. Överlåtelsen innebär att administrativ service, reskontrahantering, krav- och inkassohantering vanligtvis sköts av finansbolaget. Det finns huvudsakligen två

former av factoring, fakturabelåning och fakturaköp. Fakturabelåning innebär att finansbolaget beviljar företag kredit mot pantsatta fakturor som säkerhet. Kreditrisken ligger dock kvar hos det överlåtande företaget. Fakturaköp innebär att finansbolaget köper företagets fakturor och finansbolaget tar därmed kreditrisken. Överenskommelsen mellan företag och finansbolag angående ränta, limit och andra villkor regleras i ett ramavtal. Factoring ger företag en möjlighet att vid stort rörelsekapitalbehov få kredit beviljad utan andra kreditsäkerheter (Tegin, 1997).

Vid factoring ges möjlighet att belåna kundfordringar till ett högre belopp än exempelvis banker har möjlighet att bevilja. Finansbolagens primära säkerhet utgörs av de övertagna fakturorna och normalt granskar finansbolaget kontinuerligt företagets reskontra, det vill säga gäldenärerna, för att löpande bedöma kundfordringarnas kvalitet. Samtliga överväganden görs med utgångspunkt i gäldenärens ekonomiska situation och en fakturafordring accepteras således inte om gäldenären har en svag och dålig ekonomi. Det finns även risk att företag överlämnar fakturor som inte är giltiga, så kallade luftfakturor, där kunden är fingerad eller där något utbyte inte har skett (Tegin, 1997).

2.4.2 Leasing

Leasing är en finansieringsform där leasegivaren upplåter nyttjanderätten till ett objekt till en leasetagare under en avtalad period utan att äganderätten övergår i juridisk mening. Det finns två olika typer av leasing, operationell och finansiell leasing. I operationell leasing står leasegivaren vanligtvis för service och underhåll av objektet (Tegin, 1997). Leasegivaren står alltså för de ekonomiska riskerna samt erhåller de eventuella ekonomiska fördelarna. I leasingavgiften ingår, förutom den rent finansiella återbetalningen, även en riskpremie (www.inovo.se). I finansiell leasing är det leasetagaren som bär risken och ansvarar själv för service och underhåll (Tegin, 1997).

Leasing är en utlåningsform med leasingobjektet som säkerhet för krediten. Kreditrisken i leasingavtalet utgörs av skillnaden mellan den icke-amorterade delen av leasingobjektets anskaffningsvärde och objektets marknadsvärde. Denna risk ställs mot leasetagarens kreditvärdighet och affärstransaktionens lönsamhet. Leasegivaren kan minska sin risk genom en förhöjd första leasingavgift, ett lägre restvärde, en kortare leasingperiod eller krav på kompletterande säkerheter såsom exempelvis borgen. Vid leasing är kopplingen mellan kreditfordran och säkerhet tydlig och värdedifferensen är möjlig att uppskatta (Tegin, 1997).

2.5 Kreditbedömning

De flesta företag är i behov av någon form av krediter och möjligheten att erhålla krediter påverkas i stor utsträckning av företags finansiella ställning. Viktiga faktorer är;

- Kompetensen hos företagsledningen
- Företagets marknadsutveckling
- Företagets finansieringsmöjligheter
- Företagets säkerheter

Företagets förmåga att skapa ett förtroende hos kreditgivare är av största vikt. Det är främst företagsledningen som har en viktig roll för företags överlevnad och framgång, men samtidigt kan det utifrån ett kreditgivarperspektiv vara svårt att beskriva och värdera företagsledningens agerande. Därför blir visualiseringen av företagets ekonomiska situation, det vill säga den reviderade årsredovisningen, av stor betydelse vid bedömningen. Utslaget från denna ger förutsättningar för företagets finansieringsmöjligheter (Broomé, Elmér & Nylén, 1995).

2.5.1 Bedömning av kreditrisk

Riskbedömningen är högst väsentlig i kreditbedömningsprocessen eftersom kreditgivaren inte kan riskera sin egen existens genom att ta omotiverat stora kreditrisker på en enskild kund. Den risk som kreditgivare är villiga att ta i varje enskilt engagemang ställs i relation till kreditgivarens riskbärande kapital och bankens möjlighet att klara kreditförluster. Kreditgivaren vill därför sprida sina risker på många kunder i olika branscher. Hur stora riskexponeringar som ett kreditinstitut får ha regleras dessutom i lag (Tegin, 1997). Banker och finansinstitut är vinstdrivna företag varför det ligger i sakens natur att det blir viktigt att identifiera lönsamma kunder. Kreditgivarna bedömer kunder utifrån olika risknivåer, så kallad rating, för att kunna ta ut en högre ränta av kunder vars verksamhet kännetecknas av en högre risk. Detta är ett tillvägagångssätt för kreditgivaren att hantera risken (Broomé et al., 1995).

Vid kreditriskbedömning utvärderar kreditgivare två olika sorters risker;

- risk *för* fallissemang,
- risk *vid* fallissemang

Risk *för* fallissemang avser risken för att kredittagaren inte kommer att fullfölja sina förpliktelser gällande betalning av ränta, amorteringar eller leasingavgifter, med andra ord risken för att kredittagaren hamnar på obestånd. För att bedöma denna risk görs en grundlig analys av företagets affärsidé, strategi, ledningens kompetens, verksamhetsplaner, marknadsbedömningar samt organisation. Analyser av företagets årsredovisningar, delårsrapporter och kreditupplysningar är också av största vikt. Risk *vid* fallissemang bedöms utifrån den säkerhet som kredittagaren har lämnat och hur dess värde förändras under kreditens löptid. Detta betyder att risken kan variera under löptiden. En utvärdering görs även av det värde säkerheten skulle ha vid en eventuell realisation. Slutligen är en viktig princip att krediter aldrig bör beviljas om det finns skäl att tro att kredittagaren inte kommer att fullfölja sina betalningsåtaganden oavsett vilka säkerhet företaget kan ställa. Anledningen är att det tar tid och kostar pengar att realisera säkerheten och avveckla det dåliga engagemanget (Tegin, 1997).

2.5.2 Kreditbedömningsprocessen

Kreditbedömningsprocessen kan delas in i tre skeden: insamling av information, bearbetning samt analys och tolkning av information. Resultatet av dessa skeden ligger sedan till grund för kreditbeslutet. Kreditbedömningsprocessen initieras av en ny kreditförfrågan eller av uppföljning och kontroll av befintliga kunder och den baseras i olika omfattning på en fundamental analys av årsredovisningen. Kreditgivaren fokuserar främst på företagets framtida intjänings- och betalningsförmåga. Kreditbedömarens

förståelse för redovisningsinformation har stor inverkan på hur effektiv kommunikationen emellan kreditgivaren och företaget blir. I en del fall kontaktas även, med företagets tillåtelse, företagets revisor för att diskutera årsredovisningen och framtidsplaner. När beslutet är fattat följer kreditgivaren ofta upp företagets kreditvärdighet i en kontinuerligt pågående process med utgångspunkt i den reviderade årsredovisningen. Redovisningsinformationen används således både före och under kreditens löptid (Svensson, 2003).

2.5.3 Informationsunderlag vid kreditbedömning

Företags redovisningsinformation syftar till att förse intressenter med information som sedan utgör underlag för ekonomiskt beslutsfattande. Underlaget vid bedömningen utgörs av både offentlig och företagsintern information av såväl kvantitativ som kvalitativ karaktär. Banker och andra kreditgivare har genom sina kontraktuella relationer med företagen möjlighet att i olika utsträckning erhålla företagsintern information. Företagen har av naturliga skäl alltid tillgång till mer företagsspecifik information och är alltid mer informerade om företagets verksamhet än dess externa intressenter. För att utjämna företagets informationsövertag begränsar kreditgivarna tillgängligheten på krediter och således beviljas endast kredit till företag med hög kreditvärdighet. Kreditvärdigheten påverkas positivt med ökad och mer tillförlitlig information vilket leder till att företagen blir mer välvilligt inställda till att tillgodose intressenterna med tillförlitlig och ytterligare information. Kreditgivare och företag har således ett ömsesidigt utbyte med varandra (Svensson, 2003).

Med kvantitativ information åsyftas redovisningsinformation vilken är vital för att kunna göra en bedömning av företagets framtida intjäningsförmåga. Kreditgivare använder i olika utsträckning årsredovisningar, likviditets- och kassaflydesbudgetar i syfte att kunna analysera företagets framtida betalningsförmåga. Utöver redovisningsinformation är kvalitativ information som åsyftar mjukare variabler betydelsefull för bedömningens utfall. I detta skede beaktas exempelvis affärsidé och de framtidsplaner som företaget har. Företagsledningens personliga förmåga, skicklighet och vilja att fullfölja avtalsenliga förpliktelser blir också viktiga parametrar att beakta. Informationsinsamlingen sker via samtal, möten och företagsbesök (Svensson, 2003).

I kreditbedömningen utgör den reviderade årsredovisningen den enda förhållandevis objektiva informationskällan som styrker företagsledningens muntliga information om företaget och företagets framtidsplaner (Svensson, 2003). Årsredovisningen är företagets ansikte utåt och visar företagets resultat och finansiella ställning. I resultaträkningen kan företagets överskott utläsas och genom balansräkningen är det möjligt att se hur företaget finansierat sin verksamhet och vari substansen i företaget består. Den reviderade årsredovisningen ger emellertid en bild av verksamheten vid en specifik tidpunkt, det vill säga bokslutstillfället, vilket måste beaktas när årsredovisningen används som underlag för bedömningen (Svedin, 1992). Redovisningsinformationen har av denna anledning kritiserats för att den endast ger en statisk och historisk bild av företaget. Enligt Svenssons (2003) undersökning värderar kreditgivare resultat- och balansräkningen högst, följt av noter och förvaltningsberättelse. Undersökningen visar även att revisionsberättelsen är betydelsefull såtillvida att den ska vara ren, utan anmärkning

(Svensson, 2003). Enligt Stenberg och Sigbladh (2003) ligger det i företagets intresse att snabbt skicka in sin årsredovisning till PRV de år företaget visar ett bra resultat, eftersom siffrorna snabbare blir offentligt material. Vid sämre resultat har företaget dock ett intresse av att fördröja inlämningen av årsredovisningen. Företag kan på så sätt till viss del påverka och styra kreditbedömningen (Stenberg & Sigbladh, 2003).

Undersökningar gjorda i England visar att reviderade årsredovisningar i de flesta fall utgör ett avgörande underlag i kreditbedömningsprocessen. Av studierna framgår att 94 procent av bankerna är mer villiga att låna ut pengar till mindre bolag i de fall företagen har genomgått en granskning och därmed kan tillhandahålla en reviderad årsredovisning (Collis et al., 2004). I en studie genomförd av Collis (2003) visade det sig att företagen uppfattar att revisionen ger upphov till nytta i form av en ökad trovärdighet gällande finansiella rapporter, vilket i sin tur ger en trovärdighet gentemot banker och andra kreditgivare. Effekten av granskningen blir att kreditgivarnas risktagande, och därmed även deras riskpremie, minskar (Collis, 2003). Med detta som utgångspunkt skulle alltså avsaknaden av revision kunna föra med sig både minskade kostnader och minskad nytta i form av minskat förtroende.

2.5.4 Studier kring den reviderade årsredovisningens praktiska betydelse för kreditgivare

Nyttan av revisorns arbete, granskningen, och produkt, revisionsberättelsen, utifrån ett användarperspektiv har diskuterats i omgångar. I Svenssons (2003) studie, i vilken redovisningsinformationens betydelse vid kreditbedömningar utreddes, framkom att längre och förtroendefulla relationer mellan kreditgivare och företag kan komma att minska det utrymme redovisningsinformationen får i kreditbedömningen. I en sådan situation kan det bli mer aktuellt att i större utsträckning beakta kvalitativa variabler såsom personlig lämplighet, affärsidé och företagets marknadssituation. Studien tydliggör även att de kvantitativa variablerna blir mindre viktiga vid bedömningar av mindre företag jämfört med större, varför mjuka variabler i en sådan situation blir viktigare att beakta. Detta kan delvis förklaras av att informationen gällande mindre företag generellt sett är mindre aktuell och att personen bakom företaget blir vital att bedöma (Svensson, 2003).

Duréndez Gómez-Guillamón (2003) har genomfört en studie i Spanien där han utifrån ett kreditgivarperspektiv undersökt vilken betydelse som revisorns utlåtande i revisionsberättelsen har vid kreditgivningsbeslut. I artikeln konkluderar författaren att företagets finansiella ställning har stor betydelse i utvärderings- och beslutsprocessen avseende krediter. Detta gör att banker måste kunna förvissa sig om att den finansiella informationen som återges i årsredovisningen är trovärdig och den garantin erhålls genom att revisorn försäkrar att siffrorna är tillförlitliga. Syftet med studien var att undersöka vilken nytta kreditgivare tillskriver revisorns arbete, det vill säga hur användbart revisorns arbete är ur ett kreditgivarperspektiv. Syftet var även att utreda i vilken utsträckning kreditgivare förlitar sig på och påverkas av revisorns slutprodukt och omdöme. Resultatet visar att kreditgivare anser att informationen i revisionsrapporten samt hur informationen presenteras är mycket viktig och därför nödvändig i kreditbeviljningsprocessen. Studien visar att den information som kreditgivarna anser

vara mest nödvändig som underlag för kreditgivningsbeslut är den information som lämnas av den spanska motsvarigheten till Upplysningscentralen (UC), vilken bland annat tillhandahåller den reviderade balans- och resultaträkningen. Denna följs av personlig lämplighet, finansiella uttalanden, revisionsberättelsen och goda referenser. Den reviderade balans- och resultaträkningen tillskrivs således stor betydelse vid kreditbeviljning. Av studien framgår även att revisionsberättelsens utformning och revisorns uttalande har påverkan på kreditbesluten. Författarens sammanfattande slutsats är att innehållet i revisionsberättelsen är relevant och användbart för kreditgivare vid låneförfrågningar (Duréndez Gómez-Guillamón, 2003).

López Hernández och Caba Pérez (2004) har i en studie, vilken innefattar 54 spanska kreditinstitut, undersökt vilken information i årsredovisningen som kreditgivare anser vara användbar vid kreditgivningsbeslut. De framhåller att kreditinstitut är en av de mest väsentliga och vanliga användargrupperna av den finansiella informationen. Kreditgivarna använder den finansiella informationen för att bedöma ett företags nuvarande möjligheter och kapacitet att generera framtida kassaflöden som garanterar återbetalningsförmåga gällande lån och finansiella kostnader. Författarna menar att det ur detta perspektiv blir relevant att undersöka hur kreditgivare använder och värderar den finansiella informationen vid kreditbeslut. Resultatet i studien visar att kreditgivare värderar olika typer av prognosinformation högt, såsom exempelvis budgetar, vilken följs av företagets lånebild och kassaflöde. Balans- och resultaträkningen är dock av mindre betydelse. Författarna konkluderar att det är den framåtriktade informationen som blir viktigast att beakta eftersom det ligger i kreditgivarens intresse att låntagare har en framtida betalningsförmåga som är acceptabel. Framtiden blir således en viktigare parameter att beakta än historien (López Hernández & Caba Pérez, 2004).

Vi anser att resultaten av de spanska studierna även är applicerbara i den svenska kreditgivningsprocessen eftersom vi inte har funnit något som skulle tyda på motsatsen.

3. Metod

I detta kapitel presenteras valt tillvägagångssätt, hur tankegångarna har gått och varför. Intervjuurval, -metod samt bearbetning av material presenteras. En beskrivning av empiristrukturen och analysmetoden görs. Kapitlet avslutas med en diskussion kring studiens giltighetsanspråk utifrån kriterierna validitet och reliabilitet.

3.1 Metodens betydelse

Syftet med en metodbeskrivning är att ge läsaren en möjlighet att självständigt bedöma resultatets och tolkningarnas rimlighet och generaliserbarhet. Läsaren ges därmed tillfälle att avgöra om en tillräckligt rättvisande bild av det studerade fenomenet har framställts i studien. Läsaren ges också möjlighet att eventuellt dra egna slutsatser (Patel & Davidson, 2003).

3.2 Kvalitativ eller kvantitativ metod?

Forskare kan ha en kvalitativ eller en kvantitativ utgångspunkt vid forskning och datainsamling. Informationskällorna i de båda metoderna behöver inte skilja sig åt utan skillnaden ligger istället i hur erhållen data behandlas och presenteras. Den *kvantitativa metoden* kan beskrivas som sökande efter och framtagande av information som baseras på siffror och mängder. Forskare som använder en *kvalitativ metod* har intentionen att skapa och återge en helhetsbild av forskningsområdet, där föremålet för undersökningen sätts i relation till dess omgivning (Denscombe, 2000). Avsikten med den kvalitativa metoden är att skapa klarhet i hur människor tolkar och bedömer ett visst fenomen (Jacobsen, 2002).

Med utgångspunkt i uppsatsens problemformulering och syfte väljer vi att använda den kvalitativa metoden i vår studie, eftersom avsikten är att bringa klarhet i vilken nytta kreditgivare *upplever* och *bedömer* att årlig revision av mindre aktiebolag ger. Vi vill följaktligen fånga respondenternas åsikter och uppfattningar om valt problemområde, varför den kvalitativa metoden är lämplig. En kvantitativ metod, med exempelvis enkäter som datainsamlingsmetod, är inte ett alternativ i vårt fall eftersom diskussionen och kärnan i valt uppsatsämne är mycket svår att fånga utan den interaktion mellan forskare och undersökningsobjekt som personliga intervjuer ger.

3.3 Insamling av data

3.3.1 Insamling av primärdata

Med primärdata åsyftas information som inte finns tillgänglig innan studiens genomförande och som således måste anskaffas av forskaren själv. Vid användandet av primärdata undgår forskaren problematiken med att informationen inte är situationsanpassad eftersom utgångspunkten vid insamlandet är studiens specifika syfte (Arbnor & Bjerke, 1994). Primärdata kan erhållas genom enkät, observation och intervju (Kylén, 1994).

Vi väljer att använda oss av intervjuer eftersom vi anser att detta är den mest ändamålsenliga empiriinsamlingsmetoden för vår undersökning. Vi menar att de

forskningsfrågor som studien bygger på inte kan besvaras på ett tillfredsställande sätt med hjälp av exempelvis en enkätundersökning. Detta eftersom det behövs omfattande och varierande information för att besvara frågorna och detta är svårt att fånga med hjälp av en enkät. Vid en observation skulle endast ett företag kunna undersökas vilket vi inte anser vara ändamålsenligt för studien.

3.3.2 Insamling av teoretisk referensram

I studiens inledningsskede startade vår litteratursökning och informationsinsamling. Vi ville i ett tidigt skede skapa oss en uppfattning om den aktuella debatten kring revisionsplikten, varför aktuella artiklar publicerade i exempelvis *Balans* och *Dagens Industri* studerades. Därefter startade processen med att identifiera relevanta teorier och resultat från tidigare forskning. För att kunna skapa en adekvat intervjumall och referensram sökte vi i olika databaser. Genom att studera och använda referenser i tidigare gjorda studier och undersökningar försökte vi skapa en mer nyanserad och balanserad referensram. Genom dessa referenser fick vi även tillgång till relevanta utredningar genomförda av exempelvis Svenskt Näringsliv (Sverige) och Department of Trade and Industry (England). De sökord som användes i databaser för svenska tidskrifter var bland andra *revision*, *revisionsplikt* och *små aktiebolag*. Motsvarande sökord avseende engelska tidskrifter var *Audit*, *Small companies*, *Statutory Audit*, *Audit Threshold*, *Audit Exemption* och *Audit and Usefulness*.

3.4 Intervjumetod

3.4.1 Urval av respondenter

Syftet med en studie är att identifiera allmängiltiga strukturer. Att undersöka en hel population är vanligtvis inte genomförbart, varför någon form av urval måste ske. Forskaren avser då att uttala sig generellt om strukturer med hjälp av den information som urvalsgruppen bistår med. En fråga forskaren måste ta ställning till är således utifrån vilka kriterier och på vilka grunder urvalet ska göras. En möjlig urvalsmetod är *klusterurval* där populationsenheterna klassificeras i kluster. Detta görs utifrån givna kriterier såsom exempelvis stadsdelar och kommuner. Urvalen görs sedan i respektive kluster (Andersen, 1998). En annan urvalsmetod är *flerstegsurval* där forskaren gör ett urval utifrån ett redan fastslaget urval. Ett möjligt tillvägagångssätt är att utgå från ett sedan tidigare definierat kluster och med detta som utgångspunkt begränsa urvalet ytterligare (Denscombe, 2000). Enligt Holme och Solvang (1997) fastställs intervjuurvalet vid en kvalitativ undersökning genom att vissa relevanta och på förhand stipulerade kriterier ska vara uppfyllda. För att erhålla empirisk information i enlighet med studiens syfte är det av största vikt att välja ut personer som besitter lämplig kompetens. Risken med detta urvalskriterium kan dock vara att dessa personer, utifrån ett egenintresse, väljer hur de vill framställa verkligheten (Holme & Solvang, 1997).

Vår övergripande urvalsinriktning var flerstegsurval och det inledande momentet i vår urvalsprocess var att skapa ett klusterurval genom att bestämma geografisk inriktning. I detta första skede valde vi att begränsa undersökningen till regionen Göteborg eftersom vår strävan var att kunna genomföra personliga intervjuer. Vi är av uppfattningen att det är lättare att erhålla mer djupgående, relevant och varierad information då intervjuerna

genomförs vid ett personligt möte. I efterhand visade det sig att två av de kontaktade företagen har sina kreditavdelningar i Stockholm och dessa intervjuer genomfördes där. Utifrån det givna klusterurvalet specificerades ett ytterligare relevant populationskriterium, det vill säga små aktiebolags vanligaste kreditgivare. Dessa identifierades som banker, factoringbolag och leasingföretag, enligt förslag från Helena Adrian. Efter fastställandet av studiens urvalskriterier gjordes en sökning på Eniros företagssida. De sökord som användes var *Bank*, *Factoring* samt *Leasing*, med ortspecifikationen Göteborg.

Utifrån de träffar som sökningen gav valdes företag med angiven e-post-adress, vilket gav en urvalsgrupp om 13 respondenter. En första kontakt togs genom en introducerande förfrågan via e-post. Respektive företag kontaktades cirka en vecka senare via telefon, varvid vi presenterade uppsatsens inriktning för att bli hänvisade till lämplig person inom företaget. Vi var noga med att poängtera uppsatsens inriktning mot mindre aktiebolag för att öka sannolikheten för att erhålla respondenter med lämplig praktisk kunskap. I urvalsgruppen var tolv respondenter positiva till att ställa upp på en personlig intervju, vilket innebär ett bortfall på en respondent. Anledningen till bortfallet var tidsbrist från respondentens sida.

I studien ingår fem banker, fyra factoringbolag, två leasingföretag och ett offentligt ägt utvecklingsbolag. Anledningen till att urvalet gällande leasingföretag är litet är bristen på tillgängliga företag i Göteborgsregionen samt att företaget som tackade nej till personlig intervju tillhörde leasinggruppen. På respektive företag har personer som dagligen kommer i kontakt med företagskrediter intervjuats.

3.4.2 Intervjuunderlag

Vald intervjumetod kan beskrivas utifrån dess *standardiseringsgrad*. Med detta avses i vilken utsträckning frågornas formulering och inbördes ordning är bestämd på förhand, det vill säga vilken möjlighet intervjuaren har att anpassa intervjun efter situationen. I helt standardiserade intervjuer är en exakt frågemall utformad på förhand och frågeordningen är densamma (Patel & Davidsson, 2003).

I ett inledande skede utformades en intervjumall med specifika frågor (se Bilaga 1). Arbetet med att ta fram intervjumallen inleddes med att frågorna utformades med utgångspunkt i uppsatsens problemformulering och syfte. Vi samarbetade även med den parallellt arbetande uppsatsgruppen (se Kapitel 1.6). Utifrån detta genomfördes en pilotintervju med ett första utkast av intervjumallen som underliggande material och struktur. Detta tillvägagångssätt gav möjligheter att sedan finslipa intervjufrågorna utan att detta påverkade studiens empiriska material och resultat. Målet med pilotintervjun var således att skapa ett relevant och användbart intervjuunderlag. Erfarenheten från pilotintervjun medförde att vissa frågor togs bort samt att vissa frågor förtydligades. Vid de senare intervjuerna anpassades frågornas inbördes ordning och formulering till viss del efter respektive situation och respondent. Detta gjordes för att skapa möjligheter för en givande diskussion kring uppsatsämnet samt för att kunna fånga upp intressanta och individuella inriktningar. Med utgångspunkt i detta resonemang anser vi att våra intervjuer är relativt standardiserade eftersom intervjumallen ger intervjun en inramning

och struktur. Vi menar att resultaten från en standardiserad intervju blir lättare att jämföra. Den fördel vi ser med minskningen av standardisering, genom en viss anpassning, är att respondenten har större möjligheter att ge svar utifrån sina egna referenser och förutsättningar.

Patel och Davidsson (2003) beskriver även intervjumetoden med utgångspunkt i dess *struktureringsgrad*. Denna bestäms av i vilken utsträckning respondenten kan tolka frågorna utifrån sin egen uppfattning och referensram. Struktureringsgraden bestäms också utifrån vilket svarsutrymme respondenten får, det vill säga i vilken omfattning svarsalternativen är givna för respondenten (Patel & Davidsson, 2003). En helt strukturerad intervju innebär att respondenten erbjuds en begränsad uppsättning svarsalternativ och således inte kan formulera svaren helt på egen hand. Sammanfattningsvis kan sägas att standardiseringsgrad beskriver intervjuarens möjlighet att kontrollera frågornas utformning medan struktureringsgrad beskriver intervjuarens möjlighet att kontrollera respondentens svar (Denscombe, 2000).

De genomförda intervjuerna karakteriseras av låg grad av strukturering. Intervjufrågorna i intervjumallen var utformade så att respondenterna själva hade stora möjligheter att utifrån egna preferenser utforma sina svar. Det fanns alltså inga givna svarsalternativ på de frågor som ställdes. I slutet av varje intervju gavs respondenterna dessutom möjlighet att lägga till ytterligare information som de ansåg vara relevant för studien och intervjun. Detta torde ytterligare minska graden av strukturering.

3.4.3 Genomförande av intervjuer

Personliga intervjuer innebär en direkt kontakt mellan forskare och respondent. Enligt Denscombe (2000) skapar denna empiriinsamlingsmetod vissa fördelar, såsom att forskaren kan förvänta sig erhålla detaljerad och fyllig information om det studerade fenomenet. Interaktion mellan forskare och respondent som metoden skapar ytterligare en fördel eftersom forskaren med hjälp av följdfrågor direkt kan få bekräftelse och en djupare förklaring gällande eventuella oklarheter. Metoden gör det också möjligt att läsa av och analysera respondentens kroppsspråk och därigenom dra slutsatser om sanningshalten i de avgivna svaren. Metoden ger dock upphov till kostnader i form av intervjutid och resor (Denscombe, 2000). En nackdel som Lekwall och Wahlbin (1993) nämner är det stora tolkningsutrymme som en personlig intervju ger upphov till. Detta kan öka risken för att forskarens förförståelse påverkar bearbetningen och analysen av det empiriska materialet (Lekwall & Wahlbin, 1993).

I aktuell studie har vi, som tidigare nämnts, valt att samla in primärdata med hjälp av personliga intervjuer. Den huvudsakliga anledningen till detta är det mervärde vi anser att personliga intervjuer bidrar med till vår undersökning. Vi är av uppfattningen att detta tillvägagångssätt är ändamålsenligt för att kunna besvara våra problemformuleringar. Vi anser det också vara värdefullt att under intervjuens gång kunna ställa direkta följdfrågor när respondenternas svar är oklara. Ytterligare anledningar är möjligheten att tolka respondentens svar både utifrån vad denne säger och utifrån dennes kroppsspråk. Detta möjliggör att vi får tillgång till värdefull och varierande information.

Vi valde att i förväg skicka ut en intervjumall till samtliga respondenter. Den huvudsakliga anledningen till utskicket var att ge respondenterna en uppfattning om undersökningens inriktning samt att ge möjlighet till förberedelse inför intervjun. Vi ville med detta förvissa oss om att erhålla så välgenomtänkta och sanningsenliga svar som möjligt. Tillvägagångssättet gav dessutom respondenterna större möjligheter att be om ytterligare klargöranden av eventuella tvetydiga frågor. Detta torde öka sannolikheten att respondenterna förstår innebörden i frågorna. En nackdel kan vara att spontaniteten i svaren minskar vilket kan ha en negativ effekt på studiens resultat kopplat till validiteten. Vi är dock av uppfattningen att det mervärde och de fördelar som utskicket ger överväger nackdelarna.

I empiriframställningen har vi valt att anonymisera respondenternas svar. Med studien avser vi att undersöka vilken nytta gruppen kreditgivare uppfattar att revisionen skapar, varför en framställning av respondenternas åsikter presenterat var för sig inte är betydelsefull. Vi kommer dock att göra en uppdelning av respondenterna gällande huruvida de representerar bank, factoringbolag eller leasingföretag. Det är intressant att framställa om behovet av årlig revision skiljer sig åt mellan dessa undergrupper. Ytterligare en orsak till anonymiseringen är att vi anser att denna vetskap medför mer sanningsenliga svar, direkt kopplat till respondentens verkliga åsikt och uppfattning. En person som representerar ett företag är förmodligen återhållsam i sina svar när denne inte får vara anonym. Vi eftersträvar inte att med hjälp av studien erhålla kreditgivarnas offentliga åsikt gällande revisionsplikten utan snarare att erhålla en bild av användarnas uppfattning om den verkliga nyttan av årlig revision. Anonyma svar var dessutom ett krav från vissa respondenter.

Intervjuerna varade i 40-60 minuter och genomfördes på respektive respondents kontor. Under samtliga intervjuer användes bandspelare för att få hela intervjun och all information fullständigt dokumenterad och för att minimera risken för bortfall av väsentlig information. Inspelningen möjliggör också att tonfall och nyanser i respondenternas svar kan uppfattas och registreras. Vi håller med Kylén (1994) i hans resonemang att en bandspelare kan hämma respondenten, men vi är av uppfattningen att de dokumentationsmässiga fördelarna överväger. För att fånga upp nyanser i respondentens svar och agerande tilldelades en av oss uppgiften att endast följa och lyssna av intervjun samt att vid lämpliga tillfällen inflika följdfrågor. Den andre hade ansvaret att styra intervjun så att samtliga frågeområden behandlades. Denna uppdelning skapade förutsättningar för att få igång en bra diskussion. Dessutom bidrog detta till att viktig information, både utifrån det uttalade och icke uttalade, kunde uppmärksammas under intervjuerna.

3.5 Empiristruktur och analysmetod

Jacobsen (2002) beskriver analysmetoden utifrån tre faser. Första fasen i analysarbetet är att dokumentera erhållna primärdata, med strävan att inte låta den personliga förståelsen färga upplysningarna. Efter dokumentationen måste informationen systematiseras, sällas och förenklas. Syftet med denna fas är att skapa ordning och överskådlighet. I den tredje fasen påbörjas tolkningen av informationen genom att hitta orsaker till svar och genom att försöka generalisera. I detta skede tolkar forskaren också

in dolda förhållanden (Jacobsen, 2002). Informationen sätts i denna fas in i ett vidare sammanhang och relateras till den ursprungliga problemställningen (Backman, 1998).

När intervjuerna var genomförda dokumenterades samtliga intervjuer ordagrant. Därefter gjordes en sammanfattning av respektive intervju utifrån de väsentliga delarna i syfte att skapa systematik av och förenkla informationen (se Bilaga 2). Sammanfattningarna skickades tillbaka till respektive respondent för bekräftelse. Vi är av uppfattningen att vår dokumentationsmetod minimerar risken för rena faktafel. Risk finns dock att informationsinnehållet snedvrids vid sammanfattningen i det avseendet att vår förståelse påverkar framställningen. Vi anser det därför vara viktigt att få bekräftelse på att det empiriska materialet tolkats på rätt sätt och genom detta moment reduceras risken för en snedvriden empirisk framställning. I empirikapitlet kommer en sammanställning av respondenternas svar att presenteras under respektive ämnesområde med utgångspunkt i huvudfrågorna i intervjumallen. I empiriframställningen görs en uppdelning utifrån undergrupperna banker, factoringbolag och leasingföretag där respektive grupps svar presenteras gemensamt. Empirin framställs fristående från analysen i separata kapitel.

I analysprocessen studerades teori och praktik växelvis för att kunna göra kopplingar och för att skapa och utveckla en meningsfull analys. Analyskapitlet är strukturerat på samma sätt som empirikapitlet, men med skillnaden att samtliga kreditgivare framställs och analyseras tillsammans under respektive underrubrik. Analysen sker alltså utifrån de huvudområden som intervjuerna strukturerats kring. Anledningen till att vi valt att strukturera kapitlet på detta sätt är att vi vill underlätta för läsaren. En ytterligare anledning är att vi anser det vara lättare att få med all relevant information i analysarbetet. I analysen har vi försökt att hitta likheter i respondenternas svar för att identifiera mönster och utifrån detta dra slutsatser. Vi presenterar och analyserar även respondenternas avvikande svar. I analysen kommer alltså både likheter och olikheter att presenteras för att spegla den totala bilden. Syftet med detta tillvägagångssätt är att framställa en nyanserad och verklighetskopplad analys. Innehållet i analysen har successivt växt fram under arbetets gång. Tankarna har exempelvis framkommit vid intervjuerna, vid empirisammanställningen och vid diskussioner efteråt. Analysen leder slutligen fram till och utgör underlag för att svara på givna problemformuleringar i uppsatsens avslutande kapitel.

3.6 Studiens giltighetsanspråk

3.6.1 Validitet

Med begreppet validitet avses forskningsmetodens förmåga att mäta det som är avsett att mätas. Validitet kan delas in i de två undergrupperna extern och intern validitet. Extern validitet handlar om huruvida resultatet från urvalet är giltigt för den totala populationen. Med detta avses således studiens generaliserbarhet och överförbarhet. Med intern validitet avses i vilken utsträckning forskningsresultatet svarar på uppställda forskningsfrågor, det vill säga i vilken omfattning resultatet avspeglar forskarens avsikt med undersökningen (Jacobsen, 2002).

Som ett led i vår strävan att öka studiens validitet informerades respondenterna i det inledande e-brevet om bakgrunden till och huvudinriktningen i studien. Mer specifik och detaljerad information lämnades vid telefonkontakten. Eftersom detta tillvägagångssätt ökar sannolikheten för att "rätt" person på respektive kontor identifieras och väljs ut är vi av uppfattningen att detta påverkar den interna validiteten positivt i vår studie.

För att skapa relevanta och ändamålsenliga intervjufrågor var studiens syfte och problemformuleringar utgångspunkten vid arbetet med intervjumallen. Främst fokuserades på frågor som speglar och fångar upp kreditgivarnas uppfattning om vilken nytta en reviderad årsredovisning skapar. Vid framtagandet av det första utkastet samarbetade vi med en parallellt arbetande uppsatsgrupp, vars forskningsinriktning liknar vår. Eftersom dessa personer är insatta i syftet med vår studie är vi av uppfattningen att detta samarbete ökar den interna validiteten. Pilotintervjun visade också huruvida intervjufrågorna var till hjälp att avbilda det vi hade för avsikt att avbilda. Den erfarenhet som pilotintervjun gav använde vi oss av vid bearbetningen av intervjumallen.

Det finns risk att respondenterna avger svar som speglar företagets offentliga åsikt, utan hänsyn tagen till den upplevda och verkliga nyttan. Detta skulle innebära att studiens validitet minskar eftersom det empiriska materialet då inte speglar givna frågeställningar. Vi menar dock att anonymiteten delvis reducerar denna risk. Vid framtagandet av intervjumallen var vår strävan att ställa frågor som indirekt visade respondentens åsikter. Vi undvek alltså att ställa direkta frågor om nyttan och försökte istället erhålla ändamålsenliga svar genom att angripa problemet ur ett annat perspektiv.

Samtliga respondenter fick ta del av intervjumallen i god tid före respektive intervju. Vi anser att det finns risk att detta tillvägagångssätt leder till att spontaniteten i svaren minskar och därmed påverkar validiteten negativt. Förhandsutskicket innebär dock att respondenterna får chans att förbereda sig för att kunna avge väl genomtänkta svar, vilket skulle ge en positiv effekt på validiteten. Det faktum att respondenten får tid till förberedelse ger möjlighet till eftertanke med en tänkbar effekt att information om den verkliga nyttan förmedlas. Om förberedande utskick inte görs finns risk att den offentliga åsikten förmedlas rent slentrianmässigt. Eftersom vi vill undvika denna risk utgör detta det huvudsakliga argumentet till vårt tillvägagångssätt.

I studien har fem banker, fyra factoringbolag, två leasingföretag och ett offentligt ägt utvecklingsbolag intervjuats. Gällande gruppen leasingföretag gör vi inte anspråk på en generalisering för denna typ av kreditgivare, eftersom urvalet är litet. Gällande de andra kreditgivningsgrupperna antar vi att vårt empiriska material speglar dessa gruppers åsikter relativt väl utifrån ett storstadsperspektiv. Förmodligen skulle vi erhålla andra svar vid en fokusering på företag och kontor belägna i mindre städer. Med detta som utgångspunkt är studiens generaliserbarhet, det vill säga den externa validiteten, relativt låg.

3.6.2 Reliabilitet

Reliabilitet är ett mått på en studies tillförlitlighet. Reliabiliteten avslöjar i vilken grad en metod ger samma resultat, vid oberoende observationer, med samma omständigheter som

utgångspunkt. Detta innebär att desto lägre slumpinflytandet är på studiens resultat desto högre reliabilitet har studien (Bell, 2000). Lekwall och Wahlbin (1993) beskriver detta genom att tillskriva en studie hög reliabilitet om resultatet av flera oberoende forskares undersökningar överensstämmer när samtliga har sin utgångspunkt i en given forskningsmetod.

Wiedersheim-Paul och Eriksson (2001) beskriver att empiriska källors inbördes oberoende förhållande påverkar reliabiliteten positivt. I aktuell studie är respektive respondenter inte medvetna om vilka övriga respondenter är. Vi har haft ett bortfall av endast ett företag och vi anser att vårt empiriunderlag på tolv respondenter är tillfredsställande stort och representativt för storstadsregioner i Sverige. Tanken var att genomföra kvalitativa, djupgående intervjuer och vi anser att urvalet, med detta som utgångspunkt, är tillräckligt stort för att upptäcka mönster och se tendenser. Två av intervjuerna genomfördes i Stockholm. Vi tror inte att dessa intervjuer ger upphov till ett snedvridet resultat i nämnvärd omfattning och grunden till vårt resonemang är att båda områdena är storstadsregioner.

Som tidigare nämnts spelade vi in varje intervju samt skrev ned informationen ordagrant och vi anser att detta moment minskar risk för feltolkning. Risken för tolkningsfel ökar dock vid sammanfattningen av det empiriska materialet, vilket motverkats av att vi skickade tillbaka sammanfattningen för bekräftelse. Det finns dock risk att respondenten inte vill stå för återgiven informationen när den lämnas svart på vitt, trots att detta är dennes verkliga uppfattning och åsikt. Vi anser dock att detta utgör en mindre nackdel än effekten av felaktigt återgiven information. De kommentarer som respondenterna hade på sammanställningen gällde främst uttalanden återgivna som citat eftersom de ansåg att dessa inte såg bra ut i skriven form. Vi tog därför bort överflödiga ord som var typiskt talspråk, såsom exempelvis *ja*, *ju*, *va* och *så att säga*, eftersom vi anser att borttagandet inte förändrar innebörden av citaten. Ett fåtal respondenter gjorde även en del förtydliganden. I efterhand kan vi konkludera att kommentarerna vid bekräftelserna inte hade någon nämnvärd inverkan på vårt resultat.

Vid framställning och sammanfattning av det empiriska materialet finns en risk att dragna slutsatser är påverkade av forskarens förförståelse, vilket har en negativ effekt på studiens reliabilitet. Det faktum att vi båda i hela processen tolkat samma material och utifrån detta gemensamt tagit beslut om framställningen minskar till viss del förförståelsens inflytande på resultatet. Vi försöker även neutralisera denna effekt genom att framställa empirin delvis med hjälp av citat som inte påverkas av vår förförståelse. I framställningen sker dock en selektion av citat och detta ökar risken för att subjektiviteten påverkar urvalet.

4. Empiri

I detta kapitel presenteras de svar som erhållits från de tolv intervjuerna med kreditgivare. En redogörelse för respektive undergrupps svar görs separat. En presentation av respektive respondent samt en längre sammanställning av respektive respondents svar återfinns i Bilaga 2.

4.1 Sammanställning av svar från bankerna

Nedan sammanställs svaren från fem banker och ett offentligt ägt utvecklingsbolag. Vi väljer att presentera svaren med utgångspunkten att samtliga tillhör kategorin banker. Anledningen till detta är att utvecklingsbolaget, liksom bankerna, beviljar rena rörelsekrediter. Representanter från respektive bank är: Arnold (Bank A), Bertil (Bank B), Ceasar (Bank C), David (Bank D), Evert (Bank E) och Fritiof (Bank F).

4.1.1 Kreditbedömningsprocessen

Flertalet respondenter menar att kreditbedömningsprocessen i grunden inte skiljer sig nämnvärt åt mellan större och mindre företag. I Bank D skiljer det sig dock när det handlar om riktigt små företag. David förklarar att kreditgivningsbeslut avseende dessa företag genomförs helt automatiserat baserat på scoringmodeller. Fritiof menar att det inte företrädesvis är storleken som avgör processen utan det handlar om vilket underlag som finns tillgängligt, vilket kan variera beroende på företag. Han nämner dock att det vanligtvis finns ett tydligt samband mellan mängden information och storlek på företag. Bertil betonar att det i praktiken blir en viss skillnad i behandlingen mellan större och mindre företag:

"I grund och botten så är det samma typ av ekonomisk information, men har du de små företagen så är det ju ofta enmansföretag, levebrödsföretag. Det handlar om att bedöma en enskild person eller kanske två som man träffar" (Bertil, Bank B).

Flertalet respondenter beskriver underlaget utifrån två typer av information: kvalitativ och kvantitativ. Den kvalitativa informationen, som utgörs bland annat av affärsidé, affärsplan och engagemanget hos personerna i företaget, är viktig framförallt när det handlar om mindre aktiebolag. Denna kan exempelvis erhållas vid personliga besök.

"Mycket information får vi genom att träffa kunden, mycket hänger på den personen som ligger bakom företaget, hur han eller hon framlägger sin idé. Det handlar om att övertyga banken" (Evert, Bank E).

"Man måste kunna tro på idén och man måste kunna tro på människorna bakom (...) det är viktigt att skaffa sig en viss mån av produktkännedom så att man förstår vad det är som vi håller på att finansiera" (Ceasar, Bank C).

De mjukare variablerna måste sedan kompletteras med hårdare variabler i form av resultatbudget, likviditetsbudget och kapitalbehovsberäkning. Samtliga respondenter framhåller att företagets historik, som återfinns i årsredovisningen, är viktig för att kunna utläsa dess ekonomiska utveckling. David beskriver sammanfattningsvis processen:

"Balansräkning, resultaträkning och budget måste läsas i sammanhang med de mer mjuka delarna" (David, Bank D).

Två av respondenterna framhåller att den framtida återbetalningsförmågan är vital i kreditbedömningsprocessen varför det är viktigt att fokusera på denna istället för att ensamt fokusera på ställda säkerheter och dess värdering.

4.1.2 Nyttan med och betydelsen av årsredovisningen

Bankerna är eniga om den reviderade årsredovisningens betydelse genom hela kreditbedömningsprocessen. Värdet ligger i att räkenskaperna har genomgått en opartisk granskning samt att revisorn har gått i god för att siffrorna är vederhäftiga. Årsredovisningen utgör vanligtvis kärnan i bedömningen. Eftersom denna visar företagets historiska situation blir det även väsentligt att erhålla en mer uppdaterad bild av företagets finansiella ställning samt att erhålla utsikter för framtiden. Därför är aktuella balans- och resultatrapporter samt framtidsprognoser viktig information att ta del av. Denna information sätts i relation till den senaste årsredovisningen. På frågan om hur stor del som årsredovisningen utgör av det totala beslutsunderlaget avseende mindre aktiebolag svarar Bertil och Evert att den utgör runt 50 procent. Övriga respondenter tillskriver också årsredovisningen stor betydelse men de framhäver att det finns andra variabler att beakta:

"Den ingår som en beståndsdel i bedömningen men det finns många andra faktorer som är viktigare för vår kreditgivning (...) så visst den är viktig men den är inte avgörande" (Fritiof, Bank F).

Cesar poängterar att i mindre aktiebolag är upprättandet av årsredovisningen inte lika prioriterat, varför denna i flertalet fall blir relativt inaktuell. I dessa fall blir det viktigt att beakta de mjuka variablerna, men årsredovisningen tappar för den skall inte sin betydelse:

"Där kan man ju säga att där väger de mjuka väldigt tungt alltså (...) men vi beviljar ju inte krediter utan att ha tagit in årsredovisningen" (Cesar, Bank C).

Årsredovisningen blir främst aktuell att beakta i ett inledningsskede av kreditbedömningen, men används även vid de årliga kreditgenomgångarna då varje befintlig kund analyseras. Samtliga respondenter uttrycker att det främst är balans- och resultaträkningen som är av betydelse i standardprocessen. Respondenterna använder sig i olika utsträckning av noterna men merparten är eniga om att förvaltningsberättelsens kvalitet varierar varför denna vanligtvis inte är särskilt användbar. Bertil menar att han sällan hittar någon utförlig information i förvaltningsberättelsen och att noterna vanligtvis inte blir föremål för granskning i kreditbedömningsprocessen. Inte heller Arnold är främmande för en begränsad omfattning på årsredovisningen för mindre aktiebolag:

"Man behöver inte skriva så mycket noter, beroende på att är jag intresserad så ger ändå noterna inte mig så mycket utan då pratar jag med ägaren eller revisorn" (Arnold, Bank A).

David uttrycker dock tydligt att han i nuläget har svårt att se en reducerad årsredovisning som ett alternativ eftersom han vid kreditgivningsbeslut och vid årliga genomgångar tittar på helheten där samtliga delar har sin funktion.

Merparten av respondenterna är eniga om att de i praktiken beviljar krediter baserat på oreviderat material. Så blir fallet när det handlar om nystartade företag eftersom dessa inte har möjlighet att tillhandahålla en reviderad årsredovisning. Denna situation uppstår även då årsredovisningen är gammal och inaktuell. Fritiof och David menar att de bolag

som ännu inte har gjort sitt första räkenskapsår inte får utestängas från kreditgivning och därmed kan banken inte i alla lägen använda reviderat material som en bedömningsgrund:

"(...) utan då har du egentligen personen, och personen är så otroligt viktig så du anar inte. Så man får inte hänga upp sig så förfärligt mycket på skrivna rapporter. De är bra att ha, men det är individen eller individerna som ska driva det här bolaget. Det är de viktigaste ingredienserna" (Fritiof, Bank F).

"Vid uppstartandet är det inte möjligt att visa på siffror. Där kan tidigare meriter få stor betydelse" (David, Bank D).

Cesar nämner att oreviderad information accepteras då den stöds och bekräftas av de reviderade, historiska finansiella rapporterna. Viktigt i sammanhanget är vetskapen om att de oreviderade siffrorna senare blir föremål för granskning och mynnar ut i en ny årsredovisning:

"Det kan vara så att man i de lägena gör en villkorad beviljning. Vi säger så här att man får krediter med de här och de här restriktionerna tills vi får det bekräftat att det stämmer" (Cesar, Bank C).

Även Evert menar att den oreviderade informationen ger en fingervisning om hur företaget går, men banken behöver även reviderat material för bekräftande av det oreviderade materialet. Han menar att en förtroendeingivande person får betydelse för kreditgivningsbeslutet, men att detta inte ensamt kan utgöra en liknande funktion som reviderat material.

Samtliga banker använder sig av kreditupplysningar kontinuerligt. De menar att denna information är mycket användbar eftersom den ger en bra sammanställning över hur företaget mår med hjälp av bland annat nyckeltal utifrån den reviderade balans- och resultaträkningen.

4.1.3 Revisionsberättelsen

Respondenterna är eniga om att en oren revisionsberättelse inte är bra, men de menar samtidigt att orsaken till anmärkningen måste utredas. De berättar att en oren revisionsberättelse inte automatiskt behöver innebära avslag på kreditförfrågan eftersom vissa orsaker kan accepteras. Källor till mer information är det revisorsPM som ligger till grund för revisorns uttalande i revisionsberättelse samt samtal med revisorn eller med företaget. Bertil berättar att en försenad inbetalning av skatter i regel inte påverkar bankens kreditvärdighetsbedömning, medan Arnold vanligtvis ser allvarligt på detta. Sammanfattningsvis uttrycker han dock:

"En oren revisionsberättelse är absolut inte bra när man kommer till banken, men vi beviljar ju även krediter på sådana. För ibland så finns det förklaringar. Det kan ju vara någon slarvig anställd" (Arnold, Bank A).

Evert menar att den information som delges i en revisionsberättelse förhoppningsvis redan är känd av banken om relationen mellan bank och kund är god. Merparten av respondenter är dock av uppfattningen att revisorns syn på företagets situation är högst väsentlig och värdefull samt att denna information är svår att erhålla på annat sätt. Fritiof konkretiserar resonemanget och säger att upplysningen från UC endast upplyser om huruvida årsredovisningen är tillstyrkt. Han tillskriver således revisionsberättelsen stor betydelse för att erhålla mer ingående förklaringar. Evert avslutar:

"Vi måste ha den informationen i boksluten, annars så vet man inte. Det är ju som en kvalitetsstämpel att boksluten är korrekta" (Evert, Bank E).

4.1.4 Lagstadgad årlig revision?

Samtliga respondenter ställer sig positiva till lagstadgad årlig revision för samtliga aktiebolag och anser att plikten är motiverad ur kreditgivarens perspektiv. David menar att revisionen utgör en säkerhetsventil för den svenska kreditmarknaden. Arnold, Ceasar och Fritiof uttrycker att det är oerhört viktigt att ha ett granskat material att arbeta utifrån och revisionen blir således nödvändig för att skapa tillförlit till räkenskaperna:

"Det är ju en viss form av garanti, att man lever någorlunda innanför ramarna vad det gäller Aktiebolagslagen, Bokföringslag och skattelagstiftning" (Ceasar, Bank C).

"På något sätt så borgar ju revisorn för att det finns ett underlag för siffermaterialet och jag tror att kreditgivare känner sig ganska trygga i den vissheten, faktiskt" (Fritiof, Bank F).

Bertil kan dock se en möjlighet att företag av viss storlek skulle kunna undantas från kravet på årlig revision:

"Det man ser framför sig är väl de här levebrödsföretagen. De har av någon anledning valt aktiebolagsformen. De strävar inte efter någon konsolidering utan allt man tjänar tar man ut på något annat sätt" (Bertil, Bank B).

Bertil poängterar vikten av att revisorns kompetens finns tillgänglig i de mindre företagen. Revisorn har en viktig funktion att fylla. Han menar dock att det skulle kunna vara motiverat att förenkla revisorns insats i vissa fall för att uppnå en ändamålsenlig revision, vilket även Arnold och David uttrycker. I diskussionen nämner likaså Evert att han anser det vara ett möjligt alternativ att minska omfattningen på revisionen för vissa bolagsstorlekar i syfte att på ett motiverat sätt förenkla för de mindre företagen. Han förklarar vidare att man i Bank E genomför årliga kundgenomgångar, även om kunden inte ställer förfrågningar om nya krediter. I denna process är den reviderade årsredovisningen vital. Evert konkluderar att de flesta företag har någon form av krediter varför deras situation skulle bli densamma även om revisionen skulle vara marknadsefterfrågad. Även Arnold har svårt att se att det skulle bli en skillnad om tjänsten skulle vara marknadsefterfrågad. Han menar att företag nästintill dagligen kommer i kontakt med bank och andra intressenter vilka efterfrågar den reviderade årsredovisningen varför årlig revision även i en sådan situation skulle bli resultatet för dessa företag.

Inte någon av respondenterna kan se några direkta nackdelar med revisionsplikten som den ser ut idag. Några av respondenterna uttrycker visst missnöje över att revisorer i allmänhet har omotiverat många uppdrag. Ceasar menar att det inte finns någon möjlighet att genomföra alla dessa uppdrag med acceptabel kvalitet. Även Arnold anser att detta bidrar till att kvaliteten på siffrorna försämras och att tillförlitligheten minskar.

4.1.5 Eventuella konsekvenser vid ett borttagande av revisionsplikten

Samtliga respondenter framhåller att klimatet på kreditmarknaden förmodligen skulle bli tuffare i en situation där företag inte blir föremål för granskning i form av revision. Ceasar tror att det skulle bli svårare för mindre företag att erhålla finansiering. David och Fritiof menar att kreditgivare skulle komma att agera med större försiktighet och att

företagen i större utsträckning skulle krävas på borgen eller säkerheter utanför bolaget vid kreditgivning. Arnold, Bertil, Ceasar och Evert säger uttryckligen att de tror att ett borttagande av revisionsplikten med största sannolikhet skulle följas av andra alternativ, såsom andra kontrollsystem eller marknadsefterfrågad revision. Samtliga respondenter menar att de även vid ett slopande av revisionsplikten skulle kräva revision av sina kunder vid kreditförfrågningar:

”Vi kanske skulle ha lika många reviderade bokslut för det, för då kanske vi i finansvärlden skulle sätta krav på det” (Arnold, Bank A).

Fem av sex respondenter har spontant svårt att se att de skulle vara beredda att betala för finansiell information i ett scenario där revisionsplikten tas bort. Respondenterna är eniga om att denna kostnad bör bäras av kunden, precis som idag.

”För det här löpande måste det ju finnas ett system som finansieras av kunden, att kostnaden ligger hos låntagaren. Jag har svårt att tänka mig något annat” (Bertil, Bank B).

Vid eftertanke uttrycker dock några respondenter att det skulle kunna bli en förhandlingsfråga. Ceasar framhåller att företagskalkylen påverkar ställningstagandet. Han menar att sammanfattningsvis betyder detta att det ändå är kunden som får bära revisionskostnaden, direkt eller indirekt.

4.2 Sammanställning av svar från factoringbolagen

Nedan sammanställs svaren från fyra factoringbolag. Representanter från respektive factoringbolag är: Gunnar (Factoring G), Harald (Factoring H), Ivar och Isak (Factoring I) och Johan (Factoring J).

4.2.1 Kreditbedömningsprocessen

Karakteristiskt för företag som vill sälja sina fakturor är att de ofta har svårigheter att erhålla krediter i banken. Samtliga respondenter menar att det i ett inledningsskede blir aktuellt att göra en bedömning av det säljande företaget. På Factoring I och Factoring J tas inledningsvis en upplysning från UC fram för att erhålla en första bild av företaget. Under intervjuerna framkommer att insamlingsprocesserna på Factoring H och Factoring I är snarlika. Här samlas väsentligt material in och Ivar menar att årsredovisningar samt uppdaterade balans- och resultatrapporter har en stor betydelse i detta skede. Han nämner att framtidsprognoser, i form av budgetar och kalkyler, blir aktuella att beakta företrädesvis när det handlar om nystartade bolag, men han menar att dessa även har en funktion gällande befintliga verksamheter. Harald och Ivar berättar vidare att det även är väsentligt att besöka det säljande företaget. Under intervjun med Johan omnämns inte de mjuka variablerna och deras betydelse. Gunnar talar om att det i processen ingår att studera årsredovisningar, identifiera basmaterial, uppsöka referenser och besöka kunden för att få en uppfattning av verksamheten:

”En väldigt, väldigt viktig bit är att man träffar kunden naturligtvis, gärna ute hos kunden. Vi ger sällan kreditgivning till någon som vi bara träffar som bara kommer in och säger att de behöver låna pengar (...) vi gör rätt noga kontroll på både den som säljer fakturan och på gäldenären i det här fallet” (Gunnar, Factoring G).

I factoringprocessen är det således av mycket stor betydelse att granska även gäldenären, det vill säga företaget som factoringbolaget ska kräva betalning från. Gunnar nämner att kravet på dessa av naturliga skäl är högre, eftersom factoringbolaget står risken om gäldenären inte kan betala. Därför är det oerhört viktigt att dennes ekonomiska situation är undersökt. I Factoring H görs också en kreditbedömning av gäldenären och övertagna fakturor kontrolleras stickprovvis. Johan nämner att en kreditutvärdering görs av samtliga gäldenärer med utgångspunkt i UCs riskklassificering. Han berättar även att det svåraste momentet som factoringbolaget stöter på i kreditbedömningsprocessen är att upptäcka ekonomisk brottslighet. Det handlar främst om fakturor ställda till mindre och okända företag.

Gunnar menar att det i vissa fall uppstår skillnader mellan mindre och större företag vid kreditbehandlingen:

"Ibland kan det faktiskt vara så att vi är mer noggranna på mindre företag för att man är väldigt väldigt orolig, tycker jag, framförallt när det gäller fakturaköp att man ska råka ut för en sån här halvskojare" (Gunnar, Factoring G).

4.2.2 Nyttan med och betydelsen av årsredovisningen

Samtliga respondenter tillskriver den reviderade årsredovisningen stor nytta. Harald är av uppfattningen att revisorns arbete skapar ett stort värde och menar att årsredovisningen utgör en grundsten i kreditbedömningsprocessen. Harald och Johan menar att den reviderade årsredovisningen indirekt har en stor betydelse för deras företag. Detta beror på att UC, vars tjänster Factoring H och Factoring J frekvent utnyttjar, utgår ifrån den reviderade årsredovisningen i sina företagsupplysningar. Harald betonar dock att informationen i den reviderade årsredovisningen många gånger är gammal och ibland inaktuell. I dessa fall kan uppdaterad information, från exempelvis kundens ekonomiavdelning, vara att föredra. På frågan hur stor del av beslutsunderlaget som det reviderade materialet utgör svarar Ivar och Harald att den utgör runt 50 procent. Gunnar framhåller att den reviderade årsredovisningen är en viktig utgångspunkt men att denna vanligtvis inte visar den aktuella situationen:

"Jag tror att vi lägger nog större vikt på den aktuella situationen, de siffermaterialen man kan få fram där och det som har hänt runt omkring än på den gamla årsredovisningen. Om vi ska sätta nån procentsats så skulle jag nog säga att den väger väl, vad ska vi säga, kanske 25 procent nånting sånt där" (Gunnar, Factoring G).

Johan bedömer att årsredovisningen utgör 90 procent av beslutsunderlaget. Framförallt blir den viktig med tanke på den mängd fakturor som hanteras utan någon personlig kontakt med gäldenären. Harald beskriver samma fenomen, då han säger att det inte finns någon möjlighet att kolla upp respektive företag på en djupare nivå än just utifrån den översiktliga balans- och resultaträkningen. Isak och Gunnar framhåller i diskussionen även vikten av mjukare faktorer, såsom personen bakom företaget och affärsidén, vid granskning av det säljande företaget. De ger ibland avslag på kreditförfrågan trots att siffermaterialet varit acceptabelt, beroende på att känslan för företaget i övrigt inte varit rätt:

"Jag har ju tackat nej till några krediter när jag har känt mycket dåliga vibbar utan att det har stått på de papper de har lämnat fram. Det har inte renderat att man skulle säga nej av det skälet, men jag har sagt nej ändå" (Gunnar, Factoring G).

Isak menar dock allmänt att garantin att en ekonom har granskat siffrorna betyder mycket och skapar stort värde. Gunnar framhåller att det i nästan 90 procent av fallen fungerar att basera beslut på de reviderade siffrorna. Anledningen till att de mjuka värdena tillskrivs betydelse är de resterande tio procenten där personbedömningen blir viktig. Samtliga respondenter uttrycker att nyttan ligger i den kvalitetssäkring som revisorns granskning skapar. De uppger vidare att de sällan har någon direktkontakt med revisorn på grund av det krav på snabba beslut som karakteriserar branschen. Det handlar om att krediter i form av likvida medel som ska beviljas snabbt.

Vanligtvis granskar Gunnar i huvudsak balans- och resultaträkningen. Han ställer sig således inte främmande inför en minskning av revisionens omfattning. Johan framhåller att det är svårt för honom att uttala sig i frågan eftersom han främst använder sig av årsredovisningen genom UC. Ivar och Isak använder sig i standardprocessen endast av balans- och resultaträkningen och nyttjar vanligtvis inte hela årsredovisningen.

Samtliga respondenter menar att det i praktiken blir aktuellt att basera kreditbeslut på oreviderad information och de syftar till de situationer när de beviljar krediter till nystartade företag som inte har någon finansiell historia. Harald menar att det ibland händer att företag beviljas kredit utifrån aktuella balans- och resultatrapporter. Det är dock inte vanligt förekommande.

4.2.3 Revisionsberättelsen

Alla respondenter menar att en oren revisionsberättelse inte automatiskt behöver betyda att företaget nekas kredit utan respondenterna framhåller att orsaken till anmärkningen måste utredas. Ivar menar att en godtagbar förklaring kan leda till att förfrågan accepteras. Det faktum att sociala avgifter inte betalats i tid ses vanligtvis inte som något större hinder:

”Man har sett att de släpar ganska mycket med sina skatter, men de betalar dem alltid. Det är väl kanske just därför de behöver tjänsten fakturaköp” (Ivar, Factoring I).

Johan ser inte så allvarligt på om årsredovisningen lämnats in för sent. Han reagerar dock om det finns återkommande anmärkningar. Både Gunnar och Harald berättar att de ibland konsulterar revisorn för att erhålla en mer ingående förklaring till varför revisionsberättelsen är oren.

Samtliga respondenter delger att de har svårt att se hur de skulle kunna erhålla den information som revisorn delger på något annat sätt. Johan menar att även om Factoring J har kontakt med både Kronofogdemyndigheten och Skatteverket i olika ärenden för att kontrollera avgifter så är revisorn nödvändig:

”Det har vi ju inte möjlighet att få. Det är ju revisorn som har varit längst inne i skrymslena hos företaget som han reviderar, och träffat de här människorna. Kan han inte skriva under att han har granskat företagets räkenskaper och bokföring då kan vi ju aldrig få del av den informationen” (Johan, Factoring J).

4.2.4 Lagstadgad årlig revision?

Samtliga respondenter anser att revisionsplikten är motiverad för alla aktiebolag. Johan uttrycker att han har svårt att se hur siffrorna annars skulle kunna anses vara tillförlitliga.

Harald menar att det i ett sådant läge skulle vara lätt för företagen att ”fixa till” de finansiella siffrorna. Även Isak ifrågasätter tillförlitligheten vid avsaknad av revision.

”Jag tycker att det ska vara en revisor som kollar. Eftersom jag har hållit på rätt mycket med redovisning så vet jag hur lätt det är, vad det finns för möjligheter att fixa till balans- och resultaträkning om man vet att det är ingen som kommer och kollar” (Harald, Factoring H).

”Om någon bara lämnar in siffror, vem kan gå i god för att de siffrorna är okej?” (Isak, Factoring I).

Gunnar ser dock en möjlighet i att undanta vissa mindre aktiebolag från revisionsplikt. Harald och Isak menar att det förmodligen skulle vara möjligt att hitta ett alternativ till dagens revisionssystem. Harald ifrågasätter dock om den relativa enkelheten som finns idag i detta fall skulle kunna bibehållas och Isak klargör att han är fullkomligt nöjd med systemet som det ser ut idag. Gunnar anser att analysföretag skulle kunna utgöra ett alternativ till dagens revision, där analytiker kan bistå med rekommendationer om företag. Johan nämner att eventuellt skulle firmatecknare kunna intyga räkenskaperna på heder och samvete.

Factoring I använder årligen reviderat material från samtliga befintliga kunder för uppföljning. Detta gör att ett marknadsefterfrågat alternativ i praktiken inte skulle innebära någon skillnad. Med tanke på de korta handläggningstiderna vid kreditbedömning menar både Harald och Johan att de har svårt att se att marknadsefterfrågad revision skulle vara ett alternativ sett ur deras perspektiv. Ingen av respondenterna kan se några nackdelar med revisionen.

4.2.5 Eventuella konsekvenser vid ett borttagande av revisionsplikten

Vid avsaknad av revision i mindre företag menar Johan att det förmodligen skulle bli svårare för kreditgivare att genomföra sitt jobb på ett tillfredsställande sätt. Ivar tror att Factoring I skulle kräva in mer information från kunden i kreditbedömningsprocessen. Han tror även att det skulle komma att fordras borgensmän och ställda säkerheter i flertalet fall. Harald framhåller att granskningsprocessen förmodligen skulle förändras radikalt samt att kreditmarknaden skulle bli en svårare plats att agera på. Gunnar ser en liknande situation framför sig:

”Jag tror att en sådan situation skulle innebära att vederbörande får ställa egna säkerheter och personliga säkerheter istället, så struntar man i bolaget och bedömer privatpersonen” (Gunnar, Factoring G).

Ivar och Johan ser det som ett alternativ att betala för finansiell information vid ett borttagande av revisionsplikten. Johan menar att Factoring J redan idag betalar för finansiell information genom att de prenumererar på UCs upplysningstjänst. Gunnar och Harald har däremot svårt att se att de skulle vara beredda att betala för finansiell information utan anser att kostnaden ska bäras av företagen.

4.3 Sammanställning av svar från leasingföretagen

Nedan sammanställs svaren från två leasingföretag. Representanter från respektive leasingföretag är: Konrad (Leasing K)^{***} och Ludvig (Leasing L).

^{***} I sammanhanget bör tilläggas att Konrad, till skillnad från Ludvig, är delägare i leasingföretaget vilket kan ha en inverkan på Konrads inställning och svar.

4.3.1 Kreditbedömningsprocessen

Leasing K leasar endast ut standardobjekt och går oftast på personliga rekommendationer gällande nya kunder. Vid nya kundkontakter tar Konrad regelmässigt en kreditupplysning på kunden och han fokuserar främst på om det finns några betalningsanmärkningar. Konrad menar att det i princip aldrig händer att han beställer en fullständig årsredovisning. Han nöjer sig i flertalet av fallen med den information som erhålls från UC, det vill säga resultat- och balansräkning. Han bedömer att de i en procent av kreditgivningsfallen använder sig av den fullständiga årsredovisningen och det blir företrädesvis aktuellt vid större engagemang. I de fall en gammal, ”problemfri” kund ansöker om krediter tar Leasing K vanligtvis inte ens en upplysning. Konrad nämner att det faktum att Leasing K enbart leasar ut standardobjekt där det finns en andrahandsmarknad minskar företagets risktagande.

Leasing L leasar ut både standard- och specialanpassade objekt och arbetar nästan uteslutande via samarbetspartners inom olika branscher. I kreditbedömningsprocessen bedöms leasetagarens långsiktighet och substans. Ludvig beaktar företagets affärsidé, deras produkter och deras konkurrenssituation.

”Sen självklart ekonomin, man tittar på balansräkningen och soliditetstalen, men det gör ju alla. Men det viktigaste egentligen för att kunna bedöma ett företag är ju deras långsiktighet” (Ludvig, Leasing L).

Leasing L tar kontakt med slutkunden i de fall de tror att investeringen är större än företaget klarar för att på så sätt kunna undersöka och analysera de mjuka variablerna. För enkelhetens skull utgår företaget dock i den mån det är möjligt utifrån siffermaterialet och Ludvig bedömer att de i 25-30 procent av fallen tar kontakt med slutkunden. Ludvig förklarar vidare att processen blir svårare när det handlar om mindre företag eftersom dessa är ”dödliga”. Här blir det viktigt att granska företagets ekonomiska situation för att kunna bedöma dess förutsättningar för ekonomisk tillväxt.

4.3.2 Nyttan med och betydelsen av årsredovisningen

Konrad påpekar att den fullständiga reviderade årsredovisningen har minimal betydelse när Leasing K ger krediter. Istället blir rekommendationer och tidigare erfarenheter väsentliga delar i kreditbedömningsprocessen. För Ludvig har årsredovisningen dock stor betydelse och han anser att årsredovisningen utgör 80-90 procent i kreditbedömningen. Leasing L använder sig även av upplysningar från både Credit Safe och UC. I de fall rapporterna inte är aktuella kontaktar Ludvig via företaget revisorn för att få tillgång till uppdaterad information om företagets finansiella ställning. Gällande specialanpassade objekt blir årsredovisningen ännu viktigare att beakta eftersom det inte finns någon effektiv andrahandsmarknad för objektet. För att minska kreditrisken krävs i denna situation ofta betydande säkerheter och en större initial kontantinsats från leasetagarens sida.

När det handlar om nya kunder använder Konrad i ett inledningsskede den reviderade balans- och resultaträkningen från UC för att ta kreditbeslut. Ludvig nämner att årsredovisningen kommer in i ett tidigt skede av kreditbedömningen för att avgöra om det är någon mening med att gå vidare med ärendet:

"Den är jätteviktig, för den är ju den första som vi beaktar om vi verkligen vill göra affären. Märker vi att det är fel objekt och att det är ett företag som är si och så, då tackar vi ju nej till affären. Så att siffrorna i en upplysning, de är jätteviktiga" (Ludvig, Leasing L).

På frågan om vilka delar i årsredovisningen Konrad företrädevis beaktar svarar han balans- och resultaträkningen, eftersom han därigenom får en uppfattning om hur mycket eget kapital företaget har och vilket resultat det uppvisar. Han anser dock att hela notsystemet är oväsentligt och han syftar bland annat på informationen om fördelningen av kvinnor och män i organisationen:

"Jag anser att det är fruktansvärt slöseri med tid som bedrivs i det här landet med alla dessa noter och grejer. Redovisning är en sak men alltså "hur många kvinnliga anställda det ska vara i en sån där kiosk" vet du, vem bryr sig?" (Konrad, Leasing K).

Fullständiga årsredovisningar har således väldigt liten betydelse med tanke på den lilla andel som hämtas från PRV. Det faktum att noterna tillägnas minimal uppmärksamhet är ytterligare ett exempel på det begränsade användandet. Nyttan med detta är således starkt begränsad, menar Konrad. Han fortsätter sitt resonemang och framhåller att han anser att det nuvarande regelverket är alltför omfattande med de mindre företagen som utgångspunkt:

"Det här att Aktiebolagslagen i stort sett är likadan för litet som stort bolag, fullständigt vansinnigt. Alltså det är en större kostnad att ta fram allt material än man tror" (Konrad, Leasing K).

Konrad poängterar dock att han inte är motståndare till upprättandet av årsbokslut utan det han framförallt opponerar sig mot är omfattningen på revisionen och notsystemet med alla specifikationer. Ludvig anser å andra sidan att årsredovisningens samtliga delar är väsentliga för att erhålla en helhetsbild. Han är dock inte främmande för en viss förenkling av revisionen.

I de situationer en skötsam, befintlig kund ställer en kreditförfrågan till Leasing K hör det till ovanligheterna att kundens årsredovisning granskas och analyseras. Den personliga kontakten och relationen väger således tungt och uppväger avsaknaden av årsredovisningen. När det handlar om nya kunder kan en namnkunnig styrelseledamot vara tillräckligt för att skapa ett förtroende för det nya företaget. Konrad är medveten om att Leasing Ks process är mer flexibel:

"I och med att vi är delägare så är vi lite sugnare på att göra affärer, så vi väger in andra grejer i det hela. Vi tänker lite annorlunda än de andra" (Konrad, Leasing K).

Ludvig medger att krediter, under vissa omständigheter, kan baseras på oreviderad information. Det blir främst aktuellt när bokslutet är några månader gammalt och oreviderade balans- och resultatrapporter säger mer om företags nuvarande situation. Han konkretiserar det genom att förklara att om ett företag har gått dåligt de senaste åren vill Leasing L se att den trenden har vänt. Gällande nystartade företag är det endast mjuka variabler som finns att tillgå vid en kreditbedömning. I dessa fall är det en styrka om det är namnkunniga personer som går ihop och startar ett företag:

"Det är klart att om man har gott renommé ska man ha nytta av den" (Ludvig, Leasing L).

4.3.3 Revisionsberättelsen

Konrad påpekar att det aldrig är bra med en oren revisionsberättelse. För sent betalda skatter och avgifter är inte ett bra tecken, men han ser allvarigare på om företaget har betalningsanmärkningar gentemot leverantörer. Ludvig framhåller att anledningen till anmärkningarna alltid måste utredas eftersom han anser att de kan vara olika allvarliga.

På frågan om Konrad anser att han skulle kunna erhålla samma typ av information som revisorn tillhandahåller på något annat sätt svarar han att information om exempelvis betalningsanmärkningar är känt långt tidigare än när det uppmärksammas i revisionsberättelsen:

"En reviderad årsredovisning görs ett halvår i efterskott, betalningsanmärkningar har alltid kommit före. Det är väldigt sällan man får se ett bra bokslut och så kommer betalningsanmärkningar i efterhand. Betalningsanmärkning har ju alltid inträffat före" (Konrad, Leasing K).

Ludvig kan dock inte se några alternativ till att erhålla den information som revisorn tillhandahåller, utan anser att revisorns arbete och revisionsberättelsen har en betydande funktion.

4.3.4 Lagstadgad årlig revision?

Konrad anser inte att lagstadgad årlig revision bör krävas för samtliga aktiebolag, utan hänsyn borde tas till verksamhetens omfattning och ägarbild. På frågan om vilka kategorier företag som bör undantas från revisionsplikt svarar Konrad:

"De som absolut kan undantas det är ju såna enmansbolag där man och hustru eller mannen äger, det finns en ägare bara, de borde undantas" (Konrad, Leasing K).

Ludvig anser att ur hans perspektiv är revisionsplikten motiverad för samtliga aktiebolag. Han poängterar att den reviderade årsredovisningen är mycket viktig för att få tillgång till tillförlitlig information. Konrad däremot ställer sig tveksam till de argument som framställts i debatten gällande de associationsrättsliga skillnaderna:

"Jag tycker det är väldigt överskattat det här med att man säger att man bara riskerar de pengar man satsat, för i nästan alla lägen så har man ju krav på personlig borgen, ändå. Men det förs gärna fram i debatten för att det låter så förbaskat fint men i praktiken så vet jag inte riktigt" (Konrad, Leasing K).

Konrad menar att kravet på årlig revision skulle kunna ersättas av en behovsstyrd granskning där företag i de fall de behöver krediter skulle genomgå en granskning. I Leasing Ks fall skulle granskningsprocessen dock inte förändras i nämnvärd utsträckning eftersom de vanligtvis inte ställer krav på en reviderad årsredovisning. De fördelar Konrad kan se med revisionsplikten är att det utgör en kontrollfunktion som i vissa fall kan vara ändamålsenlig. Han menar även att revisionen medför att en ekonomiskt kunnig person utvärderar företaget. Han ställer sig slutligen frågande inför revisionstvånget, men framförallt inför omfattningen på revisionen som även mindre företag måste genomgå. Ludvig ser företrädesvis fördelar med revisionsplikten och har således svårt att se några nackdelar. Han ser inte heller några alternativa tillvägagångssätt till revisionen.

4.3.5 Eventuella konsekvenser vid ett borttagande av revisionsplikten

Konrad menar att det inte skulle innebära några större konsekvenser för Leasing K vid ett borttagande av revisionsplikten och företagets kreditbedömningsprocess skulle förbli relativt opåverkad. I de fall Leasing K skulle vara i behov av tillförlitligt material kan Konrad tänka sig att de efterfrågar tjänsten av experter. Vem som ska stå kostnaden för denna kontroll kommer förmodligen att avgöras från fall till fall, som i normala affärsmässiga förhandlingar. Ludvig tror att ett borttagande skulle innebära en stor tröghet i kreditbedömningsprocessen. Det skulle dessutom bli mer tidskrävande eftersom leasingföretaget själva skulle få samla in betydligt mer information. Ludvig menar att de redan betalar för granskad finansiell information genom prenumerationen av UC.

5. Analys

I detta kapitel kopplas teorin till empirin i syfte att resonera fram svar på givna problemformuleringar.

5.1 Kreditbedömningsprocessen

Enligt Svensson utgörs informationsunderlaget i kreditbedömningsprocessen av kvalitativa och kvantitativa data. Den kvalitativa informationen syftar till att bedöma förutsättningarna och potentialen för företaget i ett framtidsperspektiv utifrån exempelvis affärsidé och företagsledningens personliga förmåga, skicklighet och vilja att fullfölja betalningsåtaganden. Svensson menar att denna information får större betydelse när det handlar om kreditgivning till mindre företag och informationen erhålls företrädesvis via samtal, möten och företagsbesök. Eftersom merparten av respondenterna omnämner de mjuka variablerna som viktiga faktorer att ta hänsyn till visar det empiriska materialet att dessa mjuka variabler utgör viktiga bedömningsgrunder vid kreditbeviljning i mindre aktiebolag. Olika kreditgivare beaktar dock de mjuka variablerna i varierande utsträckning. Samtliga bankrepresentanter framhåller att det personliga mötet med kunden är en förutsättning för bedömning och kreditbeviljning:

”Mycket information får vi genom att träffa kunden, mycket hänger på den personen som ligger bakom företaget, hur han eller hon framlägger sin idé. Det handlar om att övertyga banken” (Evert, Bank E).

Respondentens uttalande ligger i linje med vad Broomé et al. uttrycker. Dessa författare menar att ett företags förmåga att skapa förtroende hos kreditgivare är av största vikt för att få kredit beviljad. Vid factoring beaktas både det säljande företaget och gäldenären. Med utgångspunkt i det empiriska materialet nämner tre av respondenterna explicit de mjuka faktorerna som en del vid bedömning av det säljande företaget. I intervjun med Johan berörs dock inte dessa bedömningskriterier. Gällande leasing beskriver Tegin att kreditrisken i ett leasingkontrakt utgörs av skillnaden mellan den icke-amorterade delens anskaffningsvärde och objektets marknadsvärde. Vid intervjuerna med de två leasingföretagen visade sig detta samband tydligt. Leasing K leasar endast ut standardobjekt för vilka det finns en fungerande andrahandsmarknad, medan Leasing L även leasar ut specialanpassade objekt. Konrad berättar att den information som han huvudsakligen använder är personliga rekommendationer. De mjuka delarna får således stort utrymme i dessa fall. Med utgångspunkt från vad Tegin säger blir risken högre för Leasing L eftersom det saknas en effektiv andrahandsmarknad för många av Leasing Ls objekt. Ludvig fokuserar därför i större utsträckning på de kvantitativa variablerna. Det faktum att Konrad nästan uteslutande förlitar sig på de mjuka faktorerna kan förklaras av den tydliga säkerhet ett standardobjekt utgör jämfört med ett specialanpassat objekt. I Konrads situation blir följden således en lägre risk. I enlighet med nyttoteorin erhåller Ludvig i dessa fall stor nytta av den reviderade årsredovisningen. Konrad däremot upplever sin nytta vara starkt begränsad.

Den kvantitativa informationen syftar till att bedöma den framtida intjänings- och betalningsförmågan utifrån företagets historiska och nuvarande situation. Exempel på denna typ av information är reviderade årsredovisningar, likviditetsbudgetar samt kassaflödesbudgetar.

Samtliga respondenter nämner att de i varierande utsträckning använder denna typ av material vid kreditbedömningen men framhåller även vikten av aktuella, oreviderade resultat- och balansräkningsrapporter. Vårt empiriska material visar att denna typ av kvantitativ information tillsammans med den kvalitativa informationen utgör ett totalt beslutsunderlag:

"Balansräkning, resultaträkning och budget måste läsas i sammanhang med de mer mjuka delarna" (David, Bank D).

När det handlar om factoring fästes enligt Tegin vikt vid gäldenärens ekonomiska situation för att kunna avgöra fakturornas säkerhet. Detta görs vanligtvis med utgångspunkt från gäldenärens reviderade årsredovisning. Under intervjuerna med factoringrepresentanter framkom att vid fakturaköp handlar det om att bedöma och ta beslut om ett stort antal fakturor. Det blir därför praktiskt omöjligt att införskaffa och beakta den kvalitativa informationen såsom exempelvis gäldenärens affärsidé och det personliga engagemanget bakom företaget. I dessa fall ligger fokus uteslutande på kvantitativ information, det vill säga gäldenärens ekonomiska situation med utgångspunkt från offentliga finansiella rapporter.

Många respondenter framhåller att kreditbedömningsprocessen i grunden är relativt likartad oavsett storlek på företag. Både Fritiof och Bertil nämner dock att företagsstorlek i praktiken har inverkan på kreditbedömningen:

"I grund och botten så är det samma typ av ekonomisk information, men har du de små företagen så är det ju ofta enmansföretag, levebrödsföretag. Det handlar om att bedöma en enskild person eller kanske två som man träffar" (Bertil, Bank B).

Citatet visar att mjuka variabler kan bli mer väsentliga när det handlar om mindre företag. Detta överensstämmer med resultatet i Svenssons studie vilken visar att kvalitativa faktorerers betydelse tenderar att öka då storleken på företaget minskar. Den kvantitativa informationens utrymme gällande mindre företag är alltså relativt sett mindre än när det handlar om större företag. Detta skulle kunna indikera att nyttan med exempelvis redovisningsinformation är något mindre när det handlar om mindre företag jämfört med större företag.

Två av respondenterna i vår studie framhåller att krediter inte bör beviljas om det finns skäl att tro att kredittagaren inte kan fullfölja sina betalningsåtaganden. De menar att det är viktigt att fokusera på återbetalningsförmågan istället för på ställda säkerheter. Anledningen är att det är kostsamt att realisera säkerheter och att avveckla dåliga affärer, allt i enlighet med vad Tegin förespråkar.

5.2 Nyttan med och betydelsen av årsredovisningen

Elva av tolv respondenter är eniga om den reviderade årsredovisningens stora betydelse vid kreditbedömning. Med stöd av Svenssons uttalande om att den reviderade årsredovisningen utgör en förhållandevis objektiv informationskälla anser tillfrågade respondenter att värdet ligger i att årsredovisningen genomgått en opartisk granskning och således är sakligt utformad. Respondenterna är eniga om värdet av den kvalitetsstämpel som revisorns arbete skapar eftersom de finansiella siffrorna då blir

tillförlitliga. Utifrån svaren som erhållits från bankrespondenter framgår att årsredovisningen uppskattningsvis utgör 50 procent av beslutsunderlaget. Ett antal respondenter har dock svårt att kvantifiera betydelsen, då de menar att denna är beroende av den specifika situationen. De uttrycker även att kvalitativ och kvantitativ information samverkar och växelverkar vilket leder till en svårighet att betrakta och analysera dem enskilt och isolerat från varandra. Två av factoringrespondenterna tillskriver också det reviderade materialet en betydelse motsvarande cirka 50 procent av beslutsunderlaget. Med utgångspunkt från detta råder det således ingen tvekan om den nytta som det reviderade materialet ger upphov till för kreditgivare, allt i överensstämmelse med kostnad/nytta-teorin. Med tanke på att Factoring J och Leasing L inte beaktar kvalitativa variabler i någon större utsträckning får årsredovisningen ännu större betydelse. Johan och Ludvig bedömer att den utgör upp till 90 procent av beslutsunderlaget. Vårt empiriska material indikerar således att den reviderade årsredovisningen ger upphov till en större nytta när det handlar om factoring samt leasing av specialanpassade objekt. Anledningen till att den får stor betydelse gällande factoring är att de finansiella siffrorna har en avgörande betydelse vid utvärderingen av gäldenärerna samt att ett annat tillvägagångssätt inte är praktiskt genomförbart. Den stora betydelsen i leasingfallet är att det specialanpassade objektet inte utgör en trygg och tydlig säkerhet. Det avvikande svaret avseende nyttan med reviderat material erhöles vid intervjun med leasegivaren Konrad. Han uttrycker att personliga rekommendationer och tidigare erfarenheter får en väsentlig betydelse då han tar beslut om krediter och han tillskriver den reviderade årsredovisningen minimal betydelse. En möjlig förklaring till hans uppfattning om en mycket begränsad nytta av revision kan vara de säkerheter som standardobjekten utgör, varför en bedömning av företagets ekonomiska situation inte blir lika central och viktig. Vid misslyckade affärer har Konrad möjlighet att sälja standardobjektet på marknaden vilket gör att risknivån sjunker väsentligt. Det faktum att Konrad använder den reviderade balans- och resultaträkningen, via UC, vid varje nytt kreditärende visar ändå på revisionens betydelse, i enlighet med nyttoteorin.

Svensson menar att redovisningsinformationen endast visar på ett statistiskt förhållande vid en given, historisk tidpunkt, vilket det riktats kritiska röster mot. Den studie som genomförts av López Hernández och Caba Pérez visar tydligt på effekterna av detta fenomen. Resultatet av studien visar att den framåtriktade informationen blir viktigare än resultat- och balansräkningen eftersom det ligger i kreditgivarens primära intresse att företaget har en acceptabel framtida återbetalningsförmåga. Många av de tillfrågade respondenterna menar att nyttan med reviderade årsredovisningar till viss del förts eftersom den visar på den historiska ekonomiska situationen vilken inte behöver stämma överens med företagets nuvarande situation. Respondenterna framhåller också att det väsentliga och det vitala i bedömningen är företagets framtida återbetalningsförmåga varför historiken inte självständigt kan beaktas. Kreditgivarna måste därför väga in andra faktorer för att erhålla en ändamålsenlig bild av företaget:

”Jag tror att vi lägger nog större vikt på den aktuella situationen, de siffermaterialen man kan få fram där och det som har hänt runt omkring än på den gamla årsredovisningen” (Gunnar, Factoring G).

Respondenterna menar därför att årsredovisningen måste kompletteras med information om företagets nuvarande situation samt förutsägelser om framtiden. Exempel på denna

typ av information är aktuella balans- och resultatrapporter samt framtidsprognoser vilka samtliga är oreviderade. En av bankrepresentanterna uttrycker dock att förutsättningen för att de oreviderade rapporterna ska vara ändamålsenliga är att de stöds och bekräftas av den senaste reviderade årsredovisningen. Detta avspeglar redovisningens återföringsrelevans i enlighet med FASBs Conceptual Framework. Förvissningen om att de oreviderade rapporterna längre fram blir föremål för granskning är också viktig:

"Det kan vara så att man i de lägena gör en villkorad beviljning. Vi säger så här att man får krediter med de här och de här restriktionerna tills vi får det bekräftat att det stämmer" (Ceasar, Bank C).

Den uppdaterade informationen måste alltså ställas i relation till det reviderade materialet för att ge den uppdaterade informationen substans och trovärdighet eftersom kreditgivare behöver en tillförlitlig referenspunkt. Detta indikerar den nytta som den reviderade årsredovisningen utgör trots sin inaktualitet. Oreviderat material kan alltså trots sin betydelse inte ersätta den reviderade årsredovisningen utan utgör endast ett komplement till det reviderade materialet. Reviderat material är således en förutsättning för att aktuella oreviderade rapporter ska kunna användas överhuvudtaget vilket tydligt visar på den nytta som den reviderade årsredovisningen ger upphov till. Gällande den reviderade årsredovisningens aktualitet och ändamålsenlighet i mindre företag konkluderar Ceasar att problem kan uppstå eftersom upprättandet av årsredovisningen inte är lika prioriterat som i större företag. Detta stämmer överens med Stenberg och Sigbladhs teori om att företag i stor utsträckning kan styra inlämningstidpunkten och på så sätt påverka kreditbedömningen. Härigenom får faktorer av annan karaktär större utrymme vid bedömning och utifrån detta resonemang minskar den reviderade årsredovisningens betydelse och nytta när det handlar om mindre företag kopplat till nyttoteorin.

Bland respondenterna råder det enighet om att balans- och resultaträkningen utgör de mest frekvent använda delarna i årsredovisningen och dessa tillskrivs således störst betydelse. Anledningen är att det företrädesvis är UCs upplysningstjänst, innefattande den reviderade balans- och resultaträkningen, som nyttjas i stor utsträckning av respondenterna. Vårt empiriska material bekräftar därmed Duréndez Gómez-Guillamóns studie, där resultatet visade att kreditgivare värderar UCs upplysningstjänst högst. Många av respondenterna framhåller även personen bakom företaget som en viktig bedömningsgrund vilket också ligger i linje med Duréndez Gómez-Guillamóns resultat. Kopplat till vår studie ställer sig flera respondenter tveksamma till nyttan med noterna i dess nuvarande omfattning:

"Man behöver inte skriva så mycket noter, beroende på att är jag intresserad så ger ändå notterna inte mig så mycket utan då pratar jag med ägaren eller revisorn" (Arnold, Bank A).

"Jag anser att det är fruktansvärt slöseri med tid som bedrivs i det här landet med alla dessa noter och grejer" (Konrad, Leasing K).

De flesta menar att förvaltningsberättelsens varierande kvalitet gör att nyttan med denna information är relativt liten eftersom informationen oftast redan är känd av kreditgivaren. Vårt empiriska material stämmer således överens med resultatet i Svenssons avhandling där resultat- och balansräkningen tillskrevs högst nytta av årsredovisningens delar, följt av noter och förvaltningsberättelse. Den omständighet att respondenterna i vår studie i fåtalet fall granskar och nyttjar samtliga delar i årsredovisningen torde visa på en

möjlighet att minska omfattningen på årsredovisningen och revisionen. Detta resonemang stödjer vi på det faktum att samtliga respondenter utnyttjar UCs upplysningstjänst i stor utsträckning och de anser att denna information är mycket värdefull och att den skapar stor nytta. Effekterna av en minskad omfattning på revisionen skulle kunna bli en i princip bibehållen nytta ur ett kreditgivarperspektiv med minskade kostnader för företagen som följd. Därmed skulle det centrala villkoret i teorin om kostnad och nytta bli uppfyllt. Nyttan med UCs upplysningstjänst blir än mer tydligt när det handlar om factoring. Factoringbolagen har inte möjlighet att besöka gäldenärerna personligen då antalet gäldenärer är mycket stort. Många av respondenterna framhåller därför värdet av och nyttan med den överskådliga bild av gäldenären och dennes ekonomiska situation som upplysningen ger. De uppskattar att erhålla informationen snabbt. Factoringbolagen kan tack vare detta lämna snabba kreditbeslut vilket är en förutsättning för att agera framgångsrikt i branschen.

Av vår studie framgår tydligt att det främst är revisorns garanti om att siffrorna är vederhäftiga och tillförlitliga som ger upphov till nytta för de tillfrågade kreditgivarna. Det är således kvalitetsstämpeln som revisorn skapar som respondenterna uppskattar. Detta överensstämmer med Diamants beskrivning av revisionen som en kvalitetssäkring att de finansiella rapporterna återger en ekonomiskt rättvisande bild av företaget. Ett antal respondenter i vår studie menar att de även använder revisorn och dennes kunskap för att få djupare och mer detaljerad information om företaget än vad revisionsberättelsen avslöjar. Detta bekräftar Svenssons beskrivning av kommunikationen mellan kreditgivare och revisor då kreditgivaren behöver ytterligare upplysningar om ett företags årsredovisning och framtidsplaner. Revisionen skapar således nytta i flera led då revisorns arbete fyller flera funktioner. Denne kan med hjälp av sin kunskap och inblick överbygga den informationsasymmetri som råder mellan kreditgivare och företag, allt i enlighet med Adams resonemang.

5.3 Revisionsberättelsen

Samtliga respondenter är samstämmiga om att en oren revisionsberättelse inte är en bra utgångspunkt. Respondenterna framhåller dock att en oren revisionsberättelse inte automatiskt behöver betyda avslag på kreditförfrågan, utan de menar att orsaken till anmärkningen måste utredas. Enligt Svenssons studie spelar revisionsberättelsen en roll såtillvida att den ska vara ren, och det är i detta moment som revisionsberättelsen ger upphov till nytta. Vårt empiriska material ligger inte i linje med detta resultat, eftersom det inte är "orenheten" i sig som är avgörande för beslutet utan orsakerna till anmärkningen:

"En oren revisionsberättelse är absolut inte bra när man kommer till banken, men vi beviljar ju även krediter på sådana. För ibland så finns det förklaringar" (Arnold, Bank A).

"Man har sett att de släpar ganska mycket med sina skatter, men de betalar dem alltid. Det är väl kanske just därför de behöver tjänsten fakturaköp" (Ivar, Factoring I).

Två av respondenterna nämner att en försenad inbetalning av skatter i regel inte har någon inverkan på deras kreditvärdighetsbedömning. En respondent menar dock att han reagerar om anmärkningarna återkommer, då detta visar på en dålig trend. Sammanfattningsvis är revisionsberättelsen och dess innehåll något som respondenterna i

vår undersökning beaktar och den har betydelse i kreditbeviljningsprocessen. Vårt resultat bekräftar således Dúrendez Gómez-Guillamóns studie som visar att innehållet i revisionsberättelsen är relevant och användbart för kreditgivare vid ansökan om krediter.

Merparten av respondenterna har svårt att se att de skulle kunna erhålla liknande information som revisorn tillhandahåller på något annat sätt. Detta visar att de har nytta av revisorn och dennes arbete. Johan menar att även om han, i syfte att kontrollera uppgifter, har kontakt med exempelvis Kronofogdemyndigheten och Skatteverket så är revisorn och den information denne bistår med nödvändig. Johan är av uppfattningen att han inte kan erhålla informationen på något annat sätt och anser således att nyttan är obestridbar:

”Det har vi ju inte möjlighet att få. Det är ju revisorn som har varit längst inne i skrymslena hos företaget som han reviderar, och träffat de här människorna. Kan han inte skriva under att han har granskat företagets räkenskaper och bokföring då kan vi ju aldrig få del av den informationen” (Johan, Factoring J).

Vissa respondenter nämner dock att en del uppgifter kan erhållas på annat sätt. Konrad anser att betalningsanmärkningar i regel föregår informationen i revisionsberättelsen. Evert framhåller att om relationen mellan bank och företag är god är mycket av informationen i revisionsberättelsen redan känd, men poängterar samtidigt revisorns tydliga och viktiga roll i sammanhanget:

”Vi måste ha den informationen i boksluten, annars så vet man inte. Det är ju som en kvalitetsstämpel att boksluten är korrekta” (Evert, Bank E).

5.4 Lagstadgad årlig revision?

Elva av tolv respondenter uttrycker spontant att revisionsplikten, sett ur deras perspektiv, är motiverad för samtliga aktiebolag eftersom de finner det värdefullt att få tillgång till tillförlitligt material och vederhäftiga siffror:

”På något sätt så borgar ju revisorn för att det finns ett underlag för siffermaterialet och jag tror att kreditgivare känner sig ganska trygga i den vissheten, faktiskt” (Fritiof, Bank F).

”Jag tycker att det ska vara en revisor som kollar. Eftersom jag har hållit på rätt mycket med redovisning så vet jag hur lätt det är, vad det finns för möjligheter att fixa till balans- och resultaträkning om man vet att det är ingen som kommer och kollar” (Harald, Factoring H).

Svaret att revisionsplikten är motiverad kan anses vara förutsägbart eftersom kreditgivarna erhåller nyttan, men inte behöver väga in kostnadsaspekten då kostnaden får bäras av företagen. Därför blir det högst väsentligt att uppmärksamma och klargöra på vilket sätt nytta skapas och vari den mer specifikt består. Något som tydligt talar för en stor nytta med lagstadgad årlig revision är det faktum att ett antal respondenter använder det reviderade materialet årligen för att göra en kontinuerlig uppföljning av befintliga kunder. Syftet med detta är att ständigt vara uppdaterad på befintliga kunders aktuella finansiella situation. Både Evert och Ivar påpekar att detta görs oavsett om nya kreditförfrågningar ställs under det aktuella året. Detta är helt i enlighet med Svenssons konklusion om kreditgivares fortlöpande användning av årsredovisningen. Denna situation visar den obestridbara nyttan som revisionen skapar för kreditgivare.

Situationen i omvärlden visar att en naturlig effekt av ett borttagande av revisionsplikten blir en marknadsefterfrågad revision. Granskningen genomförs således då detta är ett krav från exempelvis kreditgivare. Enligt DTI fick borttagandet av revisionsplikten i England effekten att 68 procent av berörda företag inte genomgick någon revision. Vad ett borttagande av revisionsplikten i Sverige skulle få för konsekvenser är omöjligt att förutspå, men ett antal företag skulle förmodligen välja bort granskningen. Av vårt empiriska underlag framgår att framförallt factoringbolagen har svårt att se en marknadsefterfrågad revision som ett alternativ. De menar att det finns risk att deras kunder i stor utsträckning väljer bort revisionen. Factoringrepresentanterna uppger att det för factoringbolagen skulle bli en tröghet i kreditbedömningsprocessen i ett scenario där revisionsplikten försvann eftersom de då skulle bli tvungna att själva efterfråga och kräva revisionen. Detta skulle vara negativt för branschen då dess signum är snabba kreditbedömningar. Problemen kan komma att bli än mer tydliga när det handlar om förhållandet till gäldenären. Eftersom factoringbolaget inte står i direkt avtalsförhållande till gäldenären och det handlar om ett stort antal gäldenärer att beakta blir det inte praktiskt möjligt för factoringbolaget att kräva revision i dessa företag. En reviderad årsredovisning är dock en förutsättning för att göra en bedömning av gäldenären och fakturorna. Detta skulle kunna förklara factoringbolagens negativa inställning till en marknadsefterfrågad revision då de inte anser att en sådan lösning skulle vara ändamålsenlig sett ur deras perspektiv. De upplever en stor nytta med revisionsplikten som den ser ut idag eftersom den reviderade årsredovisningen är tillgänglig för alla och således inte behöver efterfrågas vid varje affärsförbindelse.

Bankrepresentanterna framhåller att marknadsefterfrågad revision skulle kunna vara ett alternativ. De betonar dock att de årligen efterfrågar och använder reviderat material och att de därför har svårt att se att ett marknadsefterfrågat alternativ i praktiken skulle göra någon skillnad för företagen. De ifrågasätter varför man ska förändra något som fungerar ändamålsenligt. Detta instämmer även factoringrepresentanterna i.

”Vi kanske skulle ha lika många reviderade bokslut för det, för då kanske vi i finansvärlden skulle sätta krav på det” (Arnold, Bank A).

Flera röster har höjts i debatten angående en förenkling av revisionen. Flertalet respondenter ställer sig positiva till en minskad omfattning på revisionen, då de anser det vara viktigt att skapa en ändamålsenlig revision med en motiverad omfattning. Vid en förenkling skulle kreditgivarna således förmodligen erhålla en i princip bibehållen nytta, eftersom de själva kan se att det finns utrymme att förenkla revisionen. Samtidigt skulle företagets kostnader för revisionen minska. Utifrån detta resonemang skulle kostnaderna minska mer än nyttan och med utgångspunkt i teorin om kostnad och nytta talar situationen för att en förenkling av revisionen är motiverad. Arnold och Ceasar uttrycker missnöje med det stora antal uppdrag en del revisorer åtar sig. De anser att risk finns att detta bidrar till ett kvalitetsförsämrat resultat. En förenklad revision skulle kunna möjliggöra att kvaliteten, givet samma antal uppdrag, skulle förbättras eftersom en förenklad revision inte skulle kräva lika mycket nedlagd tid per uppdrag. Ett alternativ skulle kunna vara att *Standard för översiktlig granskning* görs om så att den blir tillämpbar på och ändamålsenlig för revision av mindre aktiebolag i enlighet med de diskussioner som pågår i FARs revisionskommitté. Ett möjligt alternativ skulle kunna

vara att anamma det tillvägagångssätt som år 1993 introducerades i England. Vissa kategorier av bolag erbjöds då en möjlighet att genomföra en förenklad revision med en mindre omfattande årsredovisning som följd.

5.5 Eventuella konsekvenser vid ett slopande av revisionsplikten

Enligt merparten av respondenterna skulle en situation där vissa företag inte blir föremål för revision kunna medföra att klimatet på kreditmarknaden blir tuffare. En av respondenterna uttrycker att det förmodligen skulle bli svårare för kreditgivare att genomföra sitt jobb på ett tillfredsställande sätt. Ytterligare tänkbara scenarios är att företagen i större utsträckning kan komma att behöva ställa personliga säkerheter:

"Jag tror att en sådan situation skulle innebära att vederbörande får ställa egna säkerheter och personliga säkerheter istället, så struntar man i bolaget och bedömer privatpersonen" (Gunnar, Factoring G).

Tillvägagångssättet kan förklaras av den ökade risk som frånvaro av revision och garanti innebär. Detta ligger i linje med Collis resonemang om att revisionen innebär ett minskat risktagande med en lägre riskpremie som följd. Ett omvänt scenario skulle få motsatta effekter. Följden skulle således endast bli en kostnadsomfördelning inom företagen där kostnaderna slutligen ändå får bäras av dessa. Ett flertal bankrepresentanter tror dock att tillståndet inte skulle vara statiskt. De tror istället att ett borttagande av revisionsplikten naturligt skulle följas av en annan typ av kontrollfunktion. Risk finns alltså att kostnadsbesparingarna skulle komma att bli begränsade eller helt utebli för företagen. En kontrollfunktion, av vilken typ det än är, ger upphov till kostnader vilka företagen förmodligen skulle få bära precis som idag.

Samtliga bankrepresentanter, merparten av factoringrepresentanter, samt en leasegivare säger uttryckligen att de förmodligen skulle komma att kräva reviderade siffror även vid ett borttagande av revisionsplikten. Detta visar på den stora nytta som kreditgivare upplever att kontrollen och revisionen skapar. Respondenterna menar att revisionen främst bör bekostas av företagen. Eftersom denna information är så vital och av så stor betydelse kan det dock, enligt respondenterna, bli fråga om förhandling vars utgång beror på den specifika situationen. Detta visar ytterligare på den nytta som revisionen skapar för kreditgivare eftersom de skulle vara beredda att betala för reviderat material.

6. Slutdiskussion

Detta avslutande kapitel återkopplar till det inledande kapitlet. Här besvaras uppsatsens problemformuleringar. Ämnet diskuteras friare där egna reflektioner och funderingar återges. Förslag till vidare forskning presenteras utifrån de tankar som dykt upp under arbetets gång.

6.1 Slutsats

Uppsatsens första huvudproblem lyder:

- *Vilken nytta ser kreditgivare med lagreglerad revision för mindre aktiebolag?*

För att konkretisera huvudproblemet och för att möjliggöra en undersökning av nyttan formulerades två delproblem, varav det första lyder:

- *I vilken utsträckning använder kreditgivare reviderat material i kreditbedömningsprocessen?*

Resultatet av undersökningen visar att både kvalitativ och kvantitativ information, vilken är såväl reviderad som oreviderad, utgör beslutsunderlag i kreditbedömningsprocessen. Vår undersökning avslöjar att banker värderar kvalitativ information högt vid kreditbedömning. Personen som står bakom företaget är exempelvis en viktig faktor och bankerna beviljar aldrig kredit utan att ha träffat kunden. Med stöd av resultatet i undersökningen kan generellt sett konkluderas att den kvalitativa informationen blir viktigare ju mindre företag det handlar om, vilket får till följd att utrymmet för den kvantitativa informationen i detta scenario minskar. Detta borde indikera en minskad nytta av den reviderade årsredovisningen gällande denna typ av företag. Noteras bör dock att bankerna inte heller beviljar kredit utan att ha beaktat den reviderade årsredovisningen, vilket tydligt visar att kvalitativa och kvantitativa variabler är beroende av varandra. Vår undersökning visar också att det reviderade materialet används kontinuerligt i syfte att följa upp och kontrollera befintliga kunders ekonomiska situation. Kunder blir således föremål för årlig granskning av banken även om de inte ställer nya kreditförfrågningar. Det frekventa och kontinuerliga användandet av reviderat material klargör och påvisar en obestridbar nytta med revisorns granskning.

Bankerna använder i stor utsträckning uppdaterat, oreviderat material såsom exempelvis aktuella balans- och resultaträkningar samt prognosrapporter i syfte att, baserat på den aktuella situationen, kunna bedöma företagets framtida återbetalningsförmåga. Förutsättningen för att kunna använda dessa oreviderade rapporter som underlag i kreditbedömningen är dock att det finns en reviderad årsredovisning att jämföra de oreviderade uppgifterna med. Detta blir nödvändigt för att ge det oreviderade materialet substans och en meningsfull innebörd. Reviderat material blir således en förutsättning för att överhuvudtaget kunna använda oreviderat material som beslutsunderlag. En ytterligare förutsättning för att oreviderat material ska kunna användas är att reviderad information presenteras med viss regelbundenhet. Detta visar ytterligare på den stora nytta som bankrepresentanterna upplever att revisionen innebär.

Vår undersökning visar vidare att factoringbolagen till viss del beaktar kvalitativa variabler, men detta sker företrädevis när det handlar om bedömningar av det säljande företaget. Respondenterna är noga med att även framhäva det reviderade materialets betydelse i dessa fall. De menar att de behöver en verifikation och garanti på att siffrorna är vederhäftiga och visar en rättvisande ekonomisk bild av företagets situation. Av undersökningen framgår att den reviderade årsredovisningen blir exceptionellt viktig när factoringbolagen ska bedöma gäldenärens kreditvärdighet. Den främsta anledningen är det stora antal gäldenärer och fakturor som måste bedömas. I dessa fall är det inte möjligt för kreditgivaren att beakta några kvalitativa faktorer överhuvudtaget varför granskade siffror får oerhört stort utrymme och stor betydelse vid kreditbedömningen i dessa fall. Respondenterna menar att de inte skulle kunna genomföra sitt jobb på ett ändamålsenligt sätt utan tillgång till reviderat material. De framhäver att det framförallt är den signifikanta snabbheten i kreditbedömningsprocessen som skulle bli lidande eller till och med gå förlorad. Detta visar på en exceptionellt stor nytta för denna typ av kreditgivare då den reviderade årsredovisningen har en avgörande betydelse.

Det empiriska materialet från leasingföretagen visar på en diskrepans i uppfattningen om den reviderade årsredovisningens betydelse och nytta. I de fall det finns en effektiv andrahandsmarknad för leasingobjektet blir säkerheten tryggad och tydlig varför garantin från reviderade siffror av naturliga skäl blir mindre relevant. I detta fall ger den reviderade årsredovisningen upphov till en begränsad nytta. Det faktum att leasegivaren vid varje nytt kreditärende i praktiken använder den reviderade balans- och resultaträkningen via UC visar ändå på en viss nytta med revisorns granskning. Vårt empiriska material klargör den reviderade årsredovisningens ökade betydelse då leasingobjekten är specialanpassade. I dessa fall utgör objektet ingen tryggad och tydlig säkerhet. Därför blir det vitalt för leasegivaren att få tillgång till ekonomisk information som har verifierats och godkänts för att kunna göra en rättvis bedömning av företaget. Nyttan av reviderat material ökar alltså med minskad säkerhet i det utleasade objektet.

Slutligen kan alltså konkluderas att den reviderade årsredovisningen generellt sett är av stor betydelse för intressentgruppen kreditgivare i kreditbedömningsprocessen. Detta blir påtagligt eftersom årsredovisningen fungerar som en underliggande struktur genom hela processen. En tendens kan urskiljas i det avseendet att det granskade materialet blir än mer viktigt när det handlar om kreditformen factoring samt leasing av specialanpassade objekt. Det faktum att kreditgivare aktivt skulle efterfråga reviderat material även vid avsaknad av revisionsplikt tydliggör den nytta samtliga kreditgivare upplever att revisionen skapar.

Vårt andra delproblem lyder:

- *På vilket sätt upplever kreditgivare att revisorn och dennes granskningsarbete skapar nytta?*

Vår undersökning visar att kreditgivare i första hand värdesätter den kvalitetsstämpel som revisorns oberoende granskning ger upphov till. Det är alltså företrädevis vetskapen om att räkenskaperna har genomgått en opartisk kontroll som skapar nytta ur kreditgivarens perspektiv. Det empiriska materialet visar också att banker i något större

utsträckning tar kontakt med revisorn och konsulterar denne i syfte att erhålla förklarande och mer djupgående information. Revisorn och dennes arbete skapar således nytta i flera led, dels genom granskningen såsom kvalitetsstämpel och dels då dennes överbyggande funktion minskar informationsasymmetrin mellan företag och kreditgivare. Att just banker konsulterar revisorn i större utsträckning skulle kunna förklaras av att handläggningstiden i kreditbedömningsprocessen tillåts vara längre och mer tid kan avsättas för varje kreditförfrågan jämfört med exempelvis kreditgivningsformerna factoring och leasing. Här blir snabbheten i kreditbesluten avgörande för att kunna agera med framgång i branschen varför tidsutrymmet för att ta personlig kontakt med revisorn är mycket begränsat eller till och med obefintligt.

Sammanfattningsvis kan sägas att nyttan med reviderat material utgör en beroende faktor vilken påverkas av tre oberoende variabler:

$$Y = X_1 + X_2 + (X_3)$$

I första hand påverkas nyttan av företagets storlek i det avseendet att nyttan minskar med företagsstorleken (X_1). Det framgår tydligt att ju mindre företag det handlar om desto mindre utrymme får kvantitativa variabler till förmån för kvalitativa dito. Nyttan påverkas även av vilken typ av kreditgivare det gäller (X_2). Nyttan tenderar att öka med ökade krav på snabbhet i de olika kreditgivningsprocesserna. Logiken i detta är att nyttan ökar med snabbare och effektivare kreditbeslut. Slutligen kan frekvent användande av upplysningar från UC påvisa att nyttan ökar (X_3) eftersom upplysningarna till stor del baseras på reviderad information. Däremot behöver inte detta betyda att nyttan minskar i de fall kreditgivarna inte använder sig av UC i stor utsträckning eftersom det kan finnas alternativa tillvägagångssätt. Detta är anledningen till att denna variabel är satt inom parentes.

Uppsatsens andra huvudproblem lyder:

- *Vilka möjliga konsekvenser ser kreditgivare vid ett borttagande av revisionsplikten?*

Vår undersökning visar att kreditgivare tror att avsaknad av revision i mindre aktiebolag i ett första skede skulle innebära ett tuffare klimat på kreditmarknaden för de kreditförfrågande företagen. Enligt respondenterna skulle detta innebära att krav på exempelvis personlig borgen och säkerheter utanför företaget skulle ställas i större utsträckning än idag för att erhålla krediter. Det empiriska materialet visar också att kreditgivare antar att kreditbedömningen skulle vara svår att genomföra även för deras del om företag inte skulle bli föremål för granskning.

Av resultatet i studien framgår tydligt att uppfattningen är att ett slopat krav på revision skulle komma att efterföljas av någon annan form av kontrollfunktion. Respondenterna menar att marknadskrafter skulle råda och därmed skapa en adekvat granskningsfunktion. Med utgångspunkt i detta resonemang skulle kostnaden även i detta eventuella framtida scenario få bäras av företagen, enligt respondenterna. Det framgår vidare att kreditgivarna även fortsättningsvis skulle komma att efterfråga någon form av granskad information att basera sina kreditbeslut på. En konsekvens blir således oförändrade krav

på tillstyrkt material, vilket indikerar den stora nytta som kreditgivare anser att granskningen medför.

6.2 Författarnas egna reflektioner

England slopade revisionsplikten för mindre aktiebolag med argumentet att om inte nyttan tydligt framgår är revisionsplikten inte motiverad. I diskussionen skulle detta argument och uttalande lika gärna kunna tala *för* revisionsplikten eftersom empiriska bevis saknas avseende att revisionens kostnader överstiger nyttan. Vi menar att det viktiga i en debatt är att utgå från verklighetskopplad fakta, eftersom risken är att hypotetiska uttalanden och slutsatser inte leder fram till en konstruktiv och hållbar lösning. Det som behövs i debatten och diskussionen kring revisionsplikten är således empiriska bevis och en verklighetskopplad grund att utgå ifrån vid uttalanden om och förslag gällande revisionsplikten och revisionens utformning. Vi menar att vår studie utgör ett bidrag i denna debatt i form av empiriska bevis för den nytta som revisionen skapar för kreditgivare. Detta innebär att en del av den totala nytta som revisionen skapar således har blivit empiriskt utredd genom uppsatsen. Vi finner dock att en större empirisk kartläggning är att önska, där andra intressenters upplevda nytta utreds i syfte att erhålla en helhetsbild av den nytta som revisionen ger upphov till. Vi anser det emellertid vara av stor betydelse att på liknande sätt observera och ta hänsyn till de mindre företag vars intressentkrets är starkt begränsad eftersom det annars finns risk att dessa företags situation inte blir föremål för utredning. Det vore därför relevant att även ha andra utgångspunkter än intressenter vid utredningar om och forskning kring revisionens kostnad och nytta för att kunna erhålla en rättvisande helhetsbild.

Av genomförd studie framgår tydligt att kreditgivare i stor utsträckning använder sig av reviderat material i den löpande verksamheten. Behovet av revision är således obestridbart för denna intressentgrupp, varför vi anser att ett borttagande av revisionsplikten inte är ett realistiskt alternativ. Denna konklusion behöver dock inte betyda att revisionen i mindre aktiebolag i en framtid nödvändigtvis ska se ut som den gör idag. Vi anser att den relevanta frågan är hur en revision i mindre aktiebolag ska vara utformad för att vara funktionell och lämplig för ändamålet samt fortfarande utgöra en kvalitetsstämpel. Det framtida målet skulle här vara en revision som inte är lika omfattande och tidskrävande som i nuläget, med kostnadsbesparingar för företagen och bibehållen nytta för kreditgivare som följd. Ett konkret förslag till en förenklad revision måste dock föregås av en utredning av annan art än den som gjorts i denna uppsats. Revisionens utformning måste alltså undersökas mer grundligt och hänsyn måste tas till både intressenters och företags behov och preferenser. Fenomenets båda sidor blir således viktiga att beakta för att finna den optimala lösningen gällande granskning av mindre aktiebolag.

6.3 Förslag till vidare forskning

Under arbetet med uppsatsen har vissa frågeställningar och funderingar dykt upp gällande vad som kan tänkas vara intressant att undersöka vidare. Vi anser att det vore intressant att undersöka kreditgivares nytta av den reviderade årsredovisningen på mindre orter. Intressant vore alltså att ha samma utgångspunkter som i denna uppsats, men med ett småstadsperspektiv istället för ett storstadsperspektiv. En sådan undersökning skulle leda

till en samlad bedömning av kreditgivares nytta av den reviderade årsredovisningen i Sverige.

Vi har också funderat kring andra intressenters nytta av den reviderade årsredovisningen. Exempelvis skulle olika typer av leverantörer kunna bli föremål för en undersökning och utvärdering. Syftet med att undersöka andra intressenters syn på nyttan med revisionen är att erhålla en samlad bedömning av uppfattningen om nyttan med revisionen. Denna nytta kan senare sättas i relation till kostnaderna för revisionen och undersökningarna skulle sedan kunna ligga till grund för en samlad bedömning avseende om och varför revisionsplikten är motiverad.

Ytterligare en intressant forskningsfråga är hur en förenklad revision konkret skulle kunna utformas. En sådan undersökning skulle exempelvis kunna genomföras med hjälp av revisorers uppfattning om hur revisionen bör vara utformad för att vara ändamålsenlig i mindre aktiebolag.

7. Källförteckning

Artiklar:

Adams, M. B. (1994). Agency Theory and the Internal Audit. *Managerial Auditing Journal*, vol. 9, no. 8, p. 8-12.

Axenborg, I-L. (2005). Rör inte revisionsplikten. *Balans*, nr. 4:a, s. 32.

Brännström, D. (2005). Revisorn gör stor nytta – även i små bolag, *Balans*, nr. 4:b, s. 35-36.

Carlson, M. (2005-03-29). Argumenten för revisionsplikt väger alltför lätt. *Dagens Industri*, s. 4.

Collis, J., Jarvis, R. & Skerratt, L. (2004). The demand for the audit in small companies in the UK. *Accounting and Business Research*, vol. 34, no. 2, p. 87-100.

Duréndez Gómez-Guillamón, A. (2003). The Usefulness of the Audit Report in Investment and Financial Decisions. *Managerial Auditing Journal*, vol. 18, no. 6-7, p. 549-559.

Halling, P. (2005). Debatten går het i Norden. *Balans*, nr. 3, s. 17-18.

Halvarsson, U. & Juhlin, R. (1995). De flesta småföretagare vill behålla extern revision – även om den blir frivillig, *Balans*, nr. 8-9, s. 5.

Kjöllerström, K-J. (2005-04-04). Revisionsplikt och aktiebolag hör ihop. *Dagens Industri*, s. 4.

López Hernández, A. M. & Caba Pérez, C. (2004). The Relevance of Spanish Local Financial Reporting to Credit Institution Decisions. *International Journal of Public Sector Management*, vol. 17, no. 2, p. 118-135.

Lundfors, L. (1994). Det finns starka skäl att behålla revisionsplikten i alla aktiebolag. *Balans*, nr. 5, s. 40-42.

Pressmeddelande från FAR (2005-03-16). *Revisionsplikten i mindre företag*. Waymaker.

Sjölund, H. (2005). Branschen bör agera för bättre regler för revision i små bolag. *Balans*, nr. 4:c, s. 28-30.

Svenskt Näringsliv vill slopa revisionsplikt i de minsta bolagen. (2005-02-25). *Dagens Industri*, s. 26.

Wennberg, I. (2004). Alla behöver revisor men alla behöver inte revision. *Balans*, nr. 2:a, s. 16-17.

Wennberg, I. (2004). FARs generalsekreterare är försiktigt optimistisk. *Balans*, nr. 2:b, s. 25-27.

Wennberg, I. (2004). Revisorn – någon att hålla i handen för företagaren. *Balans*, nr. 2:c, s. 24-25.

Wennberg, I. (1994). Vem förlorar på minskad revisionsplikt? *Balans*, nr. 8-9, s. 32-33.

Ölund, P. (2005). Bräcklig grund för oförändrad revisionsplikt. *SRF Konsulten*, nr 3, s. 16-17.

Litteratur:

Andersen, I. (1998). *Den uppenbara verkligheten*. Lund: Studentlitteratur.

Arbnor & Bjerke (1994). *Företagsekonomisk metodlära*. Lund: Studentlitteratur.

Backman, J. (1998). *Rapporter och uppsatser*. Lund: Studentlitteratur.

Bell, J. (2000). *Introduktion till forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur.

Broomé, P., Elmér, L. & Nylén, B. (1995). *Kreditgivning till företag*. Lund: Studentlitteratur.

Denscombe, M. (2000). *Forskningshandboken*. Lund: Studentlitteratur.

Diamant, A. (2004). *Revisors oberoende – om den svenska oberoenderegleringens utveckling, dess funktion och konstruktion*. Uppsala: Iustus Förlag AB.

Falkman, P. (2000). *Teori för redovisning*. Lund: Studentlitteratur.

FARs Revisionsbok (2004). Föreningen Auktoriserade Revisorer. Stockholm: FAR Förlag.

Goodhead, Y. (2000). *The International Handbook of Financial Reporting*. Trowbridge: Redwood books.

Holme, I. M. & Solvang, B. K. (1997). *Forskningsmetodik – om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.

Jacobsen, D. I. (2002). *Vad, hur och varför? Om metodval i företagsekonomi och andra samhällsvetenskapliga ämnen*. Lund: Studentlitteratur.

Kylén, J-A. (1994). *Fråga rätt vid enkäter, intervjuer, observationer och läsning*. Stockholm: Kylén Förlag AB.

Lekwall, P. & Wahlbin, C. (1993). *Information för marknadsföringsbeslut*. Göteborg: IHM Förlag AB.

Nobes, C. & Parker, R. (2000). *Comparative International Accounting*. London: Prentice Hall.

Patel, R. & Davidsson, B. (2003). *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.

- Riahi-Belkaoui, A. (2000). *Accounting Theory*. London: Thomson Learning.
- Smith, D. (2000). *Redovisningens språk*. Lund: Studentlitteratur.
- Stenberg, V. & Sigbladh, R. (2003). *Kreditbedömning*. Näsviken: Björn Lundén Information AB.
- Svedin, J. (1992). *Kreditgivning och kreditbedömning av företag*. Malmö: Almqvist & Wiksell Ekonomiförlagen.
- Tegin, Å. (1997). *Kredithandboken*. Stockholm: Norstedts Juridik AB.
- Thorell, P. (1994). *Företagens redovisning – Grundläggande räkenskapsförståelse*. Uppsala: Iustus Förlag AB.
- Törnquist, U. (1997). *Styrning och extern informationsgivning i transnationella företag*. Lund: Studentlitteratur.
- Wiedersheim-Paul, F. & Eriksson, L. T. (2001). *Att utreda, forska och rapportera*. Malmö: Liber Ekonomi.

Avhandlingar och uppsatser:

- Svensson, B. (2003). *Redovisningsinformation för bedömning av små och medelstora företags kreditvärdighet* (avhandling för doktorsexamen, Uppsala universitet).

Rapporter och utredningar:

- Collis, J. (2003). *Directors' Views on Exemption from the Statutory Audit. A Research Report for the DTI*. DTI in Association with Kingston University.
- DTI. (2003). *Raising the Thresholds. Consultation Document on Proposals to Increase the Audit Exemption Threshold and the Threshold Defining Medium-sized Companies*. London: Department of Trade and Industry.
- Thorell, P. & Norberg, C. (2005). *Revisionsplikten i små aktieföretag*. Stockholm: Svenskt Näringsliv.

Internet:

- http://europa.eu.int/eur-lex/sv/com/pdf/2004/com2004_0177sv01.pdf. [2005-05-24].
- <http://www.inovo.se/operationell.html>. [2005-05-10].

Regelverk:

Aktiebolagslagen (1975:1385).

EGs Fjärde Direktiv (70/660/EG).

Revisionslag (1999:1079).

Revisionsstandard i Sverige (RS).

Rådets Direktiv (2003/83EG).

Intervjuer:

Banker

Arnold	Bank A	2005-04-25, kl 14.00.
Bertil	Bank B	2005-04-26, kl 14.00.
Cesar	Bank C	2005-04-27, kl 13.00.
David	Bank D	2005-04-28, kl 15.00.
Evert	Bank E	2005-05-02, kl 09.00.
Fritiof	Bank F	2005-04-26, kl 08.15.

Factoringbolag

Gunnar	Factoring G	2005-04-27, kl 09.00.
Harald	Factoring H	2005-04-29, kl 09.00.
Ivar & Isak	Factoring I	2005-04-29, kl 11.00.
Johan	Factoring J	2005-05-02, kl 15.00.

Leasingföretag

Konrad	Leasing K	2005-04-25, kl 10.00.
Ludvig	Leasing L	2005-04-28, kl 15.00.

Intervjufrågor

Respondentens bakgrund

1. Vilken befattning och vilka arbetsuppgifter har Ni?
2. Anställningstid?
3. Tidigare anställningar och erfarenheter?

Kreditbedömningsprocessen

4. Hur går kreditbedömning till gällande små företag?
5. Hur skiljer sig kreditbedömningsprocessen avseende små företag jämfört med stora företag? Finns det någon skillnad gällande användning av underlag och rapporter?
6. Vilken information kräver Ni in från företag som ställer en låneförfrågan?

Nyttan med och betydelsen av årsredovisningen

7. Vilken information är viktigast för Er när ni fattar beslut om kreditgivning? Har kreditrating någon betydelse vid kreditgivningsbeslut? Används information från kreditinstitut (kreditupplysning)?
8. Vilken och hur stor betydelse har en reviderad årsredovisning vid kreditbedömning? Hur stor del utgör den reviderade årsredovisning i beslutsprocessen?
9. I vilket skede av kreditbedömningsprocessen blir den reviderade årsredovisningen aktuell att beakta?
10. Vilka delar i årsredovisningen anser Ni är av störst betydelse för beslut om kreditgivning? Anser Ni att någon del är mindre relevant alternativt relativt oviktig? Anser Ni att det skulle vara ändamålsenligt att "banta" omfattningen på en revision, det vill säga göra avsteg från en fullständig revision?
11. Skulle Ni bevilja ett företag kredit grundat på oreviderad information? Om ja, vilka faktorer väger upp avsaknaden av dessa rapporter?
12. På vilket sätt anser Ni att revisorn och dennes arbete skapar nytta? Använder Ni revisorn i det dagliga arbetet och i så fall hur?

Revisionsberättelsen

13. Hur agerar Ni vid en oren revisionsberättelse? Skulle Ni bevilja kredit till ett företag vars revisionsberättelse är oren?

14. Skulle Ni på annat sätt kunna få reda på samma typ av information som revisorn delger Er?

Lagstadgad årlig revision?

15. Anser Ni att lagstadgad årlig revision för samtliga aktiebolag är motiverad utifrån Ert perspektiv? Kan borttagande av revisionsplikt i något fall anses vara befogad?

16. Med utgångspunkt i föregående fråga: Anser Ni att vissa storlekar på aktiebolag med rimlighet kan undantas från krav på årlig revision? Ange i så fall inom vilka storleksgränser. Eller anser Ni att andra kriterier än storlek bör avgöra vilka aktiebolag som ska undantas från revisionsplikt?

17. Anser Ni att det bör vara en skillnad avseende revisionsplikt mellan små aktiebolag och andra associationsrättsliga former, till exempel handelsbolag eller enskilda näringsidkare?

18. Finns det något annat alternativ eller något annat tillvägagångssätt att ersätta revisionen med? Anser Ni att tjänsten istället skulle kunna vara marknadsefterfrågad?

19. Vilka fördelar respektive nackdelar ser Ni med revisionsplikt för mindre aktiebolag?

Eventuella konsekvenser vid ett slopande av revisionsplikten

20. Vilka eventuella konsekvenser ser Ni vid ett borttagande av revisionsplikten? Eventuella positiva och negativa effekter?

21. Hur tror Ni att Er granskningsprocess kommer att förändras vid ett borttagande av revisionsplikten? Vilka krav kommer Ni att ställa på finansiell information samt prövning av densamma om revisionsplikten avskaffas?

22. Tror Ni att ett slopande av revisionsplikten kommer att medföra att Ni ställer annorlunda krav på företagen än vad Ni gör idag?

23. Skulle Ni vara beredda att betala för granskad finansiell information?

Tack för Er medverkan!

Empiriskt material

Bank A

Personlig intervju med Arnold som har arbetat inom Bank A sedan 1972. Han har under i princip hela sin tid på banken arbetat med företag och företagskrediter, men han har även varit personalansvarig på några av Bank As kontor.

Kreditbedömningsprocessen

Arnold börjar med att klargöra att det inte är någon större skillnad i kreditbedömningsprocessen vad gäller små och stora bolag. Det är främst mängden information som lämnas ut vid större krediter och när det handlar om större företag som utgör skillnaden. Vid samtliga kreditbeslut är Bank A noga med att analysera företaget genom att analysera deras affärsplan, budget och människorna bakom företaget:

"(...) vilka är de, tycker vi att de är kompetenta, har de rätt utbildning, känner de för detta eller är det bara något de har halkat in på?"

Arnold uttrycker vidare att banken även tittar på företagets historik. Vid en kreditansökan vill Bank A ta del av en investeringskalkyl och en budget som sträcker sig ett par år framåt i tiden för att kunna fastställa om det finns återbetalningsförmåga för investeringen. Bank A samlar in all officiell information på egen hand. I samtliga fall hämtas upplysningar om både företaget och den fysiska personen bakom företaget via UC. Boksluten beställer banken direkt från PRV. Arnold anser att företagaren istället för att behöva tillhandahålla banken finansiell information ska fokusera på den aktuella investeringen och verksamheten:

"Vi ber dem hellre lägga krutet på att titta på investeringskalkyler, payoff-tider och sådant, så att de känner att de har tänkt igenom affären ordentligt."

Arnold konkluderar att det vid kreditgivningsbedömningen framför allt är personen och dennes engagemang som utgör en viktig del:

"Många av de här gamla företagen är fantastiska, men produkten är väldigt enkel, med en fantastisk människa bakom."

Nyttan med och betydelsen av årsredovisningen

Arnold anser att den reviderade årsredovisningen har stor betydelse genom hela processen eftersom den är ett kvitto på att företaget har genomgått en opartisk granskning. Han anser att den informationen är tillförlitlig eftersom revisorn har gått i god för siffrorna. I de fall ett företags bokslut inte är helt fastställt kontaktar Bank A företagens revisor för att skriftligen få bekräftat att utkastet kommer att bli det slutgiltiga. Arnold anser att det i årsredovisningen främst är balansräkningen kopplat till fotnoterna och resultaträkningen som granskas. Han uttrycker att banken inte är intresserad av den information som kan utläsas i förvaltningsberättelsen, utan han menar att kreditbeslutet baseras på framtiden. På frågan om det är möjligt att minska årsredovisningens omfattning svarar Arnold att det i så fall är just fotnoterna som kan reduceras:

"Man behöver inte skriva så mycket noter, beroende på att är jag intresserad så ger ändå notterna inte mig så mycket utan då pratar jag med ägaren eller revisorn."

Årsredovisningen beaktas i ett tidigt skede. Om det är en befintlig kund så tittar Arnold först på företagets engagemang i banken och sedan granskar han bokslutet. Bank A upprättar även rating på samtliga kunder, där både hårda och mjuka variabler vägs in. Riskklassificeringen tillsammans med årsredovisningen utgör det underlag som ligger till grund för kreditbeslutet. I undantagsfall kan krediter beviljas baserat på oreviderad information, men då alltid handlar om befintliga kunder. I de fallen efterfrågar banken en aktuell rapport över företagets finansiella ställning och beslutet baseras på rapporten, personen bakom företaget och historisk fakta. Återigen betonar Arnold hur viktiga personerna bakom företaget är:

”Det är faktiskt så att det är personerna bakom som gör siffrorna i resultat- och balansräkningen.”

Revisionsberättelsen

Arnold nämner att utöver balans- och resultaträkningen är det revisionsberättelsen som är en viktig del i årsredovisningen. Han uttrycker vidare att det finns fall då krediter har beviljats även om revisionsberättelsen har varit oren. Det viktiga i dessa fall är att i ett första skede utreda orsaken till anmärkningen. Det finns även situationer då Bank A kräver in det revisorsPM som ligger till grund för revisorns utlåtande i revisionsberättelsen. Arnold ser allvarligt på anmärkningar om att företaget har underlåtit att betala skatt i tid. Konkluderat uttrycker han:

”En oren revisionsberättelse är absolut inte bra när man kommer till banken, men vi beviljar ju även krediter på sådana. För ibland så finns det förklaringar. Det kan ju vara någon slarvig anställd.”

Arnold anser inte att upplysningar om betalningsanmärkningar skulle kunna ersätta den information som revisorn lämnar. Han framhäver att revisorn i faktisk mening tar stickprov på exempelvis varulager, kundfordringar och reskontran och på så sätt kvalitetssäkrar räkenskaperna. Med företagets tillåtelse träffar Arnold ofta revisorer på egen hand för att gå igenom siffror. Anledningen till detta är att företagaren själv inte alltid är insatt i detta.

Lagstadgad årlig revision?

Arnold är av åsikten att revisionen är nödvändig för att skapa tillförlit för räkenskaperna. Han har svårt att se att revisionen skulle kunna vara marknadsefterfrågad eftersom företag nästan dagligen kommer i kontakt med intressenter som efterfrågar reviderat material. Han nämner staten, leverantörer, anställda och företag som tillhandhåller tjänster som telefon, datorer och bilar som exempel. Självklart ingår även bankerna.

”Alla de här aktörerna vill ju se en årsredovisning. Jag tycker att det är jätteviktigt att det finns en årsredovisning.”

Arnold anser att revisorn i mindre företag dessutom har en viktig roll som bollplank då denne är oerhört skolad och kunnig. Han kan därmed inte se någon anledning till att undanta vissa företag från revision eftersom den rådgivande funktionen därmed skulle försvinna. Arnold menar att nackdelen med revisionsplikt kan vara att det är kostsamt för de små företagen. I nästa mening uttrycker han dock att företags missnöje med höga revisionsarvodet ofta är obefogade med tanke på de affärer som de ändå gör. Arnold är även skeptiskt inställd till de många uppdrag som en del revisorer har. Det försämrar revisionens kvalitet och minskar dess tillförlitlighet.

Eventuella konsekvenser vid ett borttagande av revisionsplikten

Arnold menar att det skulle kunna bli svårare att få krediter beviljade om ett företag inte har genomgått en revision. Han tror vidare att ett borttagande av revisionsplikten kommer att resultera i större utsvävningar från företagets sida:

”Det skulle vara negativt, många skulle nog sväva ut lite för mycket. Det är ju lätt att sväva ut med andras pengar.”

Arnold anser dessutom att revisionen utgör en fördel för samhället i ett större perspektiv och han menar att den begränsar den svarta sektorns tillväxt. Om revisionsplikten tas bort tror han att revisorns granskning skulle komma att ersättas av en ny myndighet och att banken även i fortsättningen kommer att kräva reviderad information:

”Vi kanske skulle ha lika många reviderade bokslut för det, för då kanske vi i finansvärlden skulle sätta krav på det.”

Arnold anser inte att Bank A i ett kreditärende skulle vara beredda att betala för att få tillgång till granskad finansiell information eftersom marginalerna på krediter är mycket små. Han ställer sig dock positiv till att träffa företags revisorer, utan att debitera företagen för det.

Arnold avrundar med att tillägga att om ett företag har god ordning på sina räkenskaper så är det inte svårt att få krediter. Han anser dock att det finns många företagare som är mycket kompetenta vad gäller driften av företaget och intjäningsförmågan, men som har svårt att sköta det administrativa. I de fallen menar han att revisorn har en avgörande roll för möjligheten att få krediter beviljade.

Bank B

Personlig intervju med Bertil som är kreditchef för lokalbank B i Göteborg och anställd sedan tolv år tillbaka. Sin nuvarande befattning har Bertil haft i sex år. Bertil har ett funktionellt ansvar för kreditgivning i den lokala banken. Större delen av arbetstiden ägnar Bertil åt att behandla löpande krediter.

Kreditbedömningsprocessen

Bertil berättar att Bank B inte skiljer mellan små aktiebolag och små enskilda näringsidkare utan att det är storleken på engagemanget som kan bidra till att kreditbedömningsprocessen är olika. Han anser att processen i grunden är samma oavsett storlek på företaget:

”I grund och botten så är det samma typ av ekonomisk information, men har du de små företagen så är det ju ofta enmansföretag, levebrödsföretag. Det handlar om att bedöma en enskild person eller kanske två som man träffar.”

De företag som Bank B benämner som mindre bolag hanteras och analyseras i regel ute på lokalkontoren. Bertil beskriver processen som att kundansvarige träffar kunden och får ta del av affärsidén. Banken tar en kreditupplysning från UC på kunden och kräver in reviderade årsbokslut och budgetar. Det är sedan med utgångspunkt från allt detta som banken tar sitt kreditbeslut. Bertil framhåller att när det handlar om mindre bolag får det personliga intrycket viss påverkan på beslutet:

”Om vi talar om de mindre så är ju det man kan se och nästan känna, det får ju väldigt stor betydelse.”

De mjuka delarna blir således viktiga och varje kundansvarig bör ha dokumenterad information om exempelvis affärsidé, kunder och företagets plats i värdekedjan. Anledningen till detta är att banken ska kunna använda informationen som en del av beslutsunderlaget. Bank B kräver in budgetar men när det handlar om mindre bolag är det vanligt att företagaren har svårt att upprätta en budget och omvandla sina planer till ekonomiska termer:

”De mindre företagen jobbar ju inte alltid på det viset. Det är ju många gånger entreprenörer som löser saker och ting lite ad hoc.”

Nyttan med och betydelsen av årsredovisningen

På frågan om vilken information som är viktigast vid kreditgivningsbeslut svarar Bertil:

”Det viktigaste är tilltron till affärsidén, och personbedömning är ju väldigt väldigt viktig. Sen vill vi ju ha budget och årsredovisningar.”

Bertil nämner att det är mycket viktigt att ställa krav på att det finns en reviderad årsredovisning. Han nämner dock att det ekonomiska får något mindre betydelse när det handlar om mindre företag:

”Det vi kan läsa ut ur siffrorna betyder ju mindre i ett sånt företag än i det lite större, det etablerade som har intressenter som tittar på det.”

Bank B har skapat ett eget kreditratingssystem. En kreditrating erhålls genom att informationen från UC vägs samman med information som banken har tillgänglig. Denna består bland annat av branschinformation och utifrån denna erhåller banken ett riskmått för respektive företag. Bertil pratar om risk *för* fallissemang och risk *vid* fallissemang. Bertil berättar att Bank B årligen genomför en genomgång av bankens samtliga engagemang oavsett om företagen vill ha nya krediter eller inte.

”Kommer kunden sen efter några månader och vill låna pengar då har vi liksom lagt bokslutet bakom oss och då fokuserar vi på själva den affären som man då ska göra. Det reviderade bokslutet är inbyggt i systemet, den ska bara finnas där och en gång om året så går vi igenom den.”

På frågan om hur stor betydelse den reviderade årsredovisningen har vid kreditbeslut svarar Bertil att banken självklart behöver och vill ha vederhäftiga siffror. Han poängterar att när det handlar om mindre bolag, så kallade levebrödsföretag, är det dock svårt att använda samma typer av nyckeltal som används vid beslut om krediter till större företag:

”(...) men vi känner att det både för vår skull och för kundens skull känns viktigt att man har en bra redovisning, att man har ett bra system.”

Bertil menar att det är svårt att sätta ett procenttal på hur stor del av det totala beslutsunderlaget som den reviderade årsredovisningen utgör, men tror att den utgör något mindre än 50 procent. I kreditbedömningsprocessen kommer den reviderade årsredovisningen in tidigt, och banken tar således inte några kreditbeslut utan att årsredovisningen finns tillgänglig. Bertil berättar att det främst är siffrorna i resultat- och balansräkningen som analyseras. Han menar att det sällan finns någon utförlig information i förvaltningsberättelsen och noterna blir vanligtvis inte föremål för

granskning, annat än i vissa undantagsfall. På frågan om Bank B skulle bevilja krediter baserat på oreviderad information svarar Bertil:

"(...) det gör vi ju, jag menar i ett nystartat bolag då finns inte det. Så svaret är ja på den frågan rakt fram. Sen vi vill ju inte ha kunder som inte kan leverera en vettig ekonomisk information."

Revisionsberättelsen

En ny kund med en oren revisionsberättelse får vanligtvis avslag på kreditförfrågan. Bertil berättar dock att om det handlar om en befintlig kund som visar ett acceptabelt resultat och där godtagbara säkerheter kan presenteras behöver en oren revisionsberättelse inte alltid innebära avslag. Han framhåller att många företag anser det vara viktigare att sköta sig gentemot banken än gentemot Skatteverket. En försenad inbetalning av skatter, som leder till en oren revisionsberättelse, påverkar därför i regel inte bankens kreditbeslut.

Lagstadgad årlig revision?

Bertil anser att det är väldigt viktigt att småföretagarna har ett väl utbyggt ekonomisystem, samt att de kan få hjälp med diverse ekonomiska frågor.

"Det är egentligen lika mycket av det skälet som jag då inte tycker att man ska avstå från den här revisionen. Jag kan tänka mig att man förenklar insatsen på något vis, men det är väldigt bra att ha byggt upp ett system där den enskilde företagaren tvingas att ta i de här ekonomiska frågorna på ett vettigt sätt."

Bertil menar dock att han tror att banken skulle klara sig även om revisionsplikten försvann:

"Vi i banken skulle kunna leva utan det, det tror jag att vi skulle kunna göra, men vi skulle ju då å andra sidan bygga upp någon form utav annat kontrollsystem."

På frågan om Bertil kan tänka sig att företag av vissa storlekar med rimlighet kan undantas från kravet på årlig revision svarar han:

"Det man ser framför sig är väl de här levebrödsföretagen. De har av någon anledning valt aktiebolagsformen. De strävar inte efter någon konsolidering utan allt man tjänar tar man ut på något annat sätt. (...) Jag menar då ett levebrödsföretag, kanske ett familjeföretag med ett fåtal anställda, det är väl det som man ser framför sig."

Bank B kräver i regel personlig borgen vid kreditbeviljning till mindre aktiebolag och utifrån detta perspektiv anser Bertil att företagsformen får mindre betydelse:

"Vi tar ju ofta ändå en personlig borgen av företagaren eller de lämnar en privat säkerhet på nåt vis, har man då kommit dithän så spelar ju associationsformen för oss inte så stor roll."

Bertil har dock svårt att se några nackdelar med revisionen i sig, mer än att det ger upphov till kostnader för småföretagarna. Han menar dock att de fördelar som revisorn för med sig i form av rådgivare och bollplank för de mindre företagen även kan gestalta sig som nackdelar i de fall oberoendet äventyras. I dessa fall finns det risk att kvaliteten, och därmed nyttan, minskar.

Eventuella konsekvenser vid ett borttagande av revisionsplikten

De positiva konsekvenser som Bertil kan se vid ett borttagande av revisionsplikten för vissa företagsstorlekar är att marknadskrafterna får råda:

”Det skulle leda till att vi från banken skulle bli tvingade att tala om vad det är vi vill ha för information, hur vi vill att den ska se ut. Då skulle vi formulera de krav som vi vill leva efter, kanske mer operativa på något vis men det måste ju finnas ett annat system då som ställer krav på att det ska finnas en ekonomisk information som är tillförlitlig.”

Bertil berättar vidare att han inte tror att banken i ett sådant scenario skulle vara beredd att betala för finansiell information:

”För det här löpande måste det ju finnas ett system som finansieras av kunden, att kostnaden ligger hos låntagaren. Jag har svårt att tänka mig något annat.”

Han konkluderar avslutningsvis:

”Man förvånas många gånger över att revisorerna inte har slagit larm, att de är lite släpphänta emellanåt. Det är väl möjligt att en debatt kring detta kan liksom få en och annan revisor att vakna till liv.”

Bank C

Personlig intervju med Ceasar som är regional kreditchef på bank C och anställd sedan 1996. Ceasars arbetsuppgifter består huvudsakligen i att gå igenom och analysera låneförfrågningar för att sedan bevilja eller avslå förfrågan. Han fungerar även som ett bollplank gentemot de kundansvariga på regionkontoren vid olika typer av engagemang.

Kreditbedömningsprocessen

Ceasar menar att det i mångt och mycket är samma kreditbedömningsprocedur för små som stora företag, men gällande riktigt små företag uttrycker sig Ceasar:

”Så är de riktigt riktigt små (...) så får de vara säkerställda utanför bolaget med borgen eller annan säkerhet.”

Ceasar delar upp företagsinformationen i kvalitativa och kvantitativa variabler. I ett första skede beaktar Ceasar den kvalitativa informationen vilken bland annat består av affärsidé, personer i företagsledningen, vilka ägarna är och hur ägarkonstellationen ser ut. Han menar att det i denna fas är viktigt att förstå flödet och processerna i företag. Det är även viktigt att besöka företaget för att se på vilket sätt verksamheten bedrivs. Ceasar förklarar att anledningen till att han först undersöker och analyserar de mjuka variablerna är att om potentialen inte finns i detta tidiga skede, om exempelvis ägarna och ledningen har dåligt rykte, är det omotiverat att gå vidare med låneförfrågan:

”Man måste kunna tro på idén och man måste kunna tro på människorna bakom (...) det är viktigt att skaffa sig en viss mån av produktkännedom så att man förstår vad det är som vi håller på att finansiera.”

Med kvantitativ information avses de befintliga årsredovisningarna och dessa används för att kunna urskilja trender, baserat på utfallet under många år. För att erhålla en uppdaterad bild av företagets nuvarande ställning kräver Bank C även in oreviderade periodrapporter. Detta görs eftersom årsredovisningen visar historiska siffror och risk finns således att denna är inaktuell. Under intervjun framkommer även att framtidsriktat underlag, såsom likviditetsprognoser och budgetar, är av stor vikt vid kreditbedömningen. Ceasar menar att det i analysprocessen blir lättare att verifiera siffrorna när det handlar om befintliga kunder eftersom banken med hjälp av erfarenheten får en uppfattning om företagets förmåga att leva upp till sin budget. I dessa lägen kan dessutom företagets

finansiella ställning delvis kontrolleras genom att studera hur företaget har utnyttjat sin kontokredit:

”Säger de att man tjänar pengar och checken är fulldragen, då är det ju något som kanske inte stämmer.”

På frågan om vilken information som väger tyngst svarar Ceasar att ett bra finansiellt resultat inte väger upp för bristfälliga kvalitativa variabler:

”Om det är människor som man inte kan lita på, då kan de under alla omständigheter lura dig, oavsett om de har en bra årsredovisning eller ej.”

När en kreditansökan görs i Bank C hämtas en upplysning från UC in automatiskt. Då förändringar sker i företag får banken per automatik en uppdatering av gällande situation från UC. Exempel på betydelsefulla förändringar är betalningsanmärkningar och förändringar i styrelsen. Ceasar menar att en betalningsanmärkning kan vara en signal på att företaget har ekonomiska problem men att det kan finnas godtagbara förklaringar. Kreditratingen har också stor betydelse vid kreditbeviljning.

Nyttan med och betydelsen av årsredovisningen

Ceasar anser att den reviderade årsredovisningen utgör en stor och väsentlig del av underlaget vid beslut om krediter. Ju längre tid som passerat från bokslutsdagen desto viktigare blir dock kompletteringar med diverse oreviderat material. I detta fall får behovet av granskning ge vika för behovet av aktualitet. Detta problem blir vanligtvis större och mer frekvent förekommande när det handlar om mindre företag, eftersom färdigställandet av årsredovisningen inte har lika hög prioritet. Mjuka variabler blir då viktiga att beakta:

”Där kan man ju säga att där väger de mjuka väldigt tungt alltså (...) men vi beviljar ju inte krediter utan att ha tagit in årsredovisningen.”

Årsredovisningen beaktas vanligtvis i ett tidigt skede, ofta innan kundansvarig har träffat bolaget. Ceasar menar att årsredovisningen ger en indikation på om det finns någon substans i bolaget och huruvida det överhuvudtaget är värt att besöka företaget. Vid beslut i högre instans i banken utgör årsredovisningen en viktigare del av det totala underlaget. Ceasar menar att samtliga delar i årsredovisningen är viktiga för att kunna göra en helhetsbedömning av företaget och dess situation. Förvaltningsberättelsen varierar dock mycket i omfattning, varför även nyttan av att använda den varierar. Förvaltningsberättelsens betydelse är även avhängig vilken beslutsnivå det handlar om och får större betydelse i högre beslutsinstanser där beslutsfattarna vanligtvis inte träffar företagaren.

På frågan om Bank C skulle kunna grunda ett kreditbeslut på oreviderad information svarar Ceasar att så vanligtvis inte är fallet. I de fall årsredovisningen är inaktuell har dock banken endast oreviderade delårsrapporter att förlita sig på. Ceasar menar att dessa rapporter kan utgöra underlag i de fall informationen stödjer och bekräftar de reviderade, historiska finansiella rapporterna. En ytterligare förutsättning är att banken har förtroende för och tillit till bolaget, produkten och personerna bakom företaget. Det faktum att Bank C ibland villkorligt beviljar krediter visar att den oreviderade informationen inte självständigt utgör grund för kreditbeviljning:

”Det kan vara så att man i de lägena gör en villkorad bedömning, vi säger så här att man får krediter med de här och de här restriktionerna tills vi får det bekräftat att det stämmer.”

Revisionsberättelsen

Vid orena revisionsberättelser kräver Bank C alltid in ytterligare och förklarande information. En oren revisionsberättelse behöver alltså inte per automatik betyda att företaget nekas kredit, men det är elementärt att undersöka underliggande orsaker. Vid orsaksutredningen blir det revisorsPM som ligger till grund för revisionsberättelsen en viktig informationskälla. På frågan om banken skulle kunna erhålla samma information som revisionen skapar på något annat sätt svarar Ceasar att den service som kreditupplysningscentraler tillhandahåller är bra. Ceasar menar dock att det ligger i sakens natur att trovärdigheten ökar ju närmare källan man kommer. Han anser således att revisionen ger upphov till stor nytta och är svår att ersätta. Ceasar uttrycker att en kontakt med revisorn i vissa fall kan ge upphov till information av mer kvalitativ karaktär, vilken är svår för UC att presentera. Ceasar menar att han har svårt att se att revisionen ersätts av exempelvis kreditupplysning.

Lagstadgad årlig revision?

På frågan om Ceasar anser att lagstadgad årlig revision är motiverad för samtliga aktiebolag svarar han sig spontant ja. I de fall det handlar om små företag försöker Bank C att säkerställa åtagandet vid sidan av bolaget:

”Då kan man ju säga att då spelar det ju mindre roll för vårt utkommande, men samtidigt så tycker jag att det är viktigt att det finns.”

Ceasar menar dock att borgen eller annan typ av säkerhet inte bör utgöra grunden i kreditbeslutet eftersom grundförutsättningen är att kreditgivaren tror på den verksamhet som ska finansieras:

”Revisorn har ju en roll i att bekräfta verksamhetens utveckling och liknande.”

Ceasar anser att det inte finns någon möjlighet att ersätta revisionen i nuläget. De fördelar han ser med revision är den oberoende bekräftelse av räkenskaperna som den ger:

”Det är ju en viss form av garanti, att man lever någorlunda innanför ramarna vad det gäller Aktiebolagslagen, Bokföringslag och skattelagstiftning.”

En nackdel som han upplever är att kvaliteten på revisionen i mindre bolag ibland får ge vika. En sammanställning av revisorns alla uppdrag ger vid handen att det inte finns någon möjlighet för revisorn att genomföra en revision som uppnår en god kvalitet i samtliga fall. Denna situation gör att kreditgivares nytta med revisionen kan komma att minska. Ceasar hävdar att det kopplat till detta rimligtvis borde finnas någon form av begränsning vad gäller antal uppdrag för en revisor.

Eventuella konsekvenser vid ett borttagande av revisionsplikten

Ceasar tror att borttagandet av revisionsplikten skulle leda till att det generellt sett skulle bli svårare för små företag att erhålla finansiering. Kopplat till Bank C tror respondenten att man i detta scenario skulle kräva att företaget som ansöker om lån genomgår en revision. Ceasar uttrycker att granskningsprocessen möjligen skulle komma att förändras:

"Det är möjligt att det är förarbetet som det kommer att krävas mer av när det gäller att skaffa sig information om bolag."

Spontant tror inte Ceasar att banken skulle vara beredd att betala för revision. Han framhåller dock att företagskalkylen påverkar ställningstagandet. Sammanfattningsvis betyder detta att det ändå är kunden som direkt eller indirekt får bära revisionskostnaden.

Bank D

Personlig intervju med David som är regionkreditchef på Bank D och anställd sedan 21 år tillbaka. I sin nuvarande befattning, som han har haft i fyra år, ansvarar David för kreditrådgivning och för hela kreditportföljen. Arbetsuppgifterna består även i att leda och kvalitetssäkra utbildningsinsatser. David ger även beslutsmandat för större krediter som ska beviljas av högre instanser i Bank D.

Kreditbedömningsprocessen

David berättar att personal på respektive kontor samlar in och bearbetar mycket information. Gällande riktigt små företag baseras besluten på scoringmodeller, där ett företags scoring arbetas fram genom en automatisk, central bearbetningsfunktion. Besluten gällande dessa företag tas alltså utan en personlig och manuell analys av företaget eftersom kostnaderna för dessa kreditärenden i annat fall skulle bli höga. De ingående variablerna i denna scoringmodell är bland andra historiska nyckeltal, branschinformation och företagets ålder, och scoringtalet jämförs med branschens genomsnitt. David anser att användningen av scoringmodellen är ett tillförlitligt system som ofta ger rätt indikationer och beslut. Större företag behandlas inte enligt denna modell:

"Vi vill inte ha en förenklad modell för alla eftersom det inte skulle fungera ändamålsenligt, delvis beroende på att många parametrar måste beaktas vid beslut. För dessa företag görs en annan analys och bearbetning."

David beskriver vidare att när det handlar om mindre företag som omfattas av manuell bedömning blir det viktigare att behandla mjuka variabler som exempelvis affärsidé och vem som driver företaget. David menar att det är viktigt att förstå kundens framtidsversion men framhåller även de hårda variablernas betydelse i sammanhanget:

"Balansräkning, resultaträkning och budget måste läsas i sammanhang med de mer mjuka delarna."

David menar att den framtida återbetalningsförmågan är vital vid kreditbeslut. Det går inte endast att fokusera på ställda säkerheter och dess värde. Det blir således viktigt att låna ut till företag med potential vilka kan antas fullfölja sina åtaganden istället för att förstärka betalningssvaga företag med hjälp av ställda säkerheter utanför företaget.

Bank D kräver löpande in reviderade årsredovisningar. Då dessa ofta är inaktuella försöker banken erhålla mer uppdaterad ekonomisk information genom budgetar och likviditetsprognoser. Dessa ställs i relation till det reviderade materialet för att skapa en uppfattning om huruvida framtidsprognoserna är rimliga. Bank D kräver även investeringskalkyler där kunden får bevisa för banken att upplåningen är motiverad. Kunden måste således övertyga banken om sin nytta med investeringen.

Nytan med och betydelsen av årsredovisningen

David framhåller att den årliga reviderade årsredovisningen är en grund i kreditbedömningsprocessen för att erhålla information om företaget. Bank D beviljar dock krediter kontinuerligt varför det är väsentligt att få tillgång till annan tillförlitlig information. Detta för att kunna skapa en aktuell bild av företagets situation. Delårsrapporter, investeringsrapporter och likviditetsbudgetar kan alltså väga väl så tungt i beslutsprocessen. David uttrycker att det reviderade materialet endast visar på historiska förhållanden, men tydliggör återigen att informationen utgör en grund i bedömningsprocessen. Han uttrycker det som att revisorns arbete utgör en oberoende garantistämpel, men betonar att siffrorna, trots att de är reviderade, måste betraktas kritiskt. Bank D prenumererar på UCs tjänst för att erhålla kreditupplysning om respektive företag. Härigenom erhålls information om betalningsanmärkningar, ärenden som har gått vidare till Kronofogdemyndigheten och förändringar i styrelsesammansättning. David är av uppfattningen att detta ger mycket bra information och tydliga indikationer men tillägger att denna information i idealläget redan är känd för banken. Han berättar vidare att banken själv ratear alla kunder för att kunna avgöra deras återbetalningsförmåga. Ratingen baseras på finansiella nyckeltal, men innehåller även en mjuk del som bland annat innefattar ett omdöme om personen bakom företaget, företagsledning, affärsidé och konkurrens i branschen.

Årsredovisningen används årligen av Bank D eftersom banken kontinuerligt går igenom alla kunder oavsett om det finns en kreditförfrågan eller inte. Gällande årsredovisningen och dess sammansättning är David av uppfattningen att denna inte kan reduceras. Orsaken till detta är att han vid kreditbeslut och vid årliga genomgångar tittar på helheten där samtliga delar har sin funktion.

Bank D kan till viss del bevilja krediter baserat på oreviderad information eftersom den reviderade årsredovisningen ofta är inaktuell. David beskriver att en förtroendeingivande person, som redan är känd hos banken, i vissa fall kan inge förtroende på liknande sätt som en revisionsberättelse. Förutsättningen är att banken är förvissad om att personen är driftig och fullföljer sina åtaganden. För nya företag finns ingen reviderad information att tillgå:

”Vid uppstartandet är det inte möjligt att visa på siffror. Där kan tidigare meriter få stor betydelse.”

Revisionsberättelsen

Det har hänt att krediter har beviljats trots en oren revisionsberättelse, men i dessa fall har det handlat om anmärkningar som inte har haft någon inverkan på bankens beslut. Naturligtvis utreder banken alltid vad som orsakat den orena revisionsberättelsen och David poängterar att en oren revisionsberättelse normalt sett inte är godtagbar. På frågan om banken kan erhålla liknande information som revisorn delger på något annat sätt säger David att viss information kan utvinnas från företagets egna ekonomifunktion. I mindre företag är detta dock svårt eftersom ekonomifunktionen ofta saknas eller är bristfälligt utformad.

Lagstadgad årlig revision?

David framhåller att han har svårt att se något alternativ till den nuvarande revisionsplikten. Han menar att revisionen utgör en säkerhetsventil för den svenska kreditmarknaden, vilken bidrar till en någorlunda fungerande kreditmarknad. David menar dock att det i vissa fall skulle kunna vara motiverat att undanta vissa företag, men han har svårt att själv avgöra var en sådan gräns skulle gå. Han anser att det skulle kunna bli aktuellt för företag med en begränsad verksamhet och exemplifierar med mindre enmansbolag. Ett kriterium i dessa fall skulle förmodligen vara att företagaren själv går i god för sin verksamhet. David ser också en möjlighet att minska omfattningen på och därmed förenkla granskningen av vissa företag.

David klargör att banken försöker kräva personlig borgen i den mån det är möjligt vid kreditgivning till små aktiebolag. Detta säkerställer inte krediterna i sin helhet i motsats till när det handlar om enskilda näringsidkare där hela den personliga tillgångsmassan kan tas i anspråk vid problem. En viss skillnad föreligger alltså mellan mindre aktiebolag och mindre enskilda näringsidkare och handelsbolag, trots att säkerhet ställs av aktiebolag. Med detta som utgångspunkt anser David att det är motiverat att kräva årlig revision för samtliga aktiebolag oavsett storlek och verksamhetsomfattning.

Eventuella konsekvenser vid ett borttagande av revisionsplikten

De konsekvenser David kan se vid ett borttagande av revisionsplikten är att kreditgivare kommer att agera mera försiktigt. Detta kommer att ställa större krav på företagen. David menar att utvecklingen till och med skulle kunna bli sådan att bankerna istället lånar ut till personen bakom företaget som i sin tur får satsa pengarna i företaget. Anledningen är att det är lättare att rikta betalningskrav mot en fysisk person jämfört med en juridisk person. David tror dessutom att ett borttagande skulle leda till en svårare situation för företagen. Kreditmarknaden skulle förmodligen bli svårare att agera på.

David anser att det är kundens skyldighet att se till att granskad information finns tillgänglig, varför han inte tror att Bank D skulle vara beredd att betala för granskad finansiell information. Han menar att kostnaden primärt bör bäras av kunden men ser dock att det skulle kunna bli en förhandlingsfråga. David nämner också att det i undantagsfall kan bli aktuellt att banken själv anlitar en konsult för att skaffa sig information om hur företaget utvecklas.

Bank E

Personlig intervju med Evert som är ställföreträdande chef för företagssidan på citykontoret. Evert har jobbat på Bank E i sex år, varav i fem år som företagsrådgivare. Evert jobbar både med ledarskap och med löpande kundkrediter där kundkontakter är en viktig del.

Kreditbedömningsprocessen

Evert förklarar att nya kunder först måste lämna en skriftlig kreditansökan där denne framställer sin låneförfrågan till banken. I denna ansökan preciseras ändamålet med lånet och hur mycket företaget vill låna. Bank E vill även ha information om företagets

affärsidé och affärsplan. Efter detta bokas en tid för personligt möte där kunden och kundansvarig diskuterar låneförfrågan. Detta möte är mycket viktigt enligt Evert:

”Mycket information får vi genom att träffa kunden, mycket hänger på den personen som ligger bakom företaget, hur han eller hon framlägger sin ide. Det handlar om att övertyga banken. Är det ett nytt företag så hänger mycket på personen, det gör det. (...) Det är oerhört viktigt i alla sammanhang att sitta ned med kunden och prata.”

Evert omnämner även att finansiella rapporter blir viktiga, dels den reviderade årsredovisningen och dels uppdaterade, preliminära balans- och resultaträkningar. Dessa oreviderade rapporter förlitar sig Bank E inte helt på, men tillsammans med de historiska siffrorna ger de ändå en indikation på vart företaget är på väg.

”Sen vill vi även ha framåtriktade siffror. Vi jobbar ju framåt i tiden och inte bakåt så likviditetsplaner, en kassaflödesanalys framåt, minst ett år, helst längre.”

Evert framhåller att det principiellt sett inte ska vara någon skillnad på kreditbedömningsprocessen för mindre företag jämfört med större. Eftersom tillgången på information skiljer sig beroende på företagsstorlek blir tillvägagångssättet i praktiken olika. Den information som krävs in är reviderade årsbokslut, samt preliminära siffror som visar på företagets situation så nära kreditansökningsdagen som möjligt. Bank E vill även ha likviditetsplan samt en budget för den närmaste framtiden. Gällande säkerheter utanför företaget menar Evert att detta inte är ett primärt krav. Det viktigaste är att företagets återbetalningsförmåga är godtagbar. I vissa fall kan det dock bli aktuellt att ställa krav på säkerhet.

Nyttan med och betydelsen av årsredovisningen

På frågan om vilken information som är viktigast vid ett kreditgivningsbeslut svarar Evert:

”Det viktigaste är att jag tror på att personen och företaget kommer att klara av att fortleva framöver, att jag känner en trygghet i att min uppfattning stämmer om den personen jag pratar med, det är väl det viktigaste tycker jag. Men om du kommer in i ett företag med väldigt lång, dålig historik så är svårt att bli övertygad om att de dåliga åren ska vända.”

På Bank E tas kreditupplysningar kontinuerligt och Evert menar att denna information är mycket användbar eftersom den ger en bra sammanställning över hur företaget mår med hjälp av bland annat nyckeltal.

Evert anser att den reviderade årsredovisningen är en viktig del i kreditbedömningsprocessen och nämner att vid en kvantifiering skulle han tillskriva den en betydelse på lite mindre än 50 procent. Evert menar att nyttan med revisionen ligger i den kvalitetsstämpel som revisionen utgör. Bank E tar dock sällan kontakt med revisorn personligen, förutom möjligtvis i de fall de behöver en djupare förklaring till varför revisionsberättelsen är oren. Evert berättar att han beaktar den reviderade årsredovisningen i ett startskede av kreditbeviljningsprocessen. Vid varje ny kredit analyseras rapporten, liksom vid de årliga genomgångarna av samtliga befintliga kunders engagemang. Detta görs som ett led i att överblicka hur respektive företag mår och hur framtiden ser ut. Evert poängterar dock att när det handlar om mindre företag kommer ofta rapporterna in relativt sent varför siffrornas relevans minskar:

”Det är klart att ju längre tid ifrån till exempel den 31 december som det går desto mindre betydelse har årsredovisningen. Sju månader efter, då har nästan det nya året redan gått.”

När vi ställer frågan angående omfattningen på årsredovisningen berättar Evert att han har stor nytta av balans- och resultaträkning, noter och revisionsberättelsen. Däremot har han delvis en annan uppfattning om förvaltningsberättelsen:

”Förvaltningsberättelsen, den är ju bra, men ibland är den för lång tycker jag. Och ofta är det så att det står samma saker från år till år, tycker jag, att det inte ändras så mycket. Där tittar jag inte lika mycket (...) och i de flesta fall har vi den informationen, man får bättre information genom att prata så här.”

Evert nämner även att han anser det vara ett möjligt alternativ att minska omfattningen på revisionen, baserat på företagsstorlek, i syfte att på ett motiverat sätt förenkla för de mindre företagen. Hans förhoppning är att förenklade revisionskrav skulle leda till att granskat material skulle bli tillgängligt tidigare. Gällande kreditbeslut baserat på oreviderad information menar Evert att detta görs många gånger i praktiken, eftersom de reviderade årsredovisningarna blir tillgängliga relativt sent. Då blir annan, oreviderad information mer viktig:

”Bokslutet är bara en gång per år. Vi har kanske kreditförfrågningar under hela nästkommande år, och då gör vi det. Då är den informationen som är färsk, den är ju oreviderad och den anser vi som viktig.”

Den oreviderade informationen ger således en fingervisning om hur företaget går men Bank E behöver även reviderat material för bekräftande av det oreviderade materialet. Han menar att en förtroendeingivande person i företaget kan få betydelse för beslutet, men att detta inte ensamt kan utgöra en liknande funktion som reviderat material.

Revisionsberättelsen

Evert berättar att man får vidta ytterligare åtgärder om en revisionsberättelse visar sig vara oren:

”Då kan det bli problematiskt. Man får försöka ta reda på varför den inte är ren (...) vi måste veta varför. Det finns olika grader på orenhet, om det är direkta brott mot Aktiebolagslagen till exempel, då är det ju inte intressant i så fall.”

Förutsättningen är alltså att en utredning görs och att det förs en dialog med kunden där denne förklarar orsaken till anmärkningen. Evert menar att alla kan göra misstag och att en uppriktig och trovärdig förklaring, som visar på att agerandet inte utgör en risk för företagets fortlevnad, kan accepteras. Han menar samtidigt att han som kreditgivare oftast och förhoppningsvis redan vet orsaken till den orena revisionsberättelsen:

”(...) det borde vi veta, annars så har vi ingen speciellt bra relation.”

Utifrån detta utvecklas diskussionen till att handla om värdet av den information som revisorn tillhandahåller och om respondenten anser att han kan erhålla liknande information på annat sätt. Evert nämner att eftersom han oftast vet eller har på känn vart företaget är på väg är informationen i revisionsberättelsen ofta bara en bekräftelse på en befarad situation. Han framhåller dock att det i en situation där det handlar om nya kunder inte finns någon historisk uppfattning om företaget och han påpekar att det är oerhört viktigt och värdefullt att erhålla revisorns syn på företagets situation, eftersom denne är oberoende.

"Vi måste ha den informationen i boksluten, annars så vet man inte. Det är ju som en kvalitetsstämpel att boksluten är korrekta."

Lagstadgad årlig revision?

Evert anser att den lagstadgade revisionen är motiverad sett ur kreditgivarperspektivet. Han nämner att årsredovisningen används årligen även om företaget inte efterfrågar nya krediter det aktuella året. Bank E granskar således årligen reviderat material avseende de som har lån i banken:

"När man väl har börjat ta upp krediter från banken då pågår en process varje år (...) man har koll på företagen (...) vi vill att de företagen ska skicka in sina bokslut när de är klara, reviderade, oavsett om de tar upp nya lån eller inte."

Eftersom de flesta företag har lån i banken menar Evert att detta skulle innebära en årlig efterfrågan på information trots att revisionsplikten försvinner. Evert anser inte att vissa företagsstorlekar bör undantas revisionsplikt, men ser, som tidigare nämnts, en möjlighet i en förenkling av revisionens omfattning i vissa fall. Evert uttrycker även att han gärna skulle se att revisionskraven ökar avseende exempelvis enskilda firmor och handelsbolag:

"Jag skulle nog förespråka att man kanske ökade kraven på de enskilda firmorna och handelsbolagen (...) det är väldigt svårt att få en sanningsenlig bild av dessa verksamheter."

Av denna anledning rekommenderar Bank E många gånger sina kunder som exempelvis bedriver näringsverksamhet som enskilda näringsidkare att ändra bolagsformen till aktiebolag. Evert menar att detta inte endast görs i syfte att öka insynen utan även för näringsidkarens egen skull.

Evert menar att ett borttagande av revisionsplikten i rimlighetens namn bör följas av en annan kontrollerande funktion, exempelvis i form av att legitimerade redovisningskonsulter eller andra typer av ekonomifunktioner. Han menar att någon form av kvalitetsstämpel måste finnas. Den nuvarande situationen fungerar dock tillfredsställande menar Evert och han har svårt att hitta några nackdelar med revisionsplikten som fenomen ur sitt perspektiv.

Eventuella konsekvenser vid ett borttagande av revisionsplikten

Evert tror att det kommer att bli tuffare förhållanden på kreditmarknaden för mindre aktiebolag i en framtid där dessa inte blir föremål för revision. Han menar att ett borttagande av revisionen förmodligen skulle följas av andra alternativ eller kontrollfunktioner, såsom exempelvis marknadsefterfrågad revision. I det scenariot tror Evert att Bank E skulle kräva in reviderat material från företag som vill ha eller har lån. På frågan om Bank E skulle vara beredd att betala för finansiell information menar Evert att det beror på vilken kund det handlar om. Han anser dock att det typiska scenariot förmodligen skulle bli att kunden belastas med revisionskostnaderna, precis som det ser ut idag.

Bank F

Personlig intervju med Fritiof som arbetar som finansieringskonsult på ett offentlig ägt utvecklingsbolag, vilka ställer riskvilligt kapital till förfogande. I arbetsuppgifterna ingår att låna ut pengar till och skapa finansieringsutrymme för företagen. Fritiof har befogenhet att bevilja krediter upp till en halv miljon kronor.

Kreditbedömningsprocessen

Basen i kreditbedömningsprocessen utgörs av en skriven affärsplan där företagaren verbaliserar sina tankar och beskriver sin affärsidé. Företagaren beskriver sig själv, sitt ledarskap, potentiella kunder, marknad och konkurrenssituation. Dessa mjuka variabler kompletteras sedan med hårdare variabler i form av resultat- och likviditetsbudget samt kapitalbehovsberäkning. Fritiof påpekar vidare att de alltid vill träffa personen för att få en bättre bild av både personen och verksamheten:

”En duktig företagare kan göra någonting bra av en medioker idé, men är det tvärtom så är det en katastrof. Så det gäller för oss att på ett vänligt sätt försöka få bort en människas tankar från företagande om man tycker att det här är alldeles fel person.”

På frågan om det är någon skillnad i kreditbedömningsprocessen mellan små och stora bolag svarar Fritiof att skillnaden uppstår då det inte finns några underlag och rapporter att tillgå i företagen. I de fallen handlar det främst om andra associationsformer än aktiebolag och det är inte direkt kopplat till storleken. Vid eftertanke tillägger dock Fritiof att ju större ett företag är desto bättre struktur och bättre dokumentation finns det vilket gör att storleken således har viss betydelse ändå. Det finns ofta en VD, en välfungerande ekonomifunktion och nyckelpersoner som sitter i linjen som kan tillfrågas. I mindre företag finns det inte alltid någon klar uppdelning av arbetsuppgifterna, utan ett fåtal anställda gör allting.

”Men i den mån det finns rapporter i stora och små företag så behandlar vi den informationen på precis samma sätt. Men kraven ställs högre på företag som är större. Risken kanske är större eftersom det kan vara ett större belopp vi pratar om.”

Fritiof konkluderar att av all information som analyseras är personen bakom företaget av största vikt och mycket betydelsefull då företagets framgång är avhängigt dennes kompetens och ledarskap. Han påpekar vidare att denna bedömning också är den svåraste:

”Personen är alltså jätteviktig. Man måste få förtroende för den personen och det är en oerhört viktig ingrediens i ett företagande, även en väldigt svår bedömning. Alla människor är väldigt trevliga, alla människor pratar så att det låter så bra.”

Nytan med och betydelsen av årsredovisningen

Fritiof anser att historiken som återfinns i årsredovisningen är viktig för kreditbedömningen. Han uttrycker dock vidare att Bank F satsar sina pengar framåt och att hänsyn därmed måste tas till de förändringar som skett sedan upprättandet av årsredovisningen. Om det har gått några månader sedan bokslutet vill Bank F se aktuella balans- och resultatrapporter som sätts i relation till den senaste årsredovisningen. Fritiof konkretiserar de aktuella rapporternas betydelse genom att hänvisa till de säsongsvariationer som förekommer inom försäljningsbranschen. Gällande

årsredovisningens olika delars relevans menar Fritiof att den måste ses utifrån ett helhetsperspektiv.

På frågan om hur stor del årsredovisningen utgör av det totala beslutsunderlaget svarar Fritiof att den inte alltid får tillmätas en avgörande betydelse eftersom den beskriver historia. Han påpekar att det är här och nu, och framåt som gäller. Fritiof menar att mycket kan ha hänt i bolaget sedan årsredovisningen upprättades. Exempelvis kan viktiga personer ha lämnat bolaget, VD kan ha bytts ut och nya personer kan ha kommit in i bolaget. Årsredovisningen är viktig men utgör en bedömningsgrund bland många. Han tillägger dock att årsredovisningen är en grundsten som säger mycket om bolagets historia:

”Den ingår som en beståndsdel i bedömningen men det finns många andra faktorer som är viktigare för vår kreditgivning (...) så visst den är viktig men den är inte avgörande.”

Bank F använder sig av kreditupplysningar för att kontrollera både ägaren och företaget. I de fall betalningsanmärkningar förekommer menar Fritiof att banken vill utreda orsaken till anmärkningen. Han anser att det kan finnas nöjaktiga förklaringar. Fritiof tillägger att vanliga banker generellt sett har blivit mycket hårda när det förekommer betalningsanmärkningar och att Bank F är väldigt restriktiva i de fallen.

I de fall det inte finns reviderade rapporter att tillgå förklarar Fritiof att kreditgivningsbeslut kan grundas på ett omdöme om personen bakom företaget. Han menar att de bolag som ännu inte har gjort sitt första räkenskapsår inte får utestängas från kreditgivning och därmed kan inte banken i alla lägen använda årsredovisningen som en bedömningsgrund:

”(...) utan då har du egentligen personen, och personen är så otroligt viktig så du anar inte. Så man får inte hänga upp sig så förfärligt mycket på skrivna rapporter. De är bra att ha, men det är individen eller individerna som ska driva det här bolaget. Det är de viktigaste ingredienserna.”

Revisionsberättelsen

Fritiof klargör att Bank Fs agerande vid orena revisionsberättelser är ungefär detsamma som när det förekommer betalningsanmärkningar. Han menar att även i de fallen måste orsaken utredas, men påpekar att en oren revisionsberättelse tyder på att företaget har en icke tillförlitlig företagsledare:

”Det säger ganska mycket om den moralen som finns i bolaget och de som sitter i ledande positioner.”

Fritiof förklarar att en kreditdelegation tar beslut gällande större krediter i Bank F. I de fallen utgör han det kreditförfrågande företagets representant och måste således själv tro på företaget. Vid förekomsten av orena revisionsberättelser blir det därför ännu viktigare att det finns annan information som bevisar att företaget, trots anmärkningen, är kreditvärdiga. Även vid mindre krediter beaktas det faktum att det finns en oren revisionsberättelse. Fritiof anser att det är en varningslampa som kräver långt fler frågor och precisa svar. Han anser att revisorn i de fallen fyller en viktig funktion och att den information som revisorn delger inte kan erhållas på något annat sätt. Informationen från UC upplyser endast om huruvida årsredovisningen är tillstyrkt och om det finns

kommentarer. Den innehåller således inte några detaljerade förklaringar, varför Fritiof anser att revisionsberättelsen är vital.

Lagstadgad årlig revision?

Fritiof tycker att det är svårt att svara på frågan om lagstadgad årlig revision är motiverad i samtliga fall. Vid eftertanke svarar han att ur sitt konsultfinansieringsperspektiv anser han det vara oerhört viktigt att ha ett tillförlitligt material att arbeta utifrån och tycker således att revisionen är motiverad:

”På något sätt så borgar ju revisorn för att det finns ett underlag för siffermaterialet och jag tror att kreditgivare känner sig ganska trygga i den vissheten, faktiskt.”

På frågan om han tycker det är rimligt att inte alla associationsrättsliga former har revisionsplikt förklarar Fritiof att enskilda näringsidkare har ett större personligt ansvar och att det därmed finns ett eget intresse av att allt går rätt till. Även om de olika företagsformerna till viss del har urholkats genom att ägare till mindre aktiebolag oftast får gå i personlig borgen för krediter, menar Fritiof att en enskild näringsidkare har mycket mer att förlora än en ägare till ett aktiebolag. Han tycker att detta per automatik talar för att det finns mer ordning och reda hos de enskilda näringsidkarna. En av anledningarna till att det måste finnas revision i aktiebolagen är att det är en associationsform som snabbt kan säljas. Vid försäljning är det oerhört viktigt att köparen kan förlita sig på siffermaterialet, tillägger Fritiof. Han anser sammanfattningsvis att revisionsplikten är viktig ur många aspekter. Fritiof kan inte se att revisionen skulle kunna vara marknadsefterfrågad. Han kan inte heller se några nackdelar med den nuvarande revisionsplikten ur sitt perspektiv.

Eventuella konsekvenser vid ett borttagande av revisionsplikten

En negativ konsekvens vid ett eventuellt borttagande som Fritiof framhäver är att det skulle bli osäkrare för intressenterna. Framförallt tror han att de anställdas situation skulle försvåras:

”Du ska inte behöva riskera att komma till en arbetsplats och ”du får ingen lön den här månaden för jag har inte gjort så mycket affärer förstår du”. Det måste alltså finnas en viss ordning och reda, och det ser ju revisorn till att det gör, åtminstone en gång per år.”

Fritiof tror vidare att det skulle bli mycket svårare för kreditgivarna i beviljningen eftersom revisionen ändå borgar för att en viss kvalitet upprätthålls. Han tror dock inte att Bank F skulle ställa annorlunda krav på företagen i form av att i större utsträckning kräva borgen och säkerheter. Bank F är ett offentligt utvecklingsbolag och därmed ser Fritiof att det kan vara svårt vid ett borttagande av revisionsplikten att ändå kräva revision, eftersom de då går emot lagstiftarnas grundtanke.

”Nej, vi skulle inte ställa andra krav men det skulle finnas en större osäkerhet i det materialet som presenteras. Det tror jag faktiskt.”

Fritiof berättar att Bank F redan idag betalar för att få tillgång till granskad information om branscher som de inte själva har någon större erfarenhet av. Han kan därför tänka sig att Bank F vid större krediter skulle kunna köpa revision eller oberoende granskning av ett företag om nu revisionsplikten tas bort. Fritiof avslutar diskussionen om revisionens nytta med att säga:

"Jag tror ändå att det är bra för företagaren också att ha en person som även är oberoende från honom, som tittar in och som har en, nästan undersökning, i hans verksamhet. Jag tror att det är bra."

Factoring G

Personlig intervju med Gunnar som är kreditchef i Factoring G där alla kreditbeslut passerar honom. Han ansvarar också för kreditinstruktioner och kreditpolicyfrågor inom företaget. Gunnar var med och startade Factoring G årsskiftet 98/99 och har varit aktiv i bolaget sedan dess.

Kreditbedömningsprocessen

Gunnar förklarar att varje gång en kreditförfrågan kommer in skriver den kundansvarige ett kortfattat kreditPM varefter en kundundersökning genomförs. I denna process studeras kund- och kreditregister, den kundansvarige utreder om kunden har betalningsanmärkningar och om denne finns registrerad hos kronofogden. I processen ingår även att årsredovisningar studeras, basmaterial identifieras, referenser uppsöks och kunden besöks för att få en uppfattning om verksamheten:

"En väldigt, väldigt viktig bit är att man träffar kunden naturligtvis, gärna ute hos kunden. Vi ger sällan kreditgivning till någon som vi bara träffar som bara kommer in och säger att de behöver låna pengar (...) vi gör rätt nogga kontroll på både den som säljer fakturan och på gäldenären i det här fallet."

Factoring G tittar således på helheten och gör en bedömning av situationen. Vid behov av referenser och liknande används de kontaktnät som finns tillhands för att få en uppfattning om det är omdömesgilla personer som står bakom företaget. Utifrån detta antas eller avslås låneförfrågan. Gunnar framhåller att företag vill sälja sina fakturor många gånger är i akut behov av likvida medel och att de har fått nekande svar från banken.

"För man får ju utgå ifrån att de bolagen inte har lika stark balansräkning (...) de kan se rätt risiga ut, de kan ju ligga hos kronofogden faktiskt, men det som är viktigt är deras kunder."

Kravet på gäldenären, det vill säga den som ska betala fakturan, är av naturliga skäl högre. Vid fakturaköp står det säljande företaget för risken att den utställda fakturan saknar substans eller är ogiltig, medan factoringbolaget står risken att gäldenären inte kan betala. Gunnar menar att processen vanligtvis inte skiljer sig åt mellan mindre och större företag. I vissa fall uppstår dock skillnader vid kreditbehandlingen:

"Ibland kan det faktiskt vara så att vi är mer noggranna på mindre företag för att man är väldigt väldigt orolig, tycker jag, framförallt när det gäller fakturaköp att man ska råka ut för en sån här halvskojare."

Den information som Factoring G kräver in vid förfrågningar är den senaste reviderade årsredovisningen, ett utdrag av en så aktuell resultat- och balansräkning som möjligt samt en motsvarande prognos för hela året. Vidare studeras register för att kontrollera om det finns några betalningsanmärkningar och det kan även bli aktuellt att kontakta Kronofogdemyndigheten.

"Jag ringer oftast till kronofogden och kollar (...) ringer man och frågar kan man få rätt mycket information av kronofogden, om de är dåliga betalare."

Gällande de mjuka faktorerna berättar Gunnar att det är det säljande bolaget som blir aktuellt att besöka. I dessa fall är det många gånger erfarenheten och magkänslan som styr, varför kreditbedömningen många gånger blir subjektiv:

"Jag har ju tackat nej till några krediter när jag har känt mycket dåliga vibbar utan att det har stått på de papper de har lämnat fram. Det har inte renderat att man skulle säga nej av det skälet, men jag har sagt nej ändå."

Nyttan med och betydelsen av årsredovisningen

Gunnar framhåller att det är kombinationen av hård och mjuk information som är viktig vid kreditbedömningen. Gunnar är av uppfattningen att det i nästan 90 procent av fallen fungerar att basera beslut på de reviderade siffrorna. Han menar dock att de övriga tio procenten är viktiga, vilket tydliggör att personbedömningen ändå är viktig i Factoring Gs kreditbedömningsprocess. Gunnar berättar att företaget prenumererar på UCs upplysningstjänst och alla registrerade kunder finns inlagda i detta system, vilket gör att Factoring G automatiskt får information då det sker förändringar i företagen. Information om kreditrating samlas också in, men företaget lägger inte alltför stor vikt vid detta.

Gunnar menar att den reviderade årsredovisningen är en viktig utgångspunkt gällande hur det säljande bolaget ser ut. Han framhåller dock vikten av att få en uppfattning om företagets nuvarande situation eftersom saker och ting kan vända snabbt, både på gott och ont. Gällande gäldenären används ofta scoring som underlag. Årsredovisningen blir inte aktuell att beakta i samtliga fall utan främst i de fall när gäldenären behövs studeras närmare. På frågan om hur stor andel som den reviderade årsredovisningen utgör svarar Gunnar:

"Jag tror att vi lägger nog större vikt på den aktuella situationen, de siffermaterialen man kan få fram där och det som har hänt runt omkring än på den gamla årsredovisningen. Om vi ska sätta nån procentsats så skulle jag nog säga att den väger väl, vad ska vi säga, kanske 25 procent nånting sånt där."

Årsredovisningen beaktas i ett inledande skede av kreditbedömningsprocessen. Gunnar menar att han främst studerar och analyserar balans- och resultaträkning, samt noter. Revisionsberättelse undersöks och Gunnar konstaterar om den är ren eller oren. Gunnar framhåller att det vanligtvis inte finns så utförlig information i förvaltningsberättelsen. Han ställer sig således inte helt främmande inför en förenkling av revisionens omfattning och att andra kriterier ställs upp för en revision av mindre aktiebolag än vad som gäller idag. Gunnar anser att nyttan med revisorns arbete är att det utgör en kvalitetsstämpel. Han menar vidare att en direktkontakt med revisorn endast förekommer i vissa fall då revisionsberättelsen är oren.

Gunnar menar att han i vissa fall baserar ett kreditbeslut på oreviderad information. Han nämner att det senast reviderade bokslutet kan vara inaktuellt. Gunnar nämner också en annan situation:

"Där kommer ju in andra faktorer som att man ändå tror på personerna bakom det här, det verkar vara vettiga människor, det kanske finns några referenser, deras kunder ser väldigt bra ut, det är det man bygger det på då."

Revisionsberättelsen

På frågan om ett företag kan beviljas kredit trots att deras revisionsberättelse är oren svarar Gunnar att det i detta läge blir aktuellt att beakta orsaken till anmärkningen. Han menar att det många gånger finns en vettig och godtagbar förklaring och att han i dessa fall konsulterar revisorn för en mer ingående förklaring. I de fall felet inte är alltför grovt, samt om företaget rättat till misstaget får inte anmärkningen så stor betydelse. Gunnar nämner dock en omständighet under vilken de inte beviljar kredit. Detta händer om både bolaget och personen bakom har ett flertal betalningsanmärkningar. Gunnar menar att Kronofogdemyndigheten sitter inne med mycket information som han anser vara användbar. I övrigt anser han det vara svårt att erhålla samma typ av information som revisorn tillhandahåller på något annat sätt.

Lagstadgad årlig revision?

Gunnar ser en möjlighet i att man skulle kunna undanta vissa mindre bolag. Samtidigt framhåller han skillnaderna gällande personligt ansvar beroende på associationsform, vilket motiverar de ökade krav som aktiebolagsformen medför. Längre fram i diskussionen nämner dock Gunnar att skillnaden mellan mindre aktiebolag och motsvarande handelsbolag i praktiken inte är så stor. Detta eftersom Factoring G ofta kräver in en personlig borgen från det mindre aktiebolaget. Han uppskattar dock det system som finns i Sverige i dagsläget:

”Det jag tycker är väldigt bra just i Sverige jämfört med andra länder är att vi har väldigt bra statistik, allting registreras både för privatpersoner och för företag och det innebär att man kan få fram väldigt bra information om ett företag.”

Gunnar anser att analysföretag skulle kunna utgöra ett alternativ till dagens revision, där analytiker bistår med rekommendationer om företag. Han anser dock att han företrädesvis anser att revisionsplikten ger upphov till fördelar. Den utgör en oberoende kvalitetsstämpel eftersom en ekonomiskt utbildad person har granskat och analyserat företagets räkenskaper. Tanken på att helt skippa den känns inte bra, menar han.

Eventuella konsekvenser vid ett borttagande av revisionsplikten

Gunnar är av uppfattningen att klimatet på kreditmarknaden skulle bli tuffare för mindre aktiebolag som inte är reviderade vid ett borttagande av revisionsplikten.

”Jag tror att en sådan situation skulle innebära att vederbörande får ställa egna säkerheter och personliga säkerheter istället, så struntar man i bolaget och bedömer privatpersonen.”

Gunnar tror inte att Factoring G skulle komma att kräva reviderat material i samtliga fall i ett scenario där revisionsplikten slopats. Han tror att de skulle kunna bortse från detta i de fall det finns en bra betalande kund på andra sidan. Gunnar har svårt att se att de generellt skulle vara beredda att betala för den finansiella informationen utan menar att kostnaden bör bäras av kunden.

Factoring H

Personlig intervju med Harald som är kreditchef på Factoring H och således ansvarar för kreditavdelningen. Harald sitter även med i ledningsgruppen och har jobbat på Factoring H i fyra år.

Kreditbedömningsprocessen

Harald beskriver att de som vill sälja sina fakturor till Factoring H ofta är kunder som har svårigheter att erhålla krediter av bankerna. Detta eftersom dessa företag ofta inte ser så bra ut och det inte är ovanligt att dessa har problem med likviditeten. I ett inledningsskede görs en bedömning av det säljande företaget och säljaren samlar in det material som behövs. Syftet med denna fas är att erhålla så mycket information och få en så bra bild som möjligt av företaget. En ytterligare del i processen är att samtliga företag besöks. Harald menar att en kreditbedömning sedan görs av gäldenären. Gällande de övertagna fakturorna görs kontroller med hjälp av stickprover. Samtliga fakturor synas således inte.

Nyttan med och betydelsen av årsredovisningen

Harald anser att den reviderade årsredovisningen har stor betydelse i kreditbedömningsprocessen. Han tillskriver således revisorns jobb stor betydelse utifrån sitt perspektiv och menar att den reviderade årsredovisningen utgör en grundsten. Harald menar att informationen från kreditupplysningen blir viktig i beslutsprocessen. I denna upplysning finns den reviderade balans- och resultaträkningen att tillgå. UCs tjänst används frekvent eftersom Factoring H tar en kreditupplysning vid varje kreditförfrågan. Deras material används sedan kontinuerligt och jämförs med resultatet från tidigare räkenskapsår för att kunna se trender och ekonomiska utvecklingar i företaget. Han menar att den reviderade årsredovisningen utgör mer än 50 procent av beslutsunderlaget vid kreditbedömningar. Harald framhåller dock att informationen i den reviderade årsredovisningen många gånger är gammal och ibland inaktuell. Han framhåller att uppdaterad information, från exempelvis ett företags ekonomiavdelning, i dessa fall kan vara att föredra. Han använder sig även av framtids- och riskprognoser i arbetet. Harald menar att årsredovisningen beaktas dels inledningsvis men även kontinuerligt i kreditprocessen.

Harald menar att han företrädevis använder sig av den information som ingår i den upplysning UC tillhandahåller, det vill säga den reviderade balans- och resultaträkningen. När det handlar om mindre aktiebolag tar han endast i undantagsfall fram företagets fullständiga årsredovisning. Detta händer exempelvis då han vill undersöka specifika noter eller liknande. Han menar att UCs tjänst är mycket användbar eftersom den ger en snabb översikt av situationen i bolaget. I branschen handlar det om att ta snabba beslut och därför är tjänsten mycket ändamålsenlig.

”När det är så små belopp då gör man den snabba bedömningen. Ju större belopp och ju mer osäkert då måste man in och granska.”

I anslutning till detta berättar Harald att han sällan har någon direkt kontakt med revisorn. Eftersom antalet fakturor, och därmed antalet företag, som Factoring H handlar med är mycket stort finns det inga möjligheter att kolla upp respektive företag på en djupare nivå än just utifrån den översiktliga balans- och resultaträkningen. Kravet på tempo i besluten bidrar också till att revisorn sällan konsulteras. Den nytta Harald ser med revisorn och dennes arbete är den kvalitetsstämpel som revisionen skapar samt att en oberoende part har granskat företagets räkenskaper och garanterat att det inte föreligger några väsentliga fel.

På frågan om Harald skulle vara beredd att bevilja ett företag kredit baserat på oreviderat material svarar Harald att det händer vid mindre krediter. Då baserar han sitt beslut på aktuella balans- och resultaträkningar eventuellt kompletterat med tidigare erfarenheter gällande personen. Detta är dock inte frekvent förekommande.

Revisionsberättelsen

När ett företag har en oren revisionsberättelse studerar Harald vilken grad anmärkningen har. Om revisionsberättelsen är oren på grund av att företaget exempelvis har betalat in skatt eller sociala avgifter för sent försöker Harald få reda på orsaken till varför de betalats in för sent och om företaget har satt det i system. Han försöker erhålla en förklaring genom att undersöka situationen närmare. Vid behov kontakter Harald revisorn, efter acceptans från företaget, för att erhålla ett klagörande av situationen. Han ser allvarligt på indicier och anmärkningar som att aktiekapitalet är förbrukat eller att tillgångarna är för högt värderade. Han menar att han i vissa fall bortser ifrån att revisionsberättelsen är oren. Detta är dock inte vanligt eftersom revisorns uttalande ofta har stor betydelse.

Lagstadgad årlig revision?

Harald anser att ett borttagande av revisionsplikten inte är motiverat utan han vill ha den kvar:

”Jag tycker att det ska vara en revisor som kollar. Eftersom jag har hållit på rätt mycket med redovisning så vet jag hur lätt det är, vad det finns för möjligheter att fixa till balans- och resultaträkning om man vet att det är ingen som kommer och kollar.”

Han tycker således att alla bör ha en revisor som granskar och är av uppfattningen att när det är ett mindre företag handlar det inte om så många transaktioner, varför revisionen genomförs relativt snabbt. På frågan huruvida det finns något annat alternativ att ersätta revisionen med svarar Harald att det säkert skulle gå att uppnå, frågan är bara om den relativa enkelheten bibehålls, menar han. Ur sitt perspektiv har han svårt att se en marknadsstyrd revision som ett praktiskt och möjligt alternativ eftersom det i factoringbranschen handlar om snabba beslut. Företagen som säljer fakturor behöver likvida medel snabbt och det handlar om att på ett enkelt och någorlunda tillförlitligt sätt besluta om att bevilja eller avslå kreditförfrågan. Ett framtida scenario där användarna av årsredovisningen skulle behöva efterfråga revisionen skulle inte vara gynnsamt för factoringbranschen då mycket av den signifikanta snabbheten skulle gå förlorad. Han tror samtidigt att det är väldigt få företag som inte är beroende av krediter, varför en situation som bygger på marknadsefterfrågad revision skulle skapa en liknande situation för de mindre aktiebolagen som den vi har idag, med revisionsplikt. Harald ser således sammantaget många fördelar med revisionsplikten men har svårt att identifiera några egentliga nackdelar.

Eventuella konsekvenser vid ett borttagande av revisionsplikten

De negativa konsekvenser Harald kan tänka sig att avsaknad av revision i mindre aktiebolag skulle ge upphov till är att kreditgivare skulle agera på ett annat sätt vid kreditförfrågningar:

”Vi kanske inte skulle bevilja krediter, det skulle bli ett hårdare klimat.”

Harald framhåller att granskningsprocessen skulle förändras radikalt. Enligt Harald skulle Factoring H sannolikt kräva in reviderat material i en eventuell framtid utan krav på revision. I ett sådant läge ställer han sig främmande till att betala för granskad finansiell information. Harald menar istället att denna kostnad ska ligga på kunden, precis på samma sätt som den gör idag.

Factoring I

Personlig intervju med Ivar och Isak vilka båda arbetar på Factoring I. Ivar är ansvarig för factoringkrediter och sitter med i kreditkommittén. Han har jobbat på Factoring I sedan 1997 och har innehaft sin nuvarande position sedan 2000. Isak är ansvarig för krediterna inom fakturaköp och har visst personalansvar inom gruppen. Han har jobbat på Factoring I sedan 1989 och har innehaft sin nuvarande position sedan 2000.

Kreditbedömningsprocessen

I ett inledande skede av kreditbedömningsprocessen tar säljaren kontakt med kunden och samlar in relevant information som används av kreditkommittén. Innan kunden besöks tas en kreditupplysning på företaget för att se om det överhuvudtaget finns något att hämta. Vid besöket skapar säljaren sig en uppfattning om företaget och dess ledning. Ytterligare information som blir viktig är reskontralistor i syfte att kunna skapa en bild av gäldenärerna och för att kunna undersöka deras betalningshistorik. Ivar nämner att årsredovisningen självklart också krävs in tillsammans med uppdaterade balans- och resultaträkningar. När det handlar om nystartade bolag, där historiken inte är så lång, blir budgetar och kalkyler viktiga underlag. Med detta som underlag tas beslut i kreditkommittén eller, om det handlar om större belopp, högre upp i organisationen. Isak menar att kreditbedömningsprocessen inte skiljer sig beroende på företagsstorlek gällande noggrannhet. Han menar att det dock ligger i sakens natur att det i praktiken ställs krav på mer information när det handlar om större företag och större krediter.

Nytan med och betydelsen av årsredovisningen

Isak framhåller att Factoring I fokuserar mycket på de mjuka informationsdelarna och personerna bakom företaget blir viktiga aspekter att beakta. I mindre företag blir personen bakom och dennes engagemang viktigt eftersom det är företagaren som ska driva företaget framåt. Han menar dock man inte kan bygga kreditbedömningen på detta:

”Sen givetvis så tittar vi på den information vi får genom årsredovisningar, så det är svårt att ställa detta i relation till varandra.”

Ibland kan det dock vara så att det siffermässiga materialet är acceptabelt, men att magkänslan säger något annat. I dessa fall kan det, trots godtagbara siffror, bli aktuellt att neka krediten. Isak menar att Factoring I tar kreditupplysningar på alla kunder, samt de som ska borga för avtalet. Rating beaktas också, men denna information väger inte så tungt vid besluten.

Gällande hur stor betydelse den reviderade årsredovisningen har i mindre aktiebolag uttrycker Ivar att det är svårt att kvantifiera exakt eftersom det till stor del är beroende av omständigheterna i övrigt. När vi ställer frågan om det är mer eller mindre än 50 procent svarar han att den i så fall utgör något mindre än 50 gällande denna typ av företag.

Allmänt menar Isak att garantin att en ekonom har granskat siffrorna betyder mycket och ger upphov till ett stort värde. Det skapar en kvalitetsstämpel som han uppskattar. Något som Ivar är mindre nöjd med är det faktum att mindre aktiebolags årsredovisningar lämnas in långt in på det nya året. Informationen är således relativt inaktuell. Eventuellt skulle en förenklad form av revision för mindre företag här utgöra ett alternativ. På frågan om när den reviderade årsredovisningen blir viktig att beakta svarar Isak att den blir aktuell i ett tidigt skede av kreditbedömningsprocessen:

”När vi ska titta på krediten i kreditkommittén, då vill vi ha den med oss.”

Factoring I använder också årligen reviderat material från samtliga befintliga kunder. Det är således inte endast i ett inledande kreditförfrågningskede som detta blir aktuellt, utan även vid den löpande kreditbevakningen för att kontinuerligt vara uppdaterad på hur bolagen utvecklas. Gällande gäldenären använder sig Factoring I alltid av kreditupplysning, där den reviderade balans- och resultaträkningen finns tillgänglig. Vid kontrollen av gäldenären nyttjar Ivar och Isak inte hela årsredovisningen i standardprocessen.

Ivar och Isak menar att de vanligtvis inte har löpande kontakt med revisorn utan deras huvudsakliga nytta med revisionen är den kvalitetsstämpel och garanti som granskningen i sig ger upphov till. Isak nämner att det i vissa undantagsfall kan aktuellt med att kontakta revisorn och då handlar det ofta om klargöranden eller förtydliganden. Detta hör dock inte till vanligheterna.

Ivar menar att de i praktiken ibland beviljar kredit baserat på oreviderad information. I de fall företagen är nystartade finns ingen historik, varför Factoring I är tvungna att göra bedömningar utan reviderat material. De anser dock inte att en förtroendeingivande person i styrelsen eller ledningen utgör ett tillräckligt kriterium. Vanligtvis kräver Factoring I istället även in en säkerhet utanför företaget, exempelvis personlig borgen.

Revisionsberättelsen

En oren revisionsberättelse betyder inte att företaget konsekvent nekas kredit utan Ivar berättar att det är viktigt att studera orsaken bakom. Förfrågan kan accepteras om företaget kan lämna en godtagbar förklaring. I vissa situationer är det dock under inga omständigheter aktuellt att lämna krediter. Det kan till exempel handla om att aktiekapitalet är förbrukat utan att en kontrollbalansräkning är upprättad. Det faktum att företaget inte betalat sina sociala avgifter i tid ser emellertid Ivar vanligtvis inte som något större hinder för att bevilja kredit:

”Man har sett att de släpar ganska mycket med sina skatter, men de betalar dem alltid. Det är väl kanske just därför de behöver tjänsten fakturaköp. De har inte pengar utan de måste vänta till att kunden betalar för att kunna betala det här så det är ju ganska naturligt att de söker just den tjänsten.”

Isak anser inte att han kan erhålla liknande information som revisorn delger på annat sätt. Han menar dessutom att detta instrument är mycket viktigt i många av deras krediter.

Lagstadgad årlig revision?

Ivar och Isak är eniga om att revisionsplikten är motiverad för samtliga aktiebolag sett ur deras perspektiv.

”Man vet att det är en revisor som har tittat på den, det betyder ganska mycket tycker jag, alltså det är en ekonom som har tittat på det som vet vad den ska titta på. Om någon bara lämnar in siffror, vem kan gå i god för att de siffrorna är okej?”

De anser vidare att om man driver ett bolag så ska man driva det på rätt sätt, varför de anser att nuvarande regler är motiverade och således bör vara kvar. De menar att den nuvarande distinktionen i revisionskrav mellan mindre aktiebolag och mindre handelsbolag är motiverad, trots den personliga säkerhet de ibland kräver av mindre aktiebolag. Isak bedömer att den nuvarande regleringen kring revisionen, där revisorn har ett regelverk att leva upp till, utgör en tillfredsställande kontrollfunktion. Han menar att det förmodligen skulle kunna framarbetas andra alternativa metoder, men han är fullkomligt nöjd med hur systemet ser ut idag. Ivar och Isak har därför svårt att se några nackdelar med att revisionsplikten omfattar samtliga aktiebolag.

Eventuella konsekvenser vid ett borttagande av revisionsplikten

I ett tänkt scenario där vissa aktiebolag inte revideras tror Ivar att Factoring I skulle kräva in mer information från kunden i kreditbedömningsprocessen. Ytterligare tänkbara konsekvenser är att det skulle komma att ställas högre krav på borgensmän och ställda säkerheter. Ivar tror således att klimatet på kreditmarknaden skulle blir tuffare. Förmodligen skulle Factoring I fortfarande ställa krav på reviderade finansiella siffror för att erhålla krediter. Ivar anser det inte vara omöjligt att till viss del betala för revisionen. Det handlar om ett förhandlingsläge där kostnaden får ställas mot vad som erhålls och uppnås med hjälp av revisionen.

Factoring J

Personlig intervju med Johan som är affärsområdeschef på Factoring J och anställd sedan 1999. Johans arbetsuppgifter består i att göra kreditbedömningar för att kunna bevilja eller avböja krediter, men han sköter även, tillsammans med två andra, all administration kring factoringprocessen. Detta inkluderar att ta fram uppgifter om gäldenären, bevaka eller betala ut pengar och även att skicka ut påminnelser.

Kreditbedömningsprocessen

När ett företag vill sälja sina fakturor till Factoring J registreras kunden först varefter en upplysning från UC tas fram. Upplysningar tas även fram för respektive gäldenär och utifrån dem bestämmer Johan vilka fakturor som kan accepteras. UC har riskklasser mellan ett och fem, där ett betyder högst risk och Factoring J har en policy att de endast köper fakturor i riskklasserna tre, fyra och fem. I vissa undantagsfall accepteras fakturor där det betalande företaget befinner sig i riskklass ett och två. Detta i de fall de trots riskklassen kan anses vara kreditvärdiga:

”Vissa stora bolag, börsföretag och andra, de drar ju på sig betalningsanmärkningar och dylikt. Och det är ganska vanligt, så där kan vi inte säga att vi köper mot ett bolag som måste vara absolut rent. Men om det är ett mycket litet bolag som bara omsätter ett par hundratusen och de drar på sig en liten anmärkning då är det varningstecken med en gång.”

Vid en bedömning av sannolikheten att gäldenären inte betalar fakturan ställs denna risk i relation till gäldenärens omsättning. På så sätt kan Factoring J bedöma om det är ett stort åtagande för det enskilda företaget att bära och får på så sätt en uppfattning om den totala

risk. När det handlar om större och välkända företag som är gäldenärer blir kontrollen av företagets ekonomiska ställning inte lika viktig eftersom konkursrisken är nästan obefintlig. Det blir viktigare att kontrollera att båda parter i avtalet är överens om fakturabeloppet och i en del fall kräver Factoring J en skriftlig bekräftelse.

Det svåraste momentet i kreditbedömningsprocessen är att upptäcka ekonomisk brottslighet. Det finns en risk att kredit beviljas på ogiltiga fakturor och då handlar det främst om fakturor ställda till mindre okända företag. I de fallen stämmer Johan av med gäldenären att fakturan är giltig, men i vissa fall är det ett arrangemang mellan kunden och gäldenären. Fakturor ställda till större och välkända företag är nästan uteslutande riktiga eftersom de är svåra att förfalska.

Johan förklarar att underlaget i kreditbedömningsprocessen utgörs av UCs upplysning och den anses tillförlitlig om revisorn har tillstyrkt alla siffror. I de fall som det finns kommentarer från revisorn i upplysningen går Johan vidare och tar fram företagets årsredovisning för att få en mer ingående förklaring till kommentaren. Johan anser att UCs upplysningar är tillförlitliga då det är bankernas upplysningscentral och han menar att det i princip aldrig förekommer osanna uppgifter.

Nytan med och betydelsen av årsredovisningen

Johan anser att årsredovisningen har stor betydelse eftersom UC utgår från den vid skapandet av företagsupplysningar:

”Så det här är ju vitalt, utan den här kan vi inte göra någonting. Vi köper ju aldrig en faktura utan att ha en upplysning att bygga det på.”

Speciellt balans- och resultaträkningen anser Johan är viktig. Han bedömer att den reviderade årsredovisningen utgör 90 procent av beslutsunderlaget. Årsredovisningen används i samtliga fall, oavsett om Factoring Js kund är stark eller svag och beaktas främst före attest, det vill säga innan utbetalningen sker. Framförallt blir årsredovisningen viktig med tanke på den mängd fakturor som hanteras utan någon personlig kontakt med gäldenären. På frågan om när Factoring J tar kontakt med gäldenärerna personligen svarar Johan att detta händer när det handlar om större fakturor.

Johan kan inte se att omfattningen på årsredovisningen skulle kunna minskas eftersom alla delarna är nödvändiga. Han framhäver dock att det är svårt för honom att uttala sig i frågan eftersom de främst använder årsredovisningen genom UC. Johan förklarar vidare att kreditbeslut i en del fall kan baseras på oreviderad information då det saknas registrerade bokslut. Så är fallet när det handlar om nystartade bolag. Kredit kan i dessa fall beviljas om det inte finns några anmärkningar hos kronofogden och om någon styrelseledamot inte har klassats ner av UC på grund av tidigare misskötta styrelseuppdrag.

Revisionsberättelsen

Johan anser att anmärkningar i revisionsberättelsen kan vara olika allvarliga. Factoring J tar inte så allvarligt på om ett företag har fått anmärkning för att de lämnat in

årsredovisningen för sent. Johan tittar dock på om det finns anmärkningar som återkommer från år till år och som kan tyda på att företagsledningen är slarvig:

”Jag tycker i alla fall att man ska se upp med sådana bolag för att det är ju en dålig trend. Men en gång det är ingen gång.”

För Factoring J kan det dock vara ganska avgörande att revisionsberättelsen är ren eftersom de då i sin tur kan kreditförsäkra fakturan i sitt försäkringsbolag. Försäkringsbolaget accepterar överhuvudtaget inte att det finns några anmärkningar. Johan anser inte att den information som revisorn delger genom revisionsberättelsen kan erhållas på något annat sätt. Även om Factoring J har kontakt med både Kronofogdemyndigheten och Skatteverket i olika ärende för att kontrollera uppgifter menar Johan att revisorn är nödvändig och att denne fyller en viktig funktion:

”Det har vi ju inte möjlighet att få. Det är ju revisorn som har varit längst inne i skrymslena hos företaget som han reviderar, och träffat de här människorna. Kan han inte skriva under att han har granskat företagets räkenskaper och bokföring då kan vi ju aldrig få del av den informationen.”

Lagstadgad årlig revision?

Johan anser att lagstadgad årlig revision är motiverad för samtliga aktiebolag eftersom han har svårt att se hur siffrorna annars skulle kunna anses vara tillförlitliga. Dessutom menar han att den juridiska bolagsformen kräver det eftersom styrelsen endast ställs ansvariga om Aktiebolagslagen inte efterlevs. I exempelvis handelsbolag är företagarna alltid personligt ansvariga och av den anledningen kan det vara skäligt att undanta dessa från revisionsplikten:

”Är det en privatperson så har han otroligt mycket att förlora om han åker på det privat för sitt handelsbolag, men många tillåter att göra dåliga affärer, men då sitter vi där med en fordran mot ett aktiebolag som går i konkurs och sen är styrelsen inte ansvarig för de har skött alla sina saker.”

På frågan om det finns något alternativ till revisionen svarar Johan att eventuellt skulle en firmatecknare kunna intyga räkenskaperna på heder och samvete. Efter vissa funderingar konkluderar han dock att det blir svårt att ersätta revisionen eftersom sanningen inte är absolut:

”Tycker någon att hans lager är värt 50 000, då kan han motivera det med att det är jättefina varor. Men revisorn ser det kanske mer utifrån lägsta värdets princip. Företagaren fattar kanske inte att det inte går att ta ut de priserna längre, man är ju inte opartisk när det gäller ens egen verksamhet.”

Med tanke på Factoring Js korta ledtider vid kreditgivning menar Johan att en marknadsefterfrågad revision skulle göra det svårt, för att inte säga omöjligt, för factoringbolaget att fatta de snabba beslut som är en förutsättning för att agera i branschen. Johan anser att han har tillit till revisorn och dennes granskning. Factoring J har sällan direkt kontakt med revisorn men Johan tycker att dennes arbete ger underlaget en kvalitetsstämpel. Om det skulle förekomma oegentligheter från revisorns sida kan factoringbolaget under vissa förutsättningar stämma revisorn för att få ut ersättning för åsamkad skada. Gällande ekonomisk brottslighet försöker Factoring J kartlägga vilka revisorer som har varit inblandade i tvivelaktiga företag och kan därmed undvika dessa revisorer i framtiden. Nackdelen med revisionsplikten tycker Johan är just de fallen där kvaliteten på revisionen kan ifrågasättas eftersom intressenterna invaggas i en falsk trygghet. Johan förklarar att Factoring J i dessa fall kan komma att bevilja kredit på

felaktiga grunder om revisorn har skrivit under räkenskaperna utan att göra den granskning som krävs. Detta kan få dyra konsekvenser för factoringbolaget.

Eventuella konsekvenser vid ett borttagande av revisionsplikten

Johan ser inget positivt med att revisionsplikten skulle slopas för en del aktiebolag utan menar att det endast skulle bli svårare för kreditgivare att göra sitt jobb:

”Det skulle ta mycket längre tid hela jobbet. Skulle vi börja ringa, så ska det skickas material och tas fram, alla har ju så mycket att göra hela tiden också. Bara att komma fram i telefon till rätt gubbe, och faxen är trasig och han har semester. Vi lever ju på snabbhet.”

Johan menar att Factoring J skulle vara beredda att betala för att få tillgång till granskad finansiell information om revisionsplikten tas bort. Han menar att de redan idag betalar både till kreditförsäkringsbolaget och UC. Slutligen poängterar Johan vikten av att årsredovisningen är reviderad. Han menar att det är kärnan i deras arbete att de kan utgå ifrån och lita på siffrorna i underlaget.

Leasing K

Personlig intervju med Konrad som är VD på Leasing K. I hans arbetsuppgifter ingår bland mycket annat löpande kreditgivning. Konrad startade, tillsammans med några kollegor, Leasing K 1989 och har sedan dess varit verksam i företaget.

Kreditbedömningsprocessen

Leasing K leasar endast ut bilar. Konrad berättar att Leasing K oftast får personliga rekommendationer gällande nya kunder. Företaget har ingen direkt distributionskanal och annonserar inte om sina tjänster. Han menar att kundstocken som de har idag är 15 års ackumulerade kundkontakter eftersom det hör till ovanligheterna att kunder lämnar företaget. Vid nya kundkontakter tar Konrad regelmässigt en kreditupplysning på kunden. Det som Konrad främst fokuserar på är huruvida kunden har några betalningsanmärkningar. En betalningsanmärkning behöver dock inte betyda att kunden nekas kredit. I de fall det finns personliga rekommendationer kan dessa väga upp för betalningsanmärkningen. Konrad menar att det nästan aldrig händer att han beställer en fullständig årsredovisning utan nöjer sig i flertalet av fallen med den information som erhålls från UC, det vill säga den reviderade balans- och resultaträkningen. En fullständig årsredovisning blir dock aktuell i de fall det handlar om stora engagemang. Konrad berättar att under ett år beviljas på Leasing K ungefär 500 krediter och under samma tidsperiod hämtas ungefär fem fullständiga årsredovisningar ut från PRV. I de fall en gammal, ”problemfri” kund ansöker om krediter tar Leasing K vanligtvis inte en upplysning på denne. Förutsättningen är att betalningshistoriken ser bra ut och att denne betalat fakturor punktligt. Vad ska vi då med en upplysning till, menar Konrad. Han nämner att orsaken till Leasing Ks agerande till viss del förmodligen kan förklaras med att kundstocken håller hög kvalitet och menar att de tack vare detta inte behöver gå efter så mycket formalia. Konrad menar att ett visst naturligt urval sker innan kunderna når Leasing K eftersom företaget till stor del använder sig av personliga rekommendationer. I kreditbedömningsprocessen blir, förutom betalningsanmärkningar, företagets ålder viktigt att beakta. När det handlar om ett ungt företag kräver ofta Leasing K personlig borgen. Konrad menar att verksamheten är utsatt för störst risk de första tre åren:

"Har ett företag överlevt tre år så sjunker risken med att det går åt skogen betydligt eftersom då är de etablerade och har kunder, saker och ting fungerar."

Konrad menar att det faktum att det finns en säkerhet med i bilden gör att företagets risktagande minskar. Eftersom Leasing K endast leasar ut standardobjekt är säkerheten relativt lätt att bedöma på förhand. Därför blir inte kreditbedömningsprocessen lika svårbedömd för Leasing K som för till exempel en bank. Konrad menar att detta kan vara en förklaring till varför företaget inte är så hårda gällande reviderat material.

Nyttan med och betydelsen av årsredovisningen

Konrad menar att personliga rekommendationer och tidigare erfarenheter blir mycket viktiga i beslutsprocessen. Han framhåller att mjuka värden således är högst väsentliga. UCs information utgör också en viktig del i processen. Konrad påpekar att den fullständiga, reviderade årsredovisningen har minimal betydelse när Leasing K ger krediter. När det är aktuellt med en fullständig årsredovisning beaktas den vid årliga genomgångar av kreditengagemang, men då handlar det företrädevis om större bolag.

På frågan om vilka delar i årsredovisningen Konrad företrädevis beaktar svarar han balans- och resultaträkningen, eftersom han vill få en uppfattning hur mycket eget kapital företaget har och vilket resultat det uppvisar. Med eftertryck yttrar han att hela notsystemet är oväsentligt och ointressant utifrån hans perspektiv och han syftar bland annat på informationen om fördelningen av kvinnor och män:

"Jag anser att det är fruktansvärt slöseri med tid som bedrivs i det här landet med alla dessa noter och grejer. Redovisning är en sak men alltså "hur många kvinnliga anställda det ska vara i en sån där kiosk" vet du, vem bryr sig."

Fullständiga årsredovisningar har således väldigt liten betydelse med tanke på den lilla andel som hämtas från PRV. Det faktum att noterna tillägnas minimal uppmärksamhet är ytterligare ett exempel på det begränsade användandet. Nyttan med detta är således starkt begränsad, menar Konrad. Han är av uppfattningen att det skulle räcka att lämna in en deklARATION för mindre aktiebolag. Konrad fortsätter sitt resonemang och framhåller att han anser att det nuvarande regelverket är alltför omfattande för de mindre företagen:

"Det här att Aktiebolagslagen i stort sett är likadan för litet som stort bolag, fullständigt vansinnigt. Alltså det är en större kostnad att ta fram allt material än man tror."

Han poängterar dock att han inte är motståndare till upprättandet av årsbokslut utan det han framförallt opponerar sig mot är omfattningen på revisionen och notsystemet med alla specifikationer. I Leasing Ks kreditbedömningsprocess är det högst väsentligt att beakta de mjuka faktorerna. Leasingföretaget förlitar sig mycket på personliga rekommendationer och tidigare erfarenheter. Det händer att det kommer förfrågningar från kunder som nekats kredit hos andra leasegivare som Leasing K accepterar som kunder då de ser potential på andra punkter. Processen är således mer flexibel:

"I och med att vi är delägare så är vi lite sugnare på att göra affärer, så vi väger in andra grejer i det hela. Vi tänker lite annorlunda än de andra (...) Men ibland får man passa sig för som regel är det ju på goda grunder som de andra har nekat."

I de situationer en skötsam, befintlig kund kommer med en kreditförfrågan hör det till ovanligheterna att dennes årsredovisning beaktas. Den personliga kontakten och relationen väger således tungt och kan väga upp avsaknaden av årsredovisningen. När det handlar om nya kunder kan en namnkunnig styrelseledamot vara tillräckligt för att skapa ett förtroende för det nya företaget.

Revisionsberättelsen

Konrad påpekar att det aldrig är bra med en oren revisionsberättelse. För sent betalda skatter och avgifter är inte ett bra tecken, men han ser allvarigare på om företaget har betalningsanmärkningar gentemot leverantörer. På frågan om Konrad anser att han skulle kunna få reda på den typ av information som revisorn tillhandahåller på något annat sätt svarar han att information om exempelvis betalningsanmärkningar är känt långt tidigare än när det uppmärksammas i revisionsberättelsen:

”En reviderad årsredovisning görs ett halvår i efterskott, betalningsanmärkningar har alltid kommit före. Det är väldigt sällan man får se ett bra bokslut och så kommer betalningsanmärkningar i efterhand. Betalningsanmärkning har ju alltid inträffat före.”

Konrad menar att denna information vanligtvis inte tillför något i det här läget, eftersom den förmodligen redan är känd genom upplysningstjänsten.

Lagstadgad årlig revision?

Konrad anser inte att lagstadgad årlig revision bör krävas för samtliga aktiebolag, utan hänsyn borde tas till verksamhetens omfattning och ägarbild. För företag som agerar på en kapitalmarknad anser Konrad att revisionsplikten är motiverad eftersom framförallt ägarna i dessa fall har intresse av hur verksamheten går. Han anser dock att den även i dessa fallen bör ske på frivillig basis och inte genom tvång. På frågan om vilka kategorier företag som bör undantas från revisionsplikt svarar Konrad:

”De som absolut kan undantas det är ju såna enmansbolag där man och hustru eller mannen äger, det finns en ägare bara, de borde undantas.”

Konrad ställer sig tveksam till de argument som framställts i debatten gällande de associationsrättsliga skillnaderna. Han menar att det begränsade ansvaret i det mindre aktiebolaget i praktiken inte existerar:

”Jag tycker det är väldigt överskattat det här med att man säger att man bara riskerar de pengar man satsat, för i nästan alla lägen så har man ju krav på personlig borgen, ändå. Men det förs gärna fram i debatten för att det låter så förbaskat fint men i praktiken så vet jag inte riktigt.”

Konrad menar att ett alternativ till kravet på årlig revision skulle kunna vara en behovsstyrd granskning. Han menar att i de fall företag behöver krediter skulle de genomgå en granskning. I Leasing Ks fall skulle granskningsprocessen dock inte förändras i nämnvärd utsträckning eftersom de vanligtvis inte ställer krav på en reviderad årsredovisning.

De fördelar Konrad kan se med revisionsplikten är att det utgör en kontrollfunktion som i vissa fall kan vara ändamålsenlig. Han menar även att revisionen bidrar till att en ekonomiskt kunnig person utvärderar företaget. När det handlar om mindre aktiebolag saknas ofta en ekonomifunktion och bristen på ekonomisk kompetens är ofta tydlig. Här

har en redovisningskonsult, och kanske inte nödvändigtvis en revisor, en uppgift att fylla, menar Konrad. Han ställer sig slutligen frågande inför revisionstvangen, men framförallt inför omfattningen på revisionen som mindre företag måste genomgå.

Eventuella konsekvenser vid ett borttagande av revisionsplikten

Konrad antar att det i Leasing Ks fall inte skulle innebära några större konsekvenser i ett framtida scenario där revisionsplikten inte finns. Företagets kreditbedömningsprocess skulle således förbli relativt opåverkad. Detta grundar Konrad på att företaget i nuläget inte efterfrågar reviderade årsredovisningar i någon större utsträckning eftersom det främst fokuseras på kvalitativa variabler. I de fall Leasing K skulle vara i behov av tillförlitligt material kan Konrad tänka sig att de skulle efterfråga tjänsten av experter. Vem som ska stå kostnaden för denna kontroll kommer förmodligen att avgöras från fall till fall som i normala affärsmässiga förhandlingar.

Leasing L

Personlig intervju med Ludvig som arbetar med leasing och beviljar investeringskrediter till företag, kommuner och landsting. Han har arbetat inom finanssektorn sedan 1981 och med leasing i 14 år.

Kreditbedömningsprocessen

Leasing L leasar ut alla typer av objekt, både standard- och specialanpassade objekt. De arbetar till nästan 90 procent via samarbetspartners inom olika branscher. När samarbetspartners säljer objekt ingår ofta en finansieringsplan i offerten som inkluderar service och underhåll. Leasing L finansierar köpet och sköter all administration. Kunden betalar leasingavgift varje månad som inkluderar en kapital- och en servicedel. I kreditbedömningsprocessen bedöms företagets långsiktighet och substans, det vill säga vilka förutsättningar företaget har att klara av ett kontrakt som löper på exempelvis fem år. Ludvig beaktar företagets affärsidé, produkter och konkurrenssituation. Han tillägger att naturligtvis granskas företagets ekonomi:

"Sen självklart ekonomin, man tittar på balansräkningen och soliditetstalen, men det gör ju alla. Men det viktigaste egentligen för att kunna bedöma ett företag är ju deras långsiktighet."

Ludvig konkluderar att företaget kan ha problem trots att siffrorna ser bra ut.. Han konkretiserar det med ett företag som omsatte 120 miljoner och hade 15 miljoner i vinst. Leasing L tog en upplysning från UC och granskade även bokslutet. Eftersom allt såg bra ut beviljades krediten. Några veckor senare ringde leverantören upp och hade stoppat leveransen eftersom företaget var på obestånd.

Ludvig berättar att det inom bankvärlden ofta används mallar för automatisk kreditgivning. Leasing L har testat scoringsystem men har kommit fram till att det krävs manuell kreditprövning för att kunna väga in alla faktorerna. Leasing L tar kontakt med kunden i de fall de tror att investeringen är större än företaget klarar för att på så sätt kunna ta del av de mjukare variablerna. Ludvig nämner att de i 25-30 procent av fallen tar kontakt med slutkunden, men tillägger att det kan periodvis kan variera. För enkelhetens skull utgår de i den mån det går från siffermaterialet.

På frågan om det är någon skillnad i kreditbedömningsprocessen mellan stora och små bolag svarar Ludvig att gällande större börsbolag, stat och kommun processen rätt enkel. Det blir svårare när det handlar om företag på de mindre listorna och små företag eftersom dessa är ”dödliga”, som Ludvig uttrycker det. När det gäller mindre företag påpekar han att det främst är ekonomin som granskas för att kunna bedöma dess förutsättningar för ekonomisk tillväxt.

Nytan med och betydelsen av årsredovisningen

Ludvig anser att årsredovisningen utgör 80-90 procent i kreditbedömningen. Leasing L använder sig även av upplysningar från både Credit Safe och UC. I de fall rapporterna inte är aktuella kontaktar Ludvig revisorn, via företaget, för att få tillgång till uppdaterad information om företagets finansiella ställning. Gällande specialanpassade objekt blir årsredovisningen än mer viktig att beakta eftersom det inte finns någon effektiv andrahandsmarknad för objektet. I denna situation krävs därför ofta betydande säkerheter och en större initial kontantinsats från leasetagarens sida för att minska kreditrisken. Ibland kräver även Leasing L att leverantören åtar sig att återköpa objektet om inte leasetagaren fullföljer sina åtaganden. Detta för att leverantören ofta har försäljningskanaler varför de lättare kan sälja objektet.

Ludvig anser att årsredovisningens samtliga delar är väsentliga för att erhålla en helhetsbild. Han ställer sig dock inte helt främmande inför en förenkling av revisionen. Ludvig nämner vidare att årsredovisningen kommer in i ett tidigt skede av kreditbedömningen för att avgöra om det är någon mening med att gå vidare med ärendet:

”Den är jätteviktig, för den är ju den första som vi beaktar om vi verkligen vill göra affären. Märker vi att det är fel objekt och att det är ett företag som är si och så, då tackar vi ju nej till affären. Så att siffrorna i en upplysning, de är jätteviktiga.”

Ludvig medger att krediter under vissa omständigheter kan baseras på oreviderad information. Det blir främst aktuellt när bokslutet är några månader gammalt och oreviderade balans- och resultatrapporter säger mer om företags nuvarande situation. Han konkretiserar det genom att förklara att om ett företag har gått dåligt de senaste åren vill Leasing L se att den trenden har vänt. De aktuella balans- och resultatrapporterna anser Ludvig vara tillförlitliga. Gällande nystartade företag är det endast mjukare variabler som finns att tillgå för att göra en kreditbedömning. I dessa fall är det en styrka om det är namnkunniga personer som går ihop och startar ett företag:

”Det är klart att om man har gott renommé ska man ha nytta av den.”

Även den omvända situationen kan uppstå, det vill säga att mycket bra siffrorna inte väger upp för personer med dåligt rykte i ledningen. Leasing L använder sig som tidigare nämnts av kreditupplysningar från bland annat UC och Credit Safe i sin kreditbedömning. De brukar alternera mellan olika upplysningar. När det gäller mindre investeringar på belopp som understiger hundratusen kronor använder de en enklare variant för att spara pengar.

Revisionsberättelsen

När det förekommer orena revisionsberättelser framhåller Ludvig att anledningen till anmärkningen alltid utreds. Han menar vidare att anmärkningar kan vara olika allvarliga och dessutom går Ludvig mycket på känslan för företaget:

"(...) för det är också känslan och feelingen i kreditgivning. Det ska kännas rätt, man kan gå på sin intuition också lite grann."

Ludvig kan inte se några alternativa tillvägagångssätt till att erhålla den information som revisorn delger och anser att revisionsberättelsen har en betydande funktion:

"Det är ju alltid bra att den finns med. Jag menar vi sysslar med utlåning av pengar. Skulle det vara någonting som är i den grå zonen, det är inte kul för oss."

Lagstadgad årlig revision?

Spontant svarar Ludvig ja på frågan om lagstadgad årlig revision är motiverad för samtliga aktiebolag. Han anser dock att konjunkturen även kan utläsas ur oreviderade årsredovisningar. Han förtydligar slutligen att den reviderade årsredovisningen utgör en mycket viktig och tillförlitlig information.

Ludvig anser att det är motiverat att undanta andra associationsformer än aktiebolag från revisionsplikten eftersom i både enskilda firmor och i handelsbolag bär företagaren ett större personligt ansvar. Dessutom menar han att enskilda näringsidkare oftast inte investerar i större belopp med tanke på den risk det innebär om denne inte kan fullfölja betalningsförpliktelserna. Av den anledningen tycker Ludvig att det är lättare att kreditbedöma enskilda firmor och små handelsbolag än små aktiebolag.

Ludvig har svårt att se några nackdelar med revisionsplikten och han ser inte heller att det skulle finnas något alternativt tillvägagångssätt. Möjligtvis skulle informationen kunna erhållas från företagets hemsidor, men att detta inte väger lika tungt, enligt Ludvig:

"Små aktiebolag lägger inte ner en massa tid och kraft på att ha en hemsida där man kan gå in på rapporter, och där kan du sitta och leka med siffror. Jag menar vi vill inte bli blåsta på pengar, vi tycker att det är bra att ha auktoriserade revisorer, och desto större byrå desto bättre."

Eventuella konsekvenser vid ett borttagande av revisionsplikten

Ur ett kreditgivarperspektiv tror Ludvig att det blir en stor tröghet i kreditbedömningsprocessen i ett scenario där vissa aktiebolags räkenskaper inte är reviderade. I Leasing Ls fall blir det dessutom svårare eftersom de till stor del arbetar med samarbetspartners som vill ha finansieringsavtalen undertecknade fortast möjligt för att kunna gå vidare med beställningen. Det handlar här om ett krav på snabbhet.

"Vi anpassar oss självklart efter de regler som finns men det kan få konsekvenser också. Men några positiva konsekvenser på det, det kan jag inte se nu i alla fall."

Kreditbedömningsprocessen skulle bli mer arbetsam, fortsätter Ludvig, eftersom leasingföretaget själva skulle få samla in betydligt mer information. Han tror dessutom att det kan bli dyrare för företagen och oavsett revisionsplikt eller inte kommer Leasingföretag L att kräva in reviderat material. Ludvig menar att de redan betalar för granskad finansiell information genom prenumerationen av UC.

Ludvig förklarar slutligen att Leasingföretag L inte kräver in nya bokslut under leasingavtalets löptid under förutsättningen att företaget fullföljer sina betalningsåtaganden. Han utvecklar vidare att det är en stor skillnad jämfört med bankerna som förnyar checkkrediterna varje år och därmed kontinuerligt behöver tillgång till reviderade årsredovisningar.

”Under de fem åren, om de betalar i tid, så ligger inte vi och begär in nya bokslut, utan så länge de betalar, då är vi nöjda och glada. Så enkelt är det. Det är ju minsta motståndslag.”